teatrul

septembrie 1963 (anul VIII)

9

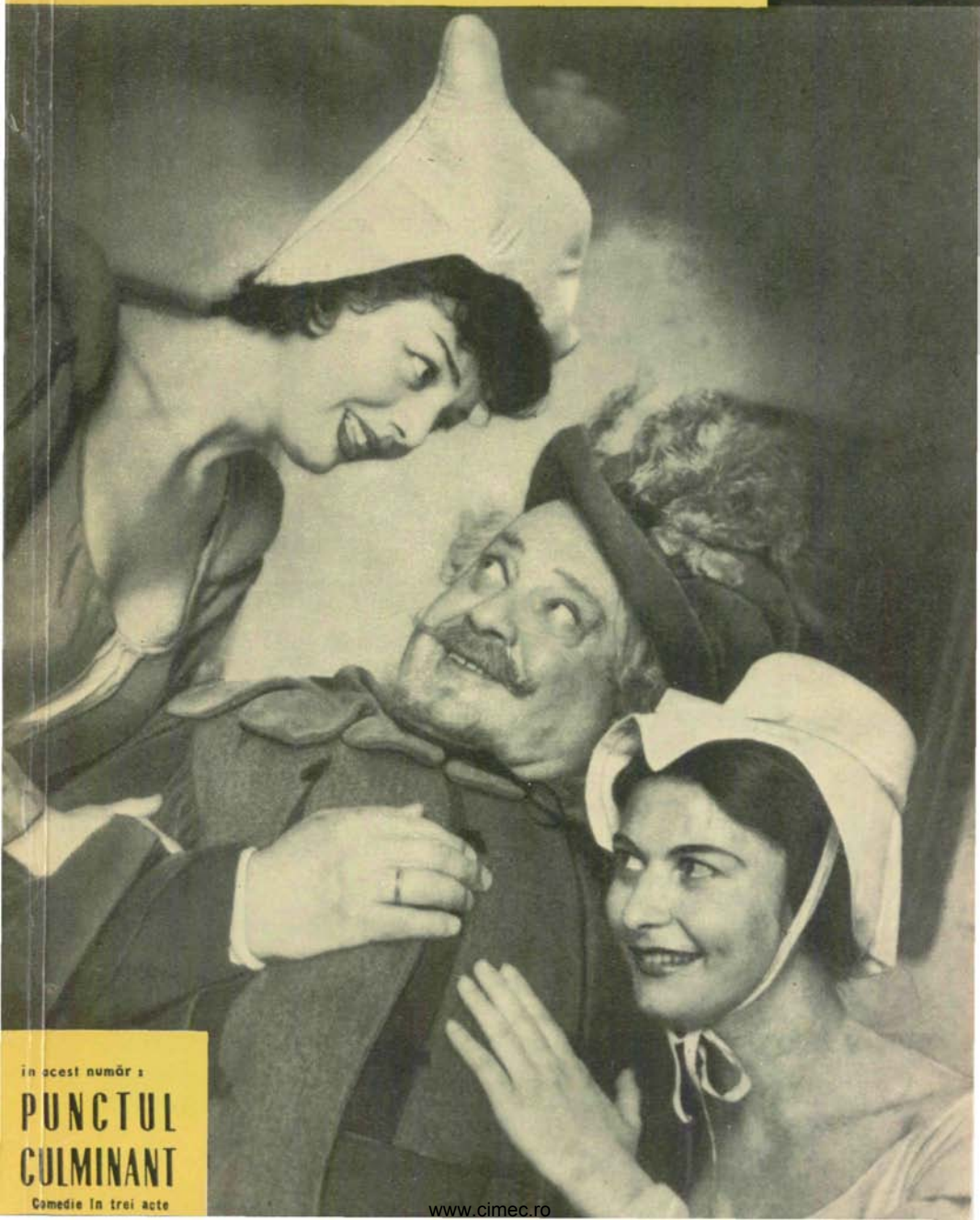

în acest număr :

PUNCTUL CULMINANT

Comedie în trei acte

www.cimec.ro

teatrul

Nr. 9 (anul VIII) septembrie 1963

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ
DE COMITETUL DE STAT PENTRU CULTURĂ ŞI ARTĂ
ŞI DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.P.R.

S U M A R

Pag.

PUNCTUL CULMINANT
Comedie în trei acte
de Gheorghe Vlad . . . 1

LA MASA ROTUNDĂ

CU REALIZATORII SPECTACOLULUI „UMBRA"
DE LA TEATRUL DE COMEDIE
(*Participanţi la discuţie:* Vicu Mîndra, Ana Maria Narti, Niki Atanasiu, D. Esrig, Gheorghe Dinică, Sanda Toma, Amza Pellea, N. Gărdescu, Radu Penciulescu, Paul Bortnovski, Dinu Cernescu, Valeriu Moisescu, Lucian Pintilie, Liviu Ciulei, Traian Şelmaru) 42

Lucian Giurchescu
GÎNDURI ÎN PRAG DE STAGIUNE 67

ARTA DRAMATURGULUI

Andrei Băleanu
POVESTEŞTE-MI PIESA 72

B. Elvin
LIRISMUL ÎN TEATRU 76

MARI FIGURI ALE TEATRULUI ROMÎNESC DIN TRECUT

Ion Marin Sadoveanu
PETRE STURDZA (1869—1933) 80

NOTE DE SPECTATOR

Margareta Bărbuţă
PRIN TEATRELE DIN R. P. POLONĂ 82

Dana Crivăţ
SERI DE TEATRU LA PARIS 87

PE SCENA LUMII 91

CARTEA DE TEATRU 94

Coperta I: *Carmen Stănescu (Doamna Page), Al. Giugaru (Falstaff) şi Valeria Gagialov (Doamna Ford) în „Nevestele vesele din Windsor" de Shakespeare (Teatrul Naţional „I. L. Caragiale")*

Coperta IV: *Ştefan Ciubotăraşu în Căpitanul Shotover din „Casa inimilor sfărîmate" de G. B. Shaw (Teatrul de Comedie)*

Desene: SILVAN şi BENEDICT GANESCU Fotografia: ION MICLEA

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
Str. Constantin Mille nr. 5-7-9 – Bucureşti – tel. 14.35.58
Abonamentele se fac prin factorii poştali şi oficiile poştale din întreaga ţară
PREŢUL UNUI ABONAMENT
15 lei pe trei luni, 30 lei pe 6 luni, 60 lei pe un an

www.cimec.ro

PH 4584

GHEORGHE VLAD

„PUNCTUL CULMINANT"

COMEDIE IN TREI ACTE

PSA 12499/9

BIBLIOTECA INSTITUTULUI DE ISTORIA

www.cimec.ro

PERSONAJELE:

Cocîrţău Tudor,	*fiul său*
Lisandru Hodină Zoica,	*soţia sa*
Mitu, Nate	*fraţi gemeni*
Vasile Cioacă Neaga,	*soţia sa*
Chivu Ţîfan Ana,	*soţia sa*
Catrina Cocîrţău Milica,	*fiica sa*
Un dentist	

ACTUL I

Tabloul 1

Sediul G.A.C. „Mereu înainte". În planul doi, stinga, intrarea în sediu şi cîteva bănci, o gazetă de perete. În planul doi, mijloc, biroul preşedintelui — luat în secţiune —, spre care urcă 2—3 trepte şi în care se văd : o masă de lucru, borcane cu probe de seminţe etc. Pe masă, un telefon. Pe o măsuţă, un aparat de radio. În planul doi, dreapta, un colţ al atelierului de fierărie cu diferite scule şi unelte specifice, printre care nişte foale şi o nicovală. Dimineaţă de primăvară. Mitu şi Nate se află în atelier. Poartă cămăşile (puţin murdare) descheiate larg la piept şi cu mînecile suflecate. În faţă, şorţuri, iar pe cap nelipsitele căciuli înalte, cu vîrf ascuţit, deşi se va vedea topenia de căldură din atelier. La ridicarea cortinei, Mitu vîră un fier în cărbuni şi trage de lanţul foalelor. Nate scoate o sapă dintr-un maldăr aflat lîngă el şi-i bate gura cu ciocanul. Vorbesc fără să se oprească din lucru.

MITU : O făcurăm şi p-asta, Nate ! Hm, să-nveţi tu meserie la bătrîneţe !

NATE : Şi încă ce meserie, Mitule, curat de aur !

MITU : Toţi îl credeau pe Păun Ciocîlteu pălit cu leuca...

NATE : Bă, şi nu era greu de crezut. Auzi, Mitu şi Nate, fierari !

MITU : Ne socoteau în stare doar de năzdrăvănii.

NATE : Şi-acum...

MITU : Toţi se-nghesuie să le dregem una, alta...

NATE : Toţi cată să ne cinstească.

MITU : Iar la adunări, cînd luăm cuvîntul...

NATE : Ne-ascultă mai ceva ca babele pe popă... Auzi, Mitule, mie unu', să-ţi spui drept, mi-e frică.

MITU : Ai tu, aşa, fun motiv, Nate ?

NATE *(pe gînduri)* : Mă băiete, prea se dă aşa de ceasu-morţii... Să nu strice mai rău...

MITU : Eu, unu', frate Nate, nu-mi fac nici o grijă dinspre partea asta, cu Ciocîlteu al nostru. Iacă, s-adunară atîţia ani de cînd îl aleserăm preşe-

www.cimec.ro

dinte la colectivă. Încearcă să pui p-altcineva ; păi nu ți-ai găsi nașu' cu satu' ? Ți-ar sări-n cap !

NATE : Pricep eu ce vrei să spui. Da' mă gîndesc așa : unii oameni sînt ca apa cînd o pui pe foc : clocotesc, clocotesc, ș-odată, cînd te uiți, vezi că n-a mai rămas nimic ; s-au vaporat...

MITU *(didactic)* : Evaporat.

NATE *(docil)* : Evaporat... sau fac bum ! Și sar și se fac bucăți...

MITU : Așa !... Omu' nu e apă. Și necazu' nu vine de la ăia care clocotesc, ci de la ăilalți care parcă stau cu dosu' p-un sloi de gheață.

NATE *(oftînd)* : O fi cum zici tu... Scoate fieru' ăla, că se arde. *(Mitu scoate fierul, Nate pune sapa jos și amîndoi încep să bată în fier cu ciocanele, ritmic.)*

MITU : Cîte căruțe-or mai fi de dres, că le pierdui șiru' ?

NATE : Cam cinci, șase.

MITU : Într-o săptămînă n-avem ce alege.

NATE : Taman bine cînd o să-nceapă cu băgatu' apei în grajduri.

MITU : Atunci o să fie muncă de noi.

NATE : Se cere cap, nu glumă !

MITU : Păi ce crezi, cu atîta țevărie ! Și s-o potrivești așa ca, atunci cînd are vaca chef și-mpunge cu botu', să-i țîșnească apa-n nas.

NATE : S-au făcut niște boieroaice vacile astea ! Dacă le-ntîlnești pe uliță, nici nu te bagă-n seamă. Prea le cătăm în coarne. Încaltea, nepoata noastră, Zoica, le-ar culca și-n pat.

MITU : Pe merit. Ce-au ele-n uger, n-ai tu în căpățînă. Ș-apar la metode, dom'le ! Și se interesează savanții de vacile astea, ceva de speriat. Povestea este să afli și să pui în practică. Bunăoară, să vezi, eu azi-noapte...

NATE *(îl întrerupe)* : Auzi, Mitule, or'ce-ai zice tu, mie unu' tot mi-e o țîră frică.

MITU *(supărat)* : Prea curajos nu te-am știut niciodată, Nate.

NATE : Mă, tot la Ciocîlteu mi-e gîndu'...

MITU *(mirat)* : Da' ce-ai tu cu Ciocîlteu, de te păli grija pentru el, așa, dintr-o dată, frățioare ?

NATE : M-a-ntrebat pe mine-ntr-o seară că ce părere am...

MITU : Și tu ce i-ai spus ?

NATE : I-am spus că n-ar fi rău. Și că am o părere bună.

MITU *(foarte curios)* : Da' ce te-a-ntrebat, ai, ce te-a-ntrebat ?

NATE : Prea-ți bagi nasu'... mulțumește-te cu ce-ți spusei.

MITU *(dă din umeri, mirat)* : Am auzit că la nunta lu' fiu-su, n-a stat nici cît a ciocni un pahar cu vin.

NATE : Din senin nu i-o fi cășunat lui.

MITU *(reluînd ideea anterioară)* : ...Să vezi, mă scol eu din pat, taman cînd...

NATE *(pe gînduri)* : Ar fi bine să fie așa după cum mi-a spus el. Numa' să nu iasă tămbălău cu unii...

MITU *(înciudat că i se tot ia vorba din gură)* : Care unii ?

NATE : Ăia, mă, care sînt ca mărăcinii : nici nu dau roade, nici nu lasă pomu' să crească.

MITU : Iar mă lămurișii. Cum e cu tămbălău' ?

NATE : Mă gîndii eu acuma... n-o să fie tămbălău. Da' măsurile, chior d-un ochi să fii, tot vezi că sînt socotite cu cap. Dacă se aplică....

MITU *(rugător)* : Ce măsuri, Nate, ce măsuri ?

NATE : Mitule, nu mă trage de limbă, că nu scoț' nimic de la mine.

MITU : Atunci ?

NATE : Nimic. Îți spusei ca să știi.

MITU *(admirație prefăcută)* : Ce limpede ești ! Ca un izvor prin care-a trecut o turmă de oi. *(Răstit.)* Acuma lasă-mă să-ți povestesc întîmplarea d-az' noapte... Mă dau jos tiptil din pat și-mi țin mîinile, uite-așa, pe burtă *(arată cum)*, să nu crează muierea cum că...

NATE *(nu-l ascultă)* : De ce mi-o fi venit mie să mă gîndesc la tămbălău?

MITU *(nu mai poate. Aruncă ciocanul cît colo)* : Eu cer să mă mute din fierăria asta. Oriunde-o fi. Cu tine-și pierde omu' mințile.

NATE *(naiv)* : De ce-ți sări țandăra, Mitule ? *(Intră Zoica plîngînd, văitîndu-se.)*

ZOICA : Aoleu, vacile meleee, îmi nenorociră vacile ! Ce mă fac eu acuma, c-au să moară. *(Mitu privește-n sus, pare absent.)*

CIOCÎLTEU *(deschizînd fereastra biroului)* : Ce e, măi fată, dete vreo molimă-n ele ?

NATE *(ieșind în prag)* : Ori le-o fi băgat careva-n lucernă verde ? *(Mitu iese după el.)*

ZOICA : Mai rău. Mi le vopsiră. În culoare albastră mi le vopsiră.

CIOCÎLTEU : Ce tot îndrugi acolo, Zoică ? Care făcu treaba asta ? ! Îl știi barim ?

www.cimec.ro

ZOICA *(scîncind)*: De unde să-l știu, dacă și paznicu' zice că n-a văzut pe nimeni! O fi dormit buștean, dormire-ar somnu-ăl de pe urmă!

MITU: Țț, țț!

NATE: Și multe, Zoică, multe?

ZOICA: Cinci, neică Nate: de cinci își bătu joc. Ș-alelalte se sperie de ele și mugesc. Ce mă fac eu acuma?

CIOCÎLTEU *(vine lîngă ea)*: Hai la grajduri. *(Către Mitu și Nate.)* Dați-i zor cu căruțele alea.

NATE: Îi dăm, îi dăm. *(Intră în atelier și cotrobăiește pe dulap după găleata cu apă, care se află la o înălțime oarecare. Dă s-o apuce, face cum face și găleata-i cade-n cap. Se pomenește vopsit în albastru de sus pînă jos. În această clipă intră și Mitu. Furios.)* Tu fuseși ăla, Mitule?!

MITU *(spășit)*: Eu fusei, Nate. Asta voiam să-ți povestesc și nu mă lăsași.

NATE *(parcă răzbunător)*: Nu știu de unde-o scornișî și nici nu mă interesează. Da' un lucru-l știu: de data asta ți se-nfundă, frățioare. Asta se cheamă atentat la avutu' obștesc. Distrugere cu bună știință. Ca și cînd ai pune foc, adică.

MITU *(speriat)*: Ce foc, bă, ce distrugere! Păi eu vrusei să fac un bine! Păstrez documentu-asupra mea, l-am rupt dintr-o revistă. *(Se caută prin buzunare și scoate un petic de hîrtie tipărită.)* Uite ce scrie aici. *(Citește.)* „Culoarea albastră pare să nu fie pe placul mușteloi. Pe suprafețele vopsite-n albastru mușteie se așază foarte rar..." Mă asculți?

NATE: Te ascult.

MITU *(citește)*: „Cu cît vacile sînt mai puțin deranjate de muște, cu atît dau o cantitate mai mare de lapte. Prin urmare, e nevoie să vopsești pielea vacilor în albastru." *(Triumfător.)* Ei, mai ai ceva de zis? Le-aș fi vopsit pe toate. Da' cînd dracu' să răzbești patru sute de vaci? Plus că e nevoie d-un vagon de vopsea! Da' tu-ți dai seama ce cîștig ar fi, ai? Îți dai seama?

NATE: Îmi dau seama c-o să-ți taie ție consiliul din cîștig la zile-muncă. Cu ulei sau cu apă mestecași vopseaua?

MITU: Cu apă. De unde ulei?

NATE: Norocu' tău. Poate se mai spală. Altfel, ai fi nevoit să le bărbierești. Ce clocește mintea ta, nici un struț n-ar fi în stare să clocească.

MITU: Dacă mînui barosu', n-am voie să m-ating de știință? Scrie undeva-m? Dacă scrie, arată-mi.

NATE: De un' să-ți arăt!

MITU: Păi, vezi!... Că noi de mici am avut atitudini pentru știință.

NATE: Poate vrei să zici aptitudini, Mitule.

MITU: Aia vreau să zic. Adu-ți aminte cînd aruncarăm găina în puț ca să vedem dacă poate înota.

NATE: Atunci cînd jumate din sat, vreo trei zile, a băut zeamă de găină în loc de apă!

MITU: Atunci. Pentru ce mîncarăm noi bătaia aia, soră cu moartea, de la tata, nu pentru știință?!

NATE *(nu prea convins)*: Ba daa.

MITU *(cu regret)*: Să fi avut el tata cu ce să ne ție pîn școli, ehe, azi eram mari de tot.

NATE *(cu emfază)*: Da' ce, nu sîntem mari, Mitule?

MITU *(concesiv)*: Sîntem, da' sîntem un fel de mari mai mici. *(La intrarea în sediu apar Tudor și Cocîrțău, care ține o sapă la subțioară. Continuă o discuție.)*

COCÎRȚĂU: Ei, Tudore, Tudore, acum să am eu ăi douăzeci de ani ai tăi!

(Se așază amîndoi pe bancă.)

TUDOR: Ce-ai face, tată-socrule?

COCÎRȚĂU: Multe, mă, multe-aș face. Nu vru el dumnezeu să-mi lase-n viață barim un băiat. Mi-am zis: încai să nimeresc pentru Milica mea un bărbat ca lumea, să-mi ție ginerele loc de fecior.

TUDOR: Te pomenești că nu ești mulțumit de mine.

COCÎRȚĂU: N-avusei cînd să fiu nici așa, nici așa, nu sînt nici două săptămîni de cînd te mutași la mine...

TUDOR: Și mă iau unii peste picior cum că... m-am măritat.

COCÎRȚĂU: Lasă-i în boii lor. Ție să-ți fie bine. Avem loc berechet. În alea cinci odăi ale mele poți întoarce și căruța. Cînd o fi să-nchid ochii, vă las pe Milica și pe tine stăpîni...

TUDOR: Cu inima-mpăcată tot nu sînt...

COCÎRȚĂU: N-ai fi vrut să-mi trimit fata după tine să stea-n coșmelia lu' tat-tu!... De atîția ani președinte, să nu fie-n stare să-și facă o casă!... Să fi fost eu în locul lui și cu puterea lui...

TUDOR: A avut altele pe cap, cu colectiva...

COCÎRȚĂU: Nu zic că n-o fi avut. Da' omu-i dator să se gîndească și la el. Cu norocu' nu te-ntîlnești de două ori.

TUDOR: Depinde...

www.cimec.ro

COCÎRȚĂU *(puțin enervat)* : Ce e aia depinde ? Adică ce, vorbesc anapoda ?

TUDOR *(se apără)* : Zisei eu așa ceva?

COCÎRȚĂU : Cam asta vruseși să zici... La anii tăi, slugăream împreună cu tat-tu la Cuculete. Nu ne da mîna să facem atîta pe deștepții, cum faceți voi azi. *(Mai mult pentru sine, cu patimă.)* Atunci m-am jurat că, de-ar fi să-mi vărs ultima picătură de sînge în prafu' drumului, tot o să-l ajung pe Cuculete.

TUDOR *(ironie imperceptibilă)* : Și l-ai ajuns ?

COCÎRȚĂU *(zîmbet de resemnare)* : Am încercat de vreo cîteva ori. N-am izbutit. Pe urmă se schimbară vremurile. Lu' Cuculete îi dădurăm una cu picioru' și-i luarăm moșia. Mai încercai eu și după aia în vreo două rînduri : ba cu nițică negustorie, ba cu una-alta... Nu mergea. Dacă văzui și văzui, mă luai după tat-tu și intrai în colectivă.

TUDOR : Și, după cît se vede, n-are de ce să-ți pară rău.

COCÎRȚĂU : M-ar auzi ăl de sus de-aș zice altfel. Că de-aia te și ciocănesc eu la cap...

TUDOR : În definitiv, ce vrei de la mine, tată-socrule ?

COCÎRȚĂU : Mai multă ambiție, asta vreau. Ziceai că rîd unii de tine. Închide-le botu'.

TUDOR : Cu pumnu' ?

COCÎRȚĂU : Cu fapta. Ia să trîntim noi în bătătură o magazie, un grajd, un pătul, așa, ca la Cuculete. O să mai aibă cineva curaj să-și rîdă de tine ?... Eu, eu făcui ce putui. Acum cat la tine dup-o mînă de ajutor.

TUDOR : Cu zilele-muncă pe care le-om face eu cu Milica...

COCÎRȚĂU : Pe Milica n-o pune la socoteală. Un tîrș de lemn n-o las să ridice de jos. S-avem și noi o cucoană-n casă.

TUDOR : Acum, chiar că nu pricep ce vrei.

COCÎRȚĂU : Pentru că ești tînăr, de-aia. Pe lîngă zile-muncă, Tudore, omu' mai are nevoie și de minte. Eu mi-am folosit-o cît am putut mai bine.

TUDOR : Știu. Parcă numa' o dată-ai fost criticat că vinzi făină și mălai ?

COCÎRȚĂU : Da' ce, le-am furat ? Ce mi se cuvine la zi-muncă, dacă-mi prisosește, vînd. Ei s-au ales cu critica, iar eu cu folosu'.

TUDOR : Nu, tată-socrule, poți crede ce vrei despre mine, da' asta n-am s-o fac.

COCÎRȚĂU *(tăios)* : Nici nu-ți cer.

TUDOR : Decît să-mi scoți pe nas că stau la dumneata, mai bine o iau pe Milica și chiar de-azi plecăm. Om găsi noi un acoperiș pînă ne-om face casă. *(Se ridică hotărît. Cocîrțău îl apucă de braț și-l silește să se așeze.)*

COCÎRȚĂU : Legat nu te țin. Da' cu Milica n-ai să pleci. Atîta copil mi-a rămas, și pentru el sînt în stare să fac moarte de om. *(Încearcă să fie mai blînd.)* N-ai nici o grijă, cu sacu' la piață n-o să te trimit *(ușor dispreț)*, să nu-ți pătezi cugetu'.

TUDOR *(se răstește)* : Spune, omule, răspicat, ce vrei de la mine ? *(Mitu și Nate ies în pragul atelierului.)*

MITU : Ne strigași, Tudore ?

NATE : Ai, cumva, ceva de potcovit ?

MITU : Îți stăm la-ndemînă.

NATE : Că noi sîntem săritori din fire.

COCÎRȚĂU : Ia săriți la locul vostru și vedeți-vă de-ale voastre. Ce vă băgați ?...

MITU : Semnalu' de-alarmă fu fals.

NATE : Nu-i nevoie de colac de salvare. *(Se-ntorc în atelier.)*

COCÎRȚĂU *(dojenitor)* : Nu mai țipa și tu ca o muiere, s-audă tot satu'.

TUDOR *(potolit)* : Nu știu de ce, da-mi vine să urlu.

COCÎRȚĂU : Viața ți-o aranjezi pe tăcute, nu urlînd. *(Cu îngăduință.)* Nu uita o clipă că ești fecioru' lui Păun Cocîlteu și că, la urma urmei, ai dreptu' la o parte din puterea lui.

TUDOR : Să zicem c-ar fi așa. Ce s-ar întîmpla ?

COCÎRȚĂU *(ton alegoric)* : Multe porți ți s-ar deschide, multe hopuri ai sări fără să le simți.

TUDOR *(rîs nervos)* : Parc-ai fi un profet d-ăla rupt din biblie.

COCÎRȚĂU : Numa' de n-aș vorbi-n pustiu... Ciocîlteu, oricît o fi el de bine văzut, nu-i legat cu lanțuri de scaunu' pe care stă, așa că...

TUDOR : Încearcă fără ocoliș.

COCÎRȚĂU : Ar strica să fii numit în locu' meu șef de brigadă, iar pe mine să mă puie vicepreședinte ?

TUDOR : Și, la o adică, să rămînem noi cu puterea-n mînă ?

COCÎRȚĂU : Cînd vrei să pricepi, nu ești băiat prost.

TUDOR : De priceput nu-i greu. E mai greu să fim împinși sus.

COCÎRȚĂU : Pentru Ciocîlteu ?

www.cimec.ro

TUDOR : Nu uita că și deasupra lui stă adunarea generală.

COCÎRȚĂU : Cînd ești un simplu președinte. Da' cînd ești membru în Consiliul agriculturii și-n atîtea altele, se schimbă povestea. Nu-i duc eu grijă că n-ar putea. Numai să vrea.

TUDOR : Aia e. Parcă nu l-ai cunoaște pe tata.

COCÎRȚĂU : De cunoscut îl cunosc chiar prea bine. De înțeles îl înțeleg mai puțin. Dacă nu se gîndește la el, îl privește. Măcar pe tine să te aibă lîngă inimă, îi ești singuru' copil rămas aci pe lîngă casă. *(Îi dă o palmă peste spate, familiar. Se ridică.)* Ee, parcă venisem c-un interes p-aicea. Ai grijă să nu-ntîrzii. La mine, masa-i masă, măcar de s-ar prăbuși pămîntu'. *(Se-ndreaptă spre atelier.)*

TUDOR *(pentru sine)* : Că nu ne vrea răul nici Milicăi, nici mie, e limpede. Hm, naiba s-o ia de treabă. Însurătoarea e un lucru mai încîlcit decît mi se părea. Pesemne, dragostea e numai, așa, un cîrlig de undiță. Cum l-ai înghițit, cum te-ai dus pe copcă. *(Intră în sediu.)*

COCÎRȚĂU *(din pragul atelierului)* : Hai noroc, băi clasă muncitoare !

MITU : Noroc, șefule.

NATE : Ce vînt te mînă-ncoa ?

MITU : Că nu prea ne onorezi.

COCÎRȚĂU : Venii să-mi ascuțiți și mie sapa asta.

NATE : Dă-o-ncoa ! *(Ia sapa, o examinează și începe să-i bată gura cu ciocanul.)*

MITU : Ce-ți trebuie ție, brigadier, sapă ascuțită ?

COCÎRȚĂU : La colectivă nu, dar pe lotu' meu personal, da.

NATE *(dezamăgit)* : Aha ! *(Dă de cîteva ori cu pila.)* Gata.

COCÎRȚĂU : Așa repede-m ?

NATE : La timpi morți nu te gîndești?

COCÎRȚĂU *(ia sapa, o examinează)* : Cam de mîntuială.

MITU : Pentru lotu' personal, ține.

COCÎRȚĂU : Oricum, mulțumesc. *(Pleacă, se oprește-n prag.)* Ei, ce se mai aude ?

NATE : Un' să s-audă-m ?

COCÎRȚĂU : Așa, pîn gospodărie.

MITU : Muncim în colectiv, ne clădim o viață nouă...

COCÎRȚĂU : Nu mă lua tu pe mine cu lozinci.

NATE : Atunci să-ți spun o poezea *(glas subțire)* : „Păsărică, păsărea, n-o văzuși pe mama mea ?"

COCÎRȚĂU : Eu vă vorbesc serios, iar voi... Am auzit că Ciocîlteu ar avea gînduri mari de tot.

NATE : De ce să n-aibă ? Capu' lui nu e mare ?

NATE : Mitule, timpii morți, Mitule. *(Bate cu înverșunare în nicovală.)*

MITU : Că bine zici. *(Același joc. Cocîrțău se încruntă și pleacă.)*

NATE : Ce-o fi vrînd cu Ciocîlteu ?

MITU : Poate tămbălău' ăla de care ziceai. *(Aruncă ciocanul.)* Vacile !

NATE *(speriat)* : Ha !

MITU : Cu Cocîrțău ăsta uitai de ele.

NATE *(plîngăcios)* : Ce vrei să le mai faci, Mitule ?

MITU : Păi, să le spăl. Mergi și tu?

NATE : Hai să văz și eu minunea. *(Ies amîndoi. Intră Ciocîlteu, care se ciocnește de Mitu și Nate.)*

CIOCÎLTEU *(interogativ)* : A cui e isprava, mă ?

NATE *(arată spre Mitu)* : A lui.

MITU *(fudul, apoi își revine)* : A mea. Da' mă duc să le curăț. *(Fuge trăgîndu-l pe Nate după el.)*

CIOCÎLTEU *(în urmă-le)* : Auzi la el, vaci albastre ! Cine dracu-a mai pomenit ! Cum o fac ei, cum o dreg, că tot pe de lături nimeresc. *(Dă să intre în sediu. Apare Lisandru.)*

LISANDRU *(puțin speriat)* : Nea Păune, i se-ntîmplă ceva Zoicăi? Întîlnii un copil și-mi spuse că bocește de se fărîmă.

CIOCÎLTEU : Mitu s-a apucat azinoapte și i-a vopsit cinci vaci cu albastru. Cică, să le ferească de muște. *(Lisandru rîde.)* Ce să fac, să-l sancționez ?

LISANDRU : Nu cred... omu' n-a vrut să facă rău. Am auzit și eu de povestea asta. Se pare că-i adevărată.

CIOCÎLTEU : O fi. Da' să vopsesc patru sute de vaci în albastru ? Ar avea haz !...

LISANDRU *(în glumă)* : Pînă te hotărăști, eu mă duc s-o potolesc pe Zoica. *(Vrea să plece.)*

CIOCÎLTEU : Las-o ca-i trece ei. *(Pe gînduri, schimbînd tonul.)* Încă nu mi-ai spus ce părere ai tu personal... *(Se așază amîndoi pe bancă.)*

LISANDRU : Cu chestia aia ?

CIOCÎLTEU : Cu aia.

LISANDRU *(evaziv)* : Eu personal, deocamdată, mă abțin.

CIOCÎLTEU : Cum să-nțeleg ? Că vrei să te dai după vînt ?

LISANDRU : Nu te pripi să-mi faci caracterizări de soiu' ăsta.

www.cimec.ro

CIOCÎLTEU : Cînd păţii necazu' cu cuptoru' de var... parcă erai mai curajos ; tu mă sprijineai...

LISANDRU : Şi dumneata pe mine, cînd mă luptam să amenajăm terase pe dealuri.

CIOCÎLTEU : Ş-acuma nu mai sîntem aceiaşi oameni, n-avem datoria să fim la fel de îndrăzneţi ca atunci ?

LISANDRU : La fel de îndrăzneţi, dar mai chibzuiţi. Să cumpănim bine fiecare pas. Nu uita că eşti preşedintele unei gospodării puternice. N-avem voie să compromitem o asemenea acţiune. Ca secretar sînt obligat să-ţi atrag atenţia... După cîte ştiu, deocamdată nicăieri nu s-a-ncercat aşa ceva.

CIOCÎLTEU *(cu patimă)* : Şi de ce n-am încerca noi ? Nici colectivizarea nu s-a făcut dintr-o dată, ci pe măsură ce s-au creat condiţii în fiecare sat în parte. La fel şi cu ceea ce mă frămîntă pe mine. Nu este cu putinţă ca, an de an, să te ridici economiceşte, iar ca mentalitate să rămîi pe loc.

LISANDRU : Prea vezi lucrurile-n negru.

CIOCÎLTEU : Le văd aşa cum sînt. Făcui deunăzi o socoteală şi m-apucai cu mîinile de cap. Tu ştii cît grîu şi porumb au vîndut colectiviştii la piaţă din toamnă pînă acum ? Aproape zece vagoane, Lisandre. Dacă le prisoseşte, ce să facă, să le putrezească-n pod ?... Aia e. Pe de o parte, prisosu', iar pe de altă parte, nevoia de bani peşin. Şi uite-aşa se menţine mentalitatea de individual... Să vindem prisosu-ăsta statului pe bază de contract şi să dublăm avansu' bănesc lunar. Ar fi cineva căruia să nu-i convină ?

LISANDRU : S-ar putea ca unora să li se pară că nu le convine. N-ar fi bine să mai aşteptăm ?

CIOCÎLTEU : Răspunsu' ăsta l-ar da şi cuscru-meu, Cocîrţău.

LISANDRU *(puţin jignit. Mai dur)* : Nu te uita numai înainte, nene Păune.

CIOCÎLTEU : Dar cum, în pămînt să mă uit ?

LISANDRU : Îndărăt să te uiţi. Ca un mecanic de locomotivă. Ăla nu priveşte doar în faţă, ci şi înapoi, să vadă : nu cumva s-a răzleţit ultimul vagon ? Aleargă, dar în aşa fel încît să nu te trezeşti singur... O să discutăm propunerea asta, cu oamenii, în organizaţiile de partid, în adunarea generală, şi dacă *(aluziv)* vîntul va fi prielnic, desfacem pînzele. *(Un glas : „Tovarăşe Lisandru, hai pîn-la grajduri, că te cheamă".)* O fi Zoica. Mă duc. *(Pleacă. Ciocîlteu intră în sediu, unde Tudor răsfoieşte o revistă.)*

TUDOR *(în picioare, puţin intimidat)* : Noroc, tată !

CIOCÎLTEU : Noroc ! *(Văzîndu-şi de treburi.)* Cum de tai cîinilor frunză la ora asta şi nu eşti în cîmp ?

TUDOR : Într-acolo mă duceam. Da' m-abătui să te văd. De cînd cu-nsurătoarea n-apucai să schimb o vorbă ca lumea cu dumneata.

CIOCÎLTEU : Şi te-apucă aşa, dintr-o dată, doru', ai ?

TUDOR : Văd că picai prost. Te-oi nimeri altă dată în toane mai bune. *(Dă să plece.)*

CIOCÎLTEU : Acuma că venişi, stai. *(Îi arată un scaun, se aşază şi el.)* Ce face noru-mea, vă-mpogodiţi bine ?

TUDOR : Bine... Cu ce te-am supărat, tată ?

CIOCÎLTEU : Cu nimic.

TUDOR : Atunci pentru ce m-ai făcut de basm ?

CIOCÎLTEU : C-am plecat de la nuntă?

TUDOR : Te-ai gîndit ce-a fost în sufletu' meu ?

CIOCÎLTEU *(cu părere de rău)* : De, băiatu' tatii, cine-ar fi bănuit c-o să se-ntîmple aşa ? Mai bine nu veneam deloc.

TUDOR : Da' ce s-a-ntîmplat ?

CIOCÎLTEU : Credeam că ţi-or fi spus... Cînd să-nceapă petrecerea, o aud pe soacră-ta zicîndu-i Paraschivei : „Nici o procopseală că ne-ncuscrirăm cu Ciocîlteu ăsta. În loc să fi chemat tot satu' să se ghiftuie — zice — mai bine aducea plocon o junincă, nişte oiţe, cîţiva porci, că nu pierea gospodăria dintr-atîta lucru... Am simţit că m-apucă, aşa, o sfîrşeală la inimă cînd am auzit-o. Nici legat n-aş mai fi putut rămîne.

TUDOR : Ţi-ai şi găsit în gura cui să te uiţi. La urma urmei, s-o fi gîndit şi ea la binele nostru.

CIOCÎLTEU : Vezi, băiatu-meu, unele gînduri sînt ca buruiana aia rea de te otrăveşte cînd o striveşti între dinţi.

TUDOR : Spune drept, eşti necăjit că nu stăm cu dumneata ?

CIOCÎLTEU *(cu nepăsare voită)* : Deloc. Omu' aşa-i făcut : să tragă spre bine. Mai ales cînd găseşte totul de-a gata.

TUDOR : Dacă dumneata-mi scoţi ochii, d-apăi ei ? Da' am să fac din

www.cimec.ro

gospodăria aia un rai, nu altceva. Am să ridic niște acareturi cum n-are nimeni în tot raionu'. *(Pe măsură ce-l ascultă, Ciocîlteu se-ntunecă. Îl privește cu un soi de curiozitate, parcă n-ar fi copilul său.)* Da' să știi, îmi pare rău c-ai rămas singur.

CIOCÎLTEU : Nu-ți face griji *(ironic)*, văd că ai destule pe cap. *(Oftînd.)* Așa mi-o fi fost dat, să rămîn văduv, din șase copii să nu stea unu' pe lîngă mine. *(Duios.)* Vă crescui, vă făcui mari și, uite, vă-mprăștiarăți, care-ncotro... Eu, ca un cuc... Bine că sînteți voi sănătoși, oameni întregi... *(Aluziv.)* Și cine știu eu o să se dea pe brazdă pînă la urmă. N-o să aibă-ncotro. O să se convingă el că-n colectivă n-a mai rămas o palmă de loc pentru sămînță de individual.

TUDOR *(dîrz)* : Vreau să le dovedesc tuturor că nu m-am dus cu mîinile goale în casa lu' socru-meu. *(Tatonează.)* Iar dac-am să strig odată : Tată ! trag nădejde c-ai să m-auzi.

CIOCÎLTEU : Nici mai mult și nici mai puțin decît îi aud pe toți în gospodăria asta.

TUDOR : Oricum, ca fecior...

CIOCÎLTEU : Ești fecioru' lui Păun Ciocîlteu, nu al președintelui.

TUDOR *(mai mult pentru sine)* : La un caz de nevoie o să-mi aduc aminte de amîndoi. *(Tare.)* S-au luat de dumneata acolo, la regiune, alaltăieri ?

CIOCÎLTEU : Fleacuri ! Auzi, cică mi-am făcut o autocritică din cale afară de exagerată. Adevăru-e că n-am fost deloc exagerat, ci atît cît se cuvenea.

TUDOR : Greu să te-nțeleagă omu'; pe toate drumurile se vorbește de „Mereu înainte", iar dumnealui își pune cenușă-n cap. Sîntem sau nu o gospodărie fruntașă ? Atunci ? !

CIOCÎLTEU *(se plimbă prin cameră. Puțin violent)* : Atunci ? Hai să ne culcăm pe-o ureche, sau să ne scărpinăm pe burtă plini de mulțumire : „cine mai e ca noi ?" O să vorbim despre desăvîrșirea construirii socialismului ca despre ceva împlinit. Comunismul o să-l pipăim, vorba ceea, cu mîna. Dar, ca să-l pipăi, trebuie s-ajungi. Or, în comunism nu intri cum ai intra într-o prăvălie... *(Se aude o ciocănitură în ușă.)* Poftim ! *(Intră Milica. Gingașă, plăpîndă. Poartă o rochie înflorată, mărgele, cercei. Buzele rujate. Din toată înfățișarea se vede că nu-i deprinsă cu dichisurile orășencelor. Se oprește în prag.)*

MILICA *(cu fața numai zîmbet)* : Aici erai, Tudore ! *(Lui Ciocîlteu.)* Bună ziua, tată !

CIOCÎLTEU *(cald)* : Bună ziua, fata tatii ! *(Se îndreaptă spre ea, cu mîinile-ntinse, vrînd s-o îmbrățișeze. Dar, la un pas, se oprește, izbit de înfățișarea ei. Aspru.)* Vii de la biserică ?

MILICA *(nedumerită)* : Ce biserică ?

CIOCÎLTEU : Atunci, ce te-mpopoțonași așa, ca o paparudă ? E vreo sărbătoare, vreun festival, ai ?

MILICA *(inconștientă)* : Nimica. Da' mi-a zis tata să umblu și să mă port ca o cucoană. *(Întinde palmele.)* Vedeți ? Bătăturile din palmă au început să se ducă. *(Ciocîlteu privește prostit.)*

CIOCÎLTEU : Și bărbatu-tău ce zice ? *(Lui Tudor.)* Ai, mă, tu ce zici ?

TUDOR *(încurcat)* : Dac-așa vrea ta-su...

CIOCÎLTEU : Lasă-l pe ta-su. Ție, ție-ți place ?

TUDOR *(dă din umeri, moale)* : Păi... îmi place...

MILICA : Mie nu-mi place. Știi ce chin e să stai în fiecare dimineață o groază de vreme în fața oglinzii ?

CIOCÎLTEU *(ironic)* : În schimb, ce-i al tău i-al tău : arăți a cucoană, de...

MILICA *(teribil de naivă)* : Măcar îmi stă bine ?

CIOCÎLTEU : Întreabă-l pe el, că ți-e bărbat. *(Milica se-ntoarce spre Tudor.)*

TUDOR *(același joc ca mai sus)* : Mie-mi placi.

CIOCÎLTEU *(disperat, se ia cu mîinile de cap)* : Plecați, plecați, să nu vă mai văd în ochi. Sînteți amîndoi niște neisprăviți.

TUDOR *(o ia pe Milica de mînă și o trage spre ușă)* : Tată !...

CIOCÎLTEU : Nici un tată. Cocîrțău ți-e tată. Văd că-ncepi să-i semeni. *(Se uită în niște hîrtii.)*

TUDOR *(din prag)* : Numa' o-ntrebare: asta ce primire fu, de părinte ori de președinte ?

CIOCÎLTEU *(ridică privirile)* : Mă, nu plecarăți? *(Cei doi ies.)* Nemaipomenit ! Auzi, să strice copilu'... *(La fereastra biroului, apar Mitu și Nate, uzi leoarcă de sus pînă jos.)*

MITU *(lungindu-și gîtul, privește înăuntru)* : Să ne trăiască președintele !

NATE : Că merită, zău că merită...

CIOCÎLTEU *(aplecîndu-se peste pervazul ferestrei)* : Nu-ncercați să

www.cimec.ro

mă-mbunați, că nu vă merge. Mitule, zi-mi mai bine dacă spălași vacile alea.

MITU : Lună le făcui. Cu apă caldă și săpun „Liliac". Îl furai de la nevastă. Nici în burta mamei lor n-au fost așa curate ca acum. De-aia mă gîndesc : ce-ar fi să le spălăm cu apă și săpun o dată pe săptămînă ?

NATE : Mitu e-n stare să le rujeze și buzele, ca la cucoane, doar li s-o-nmulți laptele.

MITU : Dac-o cere știința, de ce nu ?

NATE : Glumesc, bă, nu vezi ? Du-te și dă foc la cărbunii ăia, că vin și eu acu'. *(Mitu intră în atelier.)*

CIOCÎLTEU : Ai să-mi spui ceva, Nate ?

NATE : Am. *(Face semn cu capul spre atelier.)* Dă-te-o țîră mai încoa să n-audă Mitu. *(Ciocîlteu se apleacă și mai mult, peste pervaz. Nate, confidențial.)* Tovarășe președinte, am dat peste o metodă — știi, cu vacile — că, dac-o aplicăm, ne pune dumnezeu mîna-n cap.

CIOCÎLTEU *(același joc)* : Mie mi-e frică, Nate, să nu ne puie dracu' piedică. De-aia aș zice să te sfătuiești mai întîi cu specialistu'...

NATE : Păi ce, sînt prost să-i vînd lui pontu' ?...

CIOCÎLTEU *(izbucnește)* : Atunci cui mama dracului să-i spui, mă, Papii de la Roma, ai ?

NATE *(cu un deget pe buze)* : Sst, să n-audă Mitu ! Las' c-o să vezi. *(Intră în atelier.)*

CIOCÎLTEU *(cu mîinile de cap)* : Ăștia iar îmi coc o poznă. Nu li se mai potolește mintea odată !... *(Pe gînduri.)* Cui or fi semănînd ? *(Zîmbește.)*

CORTINA

Tabloul 2

În seara aceleiași zile, același decor. În biroul președintelui se află Păun Ciocîlteu, Catrina și Cocîrțău. Aparatul de radio transmite o melodie. Ciocîlteu îl închide.

CIOCÎLTEU *(răsfoind un ziar)* : După cîte văd, nu-i nădejde să ținem ședința de consiliu. Cu Stănoagă ce-o fi ?

CATRINA : Își duse un copil la spital și, pesemne, n-apucă să se-ntoarcă. O s-o ținem mîine seară cînd om fi toți.

CIOCÎLTEU *(citind ziarul, tresare)* : Nemaipomenit ! Cînd ne-a vizitat tovarășul ăsta de la ziar ?

COCÎRȚĂU : Acum cîteva zile. Erai la regiune...

CIOCÎLTEU *(fierbînd)* : Și de unde scoase el poveștile astea ? Poftim *(citește)* : „G.A.C. «Mereu înainte» va obține în acest an 3000 kg grîu și 4500—5000 kg porumb boabe la hectar..." Cine l-a informat pe ziarist?

COCÎRȚĂU : Eu. Mă nimerisem singurul din consiliul de conducere și...

CIOCÎLTEU *(ironic)* : Te grăbișI să-i dai reporterului o mînă de ajutor, nu-i așa ? Halal ajutor, n-am ce zice ! Parc-am fi niște cocoși dintr-ăia de munte, care închid ochii, își dau capu' pe spate și-ncep să turuie.

CATRINA *(către Cocîrțău)* : Și de unde știi tu că vom obține atîta ?

CIOCÎLTEU : Mai ales cînd grîul de pe terenul brigăzii lui arată așa cum arată...

CATRINA : Iar porumbul nici n-am început să-l prășim !

COCÎRȚĂU : Am făcut și eu niște calcule estimative ; m-am bazat pe cît am scos în anii trecuți...

CATRINA : Auzi la el, calcule estimative ! Cînd brigada lui, de fiecare dată, se-nfruptă din meritele brigăzilor patru și cinci.

CIOCÎLTEU : Am să-i propun lui Lisandru să convoace o ședință lărgită de partid într-una din zilele astea. Un singur punct : lupta împotriva lăudăroseniei și a automulțumirii.

CATRINA : N-ar fi rău. Da' faci tu referatu' ?

CIOCÎLTEU : Și de ce nu ?

COCÎRȚĂU : Cînd e vorba de alții, e ușor să dai exemple. Da' ia să te văd pe tine pus la colț, ți-ar mai veni la fel de ușor ?

CIOCÎLTEU : M-am dat eu în lături, vreodată, cînd a fost să fiu criticat ?

COCÎRȚĂU : Să te vedem acum pe unde scoți cămașa.

CIOCÎLTEU *(îl privește nedumerit)* : Mă făcui vinovat cu ceva ? Și dacă mă făcui, de ce tăceți ? Că din două una : ori fac rău cu bună știință și mă prefac, ori îl fac fără voia mea și tot e nevoie să mă tragă cineva de mînecă.

CATRINA : Ia să-ți auz glăscioru', Cocîrțău !

COCÎRȚĂU *(ezitînd)* : S-aude c-ar avea niște planuri. Cică, să micșo-

www.cimec.ro

reze cantitatea de cereale la zi-muncă.

CATRINA : Ce planuri visezi tu acolo ? Nu s-a discutat nimic pînă acum.

COCÎRŢĂU : Uite că unii vorbesc.

CIOCÎLTEU *(ironic)* : Şi-mi pui capul că-mi dai şi tu o mînă de ajutor, ca să-i... lămureşti, nu-i aşa ?

COCÎRŢĂU : Datoria mea este să apăr interesele colectiviştilor, nu să izbesc în ele.

CATRINA : Aha ! Cu alte cuvinte, Ciocîlteu umblă să izbească în interesele colectiviştilor, iar tu, Cocîrţău, le aperi ?

COCÎRŢĂU : Cam aşa ar veni. *(Lui Ciocîlteu.)* Ce te supără pe tine că unii-ş vînd produsele ? Din moment ce şi le capătă prin muncă cinstită, treaba lor ce fac cu ele.

CIOCÎLTEU : Ar fi aşa dacă n-am trăi în socialism. Ce fel de colectivist este ăla care-aşteaptă să dea fuga cu sacu-n piaţă cînd simte că poate stoarce un preţ mai bun ?

COCÎRŢĂU : Da' cu plusu', ce să facă cu plusu', să-l arunce la gunoi ?

CIOCÎLTEU : Nu, să-l valorificăm prin gospodărie. Şi-n schimb, să-i dăm bani mai mulţi. Mă gîndesc, cu timpul, să introducem chiar un avans chenzinal.

COCÎRŢĂU : Unde-ai mai văzut tu aşa ceva ?

CIOCÎLTEU : Nicăieri. Au s-o vadă alţii la noi.

CATRINA : Mi-e frică, Păune, să nu transformăm gospodăria într-un fel de centru pentru experimentări.

COCÎRŢĂU *(cu venin)* : Lasă-l, Catrină, să se pălească singur cu capu' de pereţi, dac-o ţine morţiş.

CIOCÎLTEU : M-am mai pălit, cum zici tu, dar n-am zis : au ! *(Catrinei.)* Fără-ndrăzneală, Catrină, am fi ca o broască ţestoasă pitită-n carapace.

COCÎRŢĂU : Pe mine să nu mă faci părtaş la *(apăsînd)* îndrăznelile tale, că nu mă las îmbrobodit.

CIOCÎLTEU : Ştiu, lumea toată-i cuprinsă-n bătătura casei tale. *(Se aude telefonul. Catrina ridică receptorul.)*

CATRINA *(în receptor)* : Da, este-aici. *(Lui Ciocîlteu.)* Te caută inginerul Dungu, preşedintele de la Bălu-şanca.

CIOCÎLTEU *(ia receptorul)* : Să trăieşti... Alo, tovarăşă, nu ne-ntrerupe... Pentru cît timp ?... Aha. Bine, pentru-o lună se poate, da' nu mai mult, c-avem şi noi trebuinţă. S-auzim de bine. *(Pune receptorul în furcă. Către ceilalţi, preocupat de parcă-ar fi fost vorba de propria-i gospodărie.)* Bravo lor ! Vor să-şi mai irige 100 de hectare de grădină, da' zice că nu le-ajung motopompele. Ne roagă să le-mprumutăm una. Ce să facem, o să le-ntindem o mînă...

COCÎRŢĂU *(îl întrerupe)* : Alta acuma ! Galanton mai eşti, tovarăşe Ciocîlteu, n-am ce zice. Bun de pus la rană...

CIOCÎLTEU *(calm)* : Stai, Cocîrţău, de ce-ţi ieşi din ţîţîni ? La urma urmei, de ce să nu le dăm o mînă de ajutor ?

COCÎRŢĂU : Da' pentru ce le-am da ? Fiecare cu... *(Lui Ciocîlteu.)* Aşa ai făcut şi cu ăi de la Mălureni, şi cu ăi de la Codiriştea... Abia ne văzurăm şi noi aici unde sîntem, ş-acum să le dăm ăstora apă la moară, să ne-mbrîncească cît colo de pe locu' de fruntaşi. Da' ce sîntem noi, societate de milostenie ?

CATRINA *(puţin timidă)* : Mă, Cocîrţău, mă, de ce nu i-am împrumuta ?

COCÎRŢĂU : Uite de ce... Cîteodată, la noi în Lăcusteni, pe stadion, echipa sportivă organizează concursuri. Este? Mihai al lui Piscuţ aleargă ăl mai bine. După cîte-am auzit, vor să-l ia în lotu' naţional.

CIOCÎLTEU : Ei şi ?

COCÎRŢĂU : Cum „ei şi", măi oamenii lui dumnezeu ! Păi dacă-n momentu' concursului, Mihai ăsta i-ar lua de mînă pe Ilie-al lui Pîrţog şi pe Mitru-al lui Brădoaie, care se dau peste cap să-l ajungă, ar mai ieşi el primu' ?...

CATRINA : E limpede : în mintea ăstuia, o rotiţă ş-a rupt un dinte... Tu amesteci zamă de varză cu miere şi vrei să ni le vîri pe gît. Da' nu-nghiţim...

CIOCÎLTEU *(cald, împăciuitor)* : Ascultă, Cocîrţău, dacă afli de o altă gospodărie că merge greu, nu-ţi sîngeră inima ?

COCÎRŢĂU : Deloc. Lor, vezi doamne, nu le mai ajung grijile colectivei noastre... Şi le iau în spinare pe-ale ţării întregi.

CATRINA : Aşa şi trebuie. Altfel, cum îţi închipui ?

COCÎRŢĂU : N-oi fi eu tare la teorie, da' tata avea o zicală : „Dacă vrei să-ţi fie bine, nu te uita-n bătătura vecinului".

CATRINA : Usca-i-s-ar limba cui vorbeşte aşa în ziua de azi ! *(Cocîrţău, furios, deschide uşa.)*

www.cimec.ro

CIOCÎLTEU *(autoritar)*: Stai, cuscre, nu pleca.

COCÎRȚĂU: Cuscru, ai? Da' pe noru-ta o gonișI afară din birou?

CIOCÎLTEU *(stînjenit)*: Despre asta o să discutăm altă dată.*(Cocîrțău se întoarce în silă și se așază pe scaun.)* Zăvoi o să plece la școala de brigadieri. Pe cine punem în locu' lui șef de echipă?

COCÎRȚĂU *(cu nepăsare)*: Pe oricare-o fi... Nu șefu' de echipă contează... Să aibă și el gură mare, și-atît. Mai mult nu-i trebuie.

CIOCÎLTEU *(fără să-l ia în seamă)*: Ce-ai zice de Vasile Cioacă?

COCÎRȚĂU *(rîde batjocoritor)*: Cioacă? Eu zisei că pe oricine, da' nici pe Cioacă!...

CATRINA: Da' ce-ai, mă, cu el?

COCÎRȚĂU: Crede-mă, n-am nimic. Însă e ca apa: fără gust, fără miros... Mi se pare-așa, pierit, ca o umbră. Nu, nu-i potrivit nici măcar pentru șef de echipă.

(Lumina se stinge în birou și se îndreaptă asupra lui Vasile Cioacă și a nevestei sale, Neaga, care-l împinge de la spate spre ușa sediului. El se împotrivește din răsputeri.)

NEAGA *(împingîndu-l)*: Intră, intră, mă, odată, cînd îți spui.

CIOACĂ: Nu intru, muiere! Degeaba te sforțezi cu mine, că nu intru.

NEAGA *(trece în fața lui și pune mîna pe clanța ușii)*: Nu vrei, ai? Atunci stăi aci pînă ți-or înțepeni picioarele. Intru eu dacă tu n-ai nici atîta curaj. *(Dă să deschidă ușa.)*

CIOACĂ *(speriat, o apucă de fustă)*: Să nu care cumva, că fac moarte de om! Nu ești în toate mințile? Vrei tu să mă faci pe mine de basm?

NEAGA *(scîncind)*: Păi cînd îți spui eu că ești mototol, ești! Da' bine, omule, ce, se răstoarnă pămîntu' dacă te duci să ceri două căruțe pentru două zile? Ai? Se răstoarnă?

CIOACĂ: Să zicem că nu se răstoarnă. Da' de dus, nu mă duc la președinte să-i cer.

NEAGA: Nu te duci?

CIOACĂ: Nu mă duc. Să mă pici cu ceară. Îți spusei. *(Puțin didactic.)* Începe prășitu' porumbului. Ehe! Ce crezi tu? Mai e vreme de interese particulare? Le-om face și p-alea. Da' momentan, colectiva...

NEAGA: Ți-e frică, Vasile... Dac-o să-ți zică președintele „nu" ?... Ce e Vasile Cioacă pentru ei? Un nimic... V-aud vorbind prin adunări: „Gospodăria colectivă i-a ridicat omului fruntea sus". Pe cînd tu mergi toot cu ochii-n pămînt. Parcă ți-e și frică să treci prin fața cuiva, să nu-l superi. *(Cioacă dă să zică ceva, dar Neaga nu-l lasă. Cu duioșie.)* Tragi ca un bou în jug. De cum se crapă de ziuă, pînă după asfințit... și? Cin' te bagă pe tine în seamă? Spune-mi, ai, cine?

CIOACĂ *(înfuriat)*: Da' ce-oi fi eu, muiere, ai? Cosmonaut? Președinte de republică?... Vrei să dau cuiva cu paru-n cap? Să se intereseze de unu' Vasile Cioacă, pînă și procuroru' raionului?

NEAGA *(dă din mînă a lehamite)*: Zi-i nătîntol, și pace. *(Pleacă.)*

CIOACĂ *(după ea)*: Stai, mă femeie, cum adică, să mă decoreze după fiecare zi-muncă, sau cum? Că eu nu pricep, ce vrei tu de la mine?

(Lumina se stinge. Se reaprinde în biroul președintelui.)

CIOCÎLTEU: ...După mine, e ca un bulgăre de aur, Cioacă ăsta. E, ca să zic așa, dintre rezervele noastre cele mai de preț. *(Pe gînduri, parcă vorbind numai pentru sine.)* Nimeni dintre noi nu s-a gîndit să-l propună deputat la comună... cu toate că ar fi făcut treabă mai bună decît mulți alții... Nimănui nu i-a trecut prin minte să se întrebe: mă, Cioacă ăsta o fi el mulțumit sau nemulțumit de ceva? Dacă se ivește nevoia vreunei acțiuni de interes obștesc, Cioacă se duce singur fără să-l îndemne cineva. Și tuturor, ni se pare firesc.

CATRINA: N-o să strici planurile lui Lisandru?

CIOCÎLTEU: Ce planuri, Catrină?

CATRINA: În curînd se țin alegeri de partid și-l auzeam că vrea să-l propună secretar la organizația de bază din brigada lui Cocîrțău.

CIOCÎLTEU: Merge ș-una, ș-alta...

COCÎRȚĂU *(sare fript)*: Cum? Să mă-ndrume, să mă controleze pe mine Cioacă?

CATRINA: Și de ce nu? Cu ce-l găsești mai prejos?

COCÎRȚĂU: Asta nu-i cu putință... Pentru nimic în lume. Să-l am în coastă — pe cine? — pe unu' ca el...

CIOCÎLTEU *(categoric)*: Îți convine, nu-ți convine, asta e. Mai rău e c-o să te aibă el pe tine-n coastă... *(Cocîrțău se ridică furios și pleacă trîn-*

www.cimec.ro

tind ușa.) Oare cine să fi trăncănit pe chestia aia cu ziua-muncă, de-a ajuns la urechile lui Cocîrțău ?

CATRINA : Nu cumva tu, în primul rînd ?

CIOCÎLTEU *(se lovește cu palma peste frunte)* : Să știi că da. Am vorbit cu vreo doi, așa, să le aflu părerea.

CATRINA : Să fi avut răbdare.

CIOCÎLTEU : Foc se face Lisandru cînd o auzi. Mi-a și atras atenția să-mi țin gura deocamdată... Auzi, Catrină, tot ți-e-n drum. Strigă la Cioacă și spune-i să fie de dimineață, aici, la birou.

CATRINA : Îi spun. Bună seara. *(Vrea să plece, dar îl vede pe Ciocîlteu că se-nvîrtește de colo-colo, parcă puțin îngrijorat. Intim.)* Ce gînduri te mai muncesc, Păune ?

CIOCÎLTEU : Peste cîteva zile plec la regiune.

CATRINA : Parcă ar fi pentru prima oară !

CIOCÎLTEU : Adevărat, însă de data asta e vorba de cu totul altceva.

CATRINA : ? ? ! ! !

CIOCÎLTEU : M-au numit președintele unei comisii care să facă propuneri pentru decorări.

CATRINA *(îngrijorată)* : Nițele paie-n cap tot o să-ți aprinzi... *(Glumind.)* Așa ca la o căpiță... Sînt multe gospodării bune, în regiune.. Nu le mai numeri pe degete ca înainte.

CIOCÎLTEU : Da, și n-aș vrea să greșesc.

CATRINA *(sinceră)* : Nu pot să-ți dau nici un sfat. Nici fă așa, nici fă pe dincolo... Tot cugetul tău o să te-ndemne mai bine...

CIOCÎLTEU : Nu vrei să te duc pînacasă ?

CATRINA : Nu-ți mai face de lucru. *(Cu amărăciune.)* E atîta amar de vreme de cînd umblu singură că m-am învățat. Bună seara. *(Pleacă, Ciocîlteu oftează.)*

CORTINA

Tabloul 3

Dimineața următoare. Același decor Mitu trage de lanțul foalelor și cîntă în gura mare, pe cunoscuta melodie : „Peste vale, peste deal, trece mîndra pe un cal".

MITU : Peste vale, peste deal, trece mîndra pe-un șeval. *(Repetă pe diferite tonuri, silabisind cuvîntul „cheval", bineînțeles pronunțîndu-l ca pe... lubeniță. Apare Nate, care-l ascultă mirat.)*

NATE : Bă Mitule, ți s-aude glasu' din partea aialaltă a satului. Ce cînți tu acolo ?

MITU : Nu cînt, Nate !... Învăț franțuzește cîntînd... Iau lecții cu tovarășu' inginer agronom. Tu știi ce-nseamnă șeval ?

NATE : Nu știu.

MITU : Cal înseamnă.

NATE : Măi, măi ! Ș-altceva mai știi ?

MITU : Atîta, că nu-mi dete decît trei lecții și merge greu deocamdată... Pînă mi se deprinde limba.

(Nate se dezbracă de haină și-și suflecă mînecile la cămașă. În pragul atelierului apare Milica. Îmbrăcată tot de sărbătoare, dar mai puțin strident. Pare dezorientată.)

MILICA : Bună dimineața !

MITU *(prietenos)* : Ca inima ta să fie de bună, Milico...

NATE : Și de-nsorită.

MILICA : Se cam duce soarele.

MITU : Așa repede ?

MILICA *(cu tristețe)* : Mor de urît.

MITU : De urît ?

MILICA : Îhî.

NATE : E-te-te, drăcia dracului !

MILICA : Ia spuneți-mi și mie ce face o cucoană ?

MITU : O cucoană ? Ce face, Nate, o cucoană ?

NATE : Ce, parcă eu fusei, fodată, cucoană ? Da' o fi avînd și ea plan de muncă, pe zile... Să-și lustruiască unghiile de la mîini și de la picioare... Dacă are păr pe barbă, să și-l scoată ; dacă n-are, să-și scoată sprîncenele... ee, are multe de făcut...

MITU *(pedagogic)* : Altceva mai bun n-ai ce să ne-ntrebi ?

NATE : Și-n care să ne pricepem mai bine ?

MILICA *(pierdută)* : Tata o ține morțiș să fiu cucoană, și nu știu cum. Umblu toată ziua, ca o găină beată, să-mi găsesc locu'.

MITU : Da' Tudor ?

NATE : El nu zice nimic ?

MILICA : Mă strînge-n brațe și-mi zice că mă iubește.

MITU : Na, poftim, s-auzi și să nu crezi ! *(Amîndoi bat cu ciocanele.)*

NATE *(Milicăi)* : Trage și tu nițel la foale, că se stinge focu'. *(Milica trage la foale. La intrarea în sediu a-*

www.cimec.ro

pare Cioacă. E nehotărît : să intre ? să nu intre ?)

MITU : Uite-l pe Cioacă. Ce-o fi stînd ca un țap în ușa bisericii ?

NATE : O fi avînd și el ale lui.

CIOACĂ *(de unul singur)* : Oi brodi-o, dacă dau buzna ? Chit că ei mă chemară, dar îi aud că vorbesc. Și ce știu eu despre ce ?... Poate-or fi chestii pe care nu trebuie să le aflu eu. *(Se uită în jur cu puțină teamă. Tresare.)* Măiculiță, uite-o pe Neaga, sau mă-nșală pe mine ochii... Nu mă-nșală, ea e. Asta e dracu', nu-i muiere. Dacă mă vede aici, uitîndumă ca vițelu', nu mai am trai cu ea toată nopticica. *(Dă buzna în sediu. Ciocîlteu și Lisandru se uită la el mirați.)*

LISANDRU : Ce, mă nea Vasile, te goni vreun cîine turbat ?

CIOACĂ *(încurcat)* : Crezui că întîrziai.

CIOCÎLTEU : Stai pe scaun, Vasile... *(În fața sediului, apare Neaga, cu o legătură în mînă. Se oprește o clipă, apoi se îndreaptă spre atelier. Mitu și Nate o văd.)*

MITU : Aoleu, Milico, pitulă-te că, dacă te vede Neaga lu' Cioacă trăgînd la foale, umple tot satu'.

NATE : Ne-aprindem paie-n cap cu Cocîrțău.

NEAGA : Mneața ! Mă, voi nu știți de ce-l chemară pe Vasile ?

NATE : Ai și tu o țîră de răbdare, că-ți spune el cînd s-o întoarce acasă. Ce, crapă fierea-n tine dacă nu afli în minutu' ăsta ?

NEAGA *(lui Mitu)* : Nici tu nu știi ?

MITU : Păi de un' să știu dacă nu știe Nate ? Hai, du-te acasă și dă boabe la găini.

NEAGA *(cam fără voie)* : Să mă duc, zici ? Aoleu, Vasile, de ce te chemară ? *(Se face că pleacă. Se-ntoarce și se așază pe bancă. Își scoate din sîn un ghem de lînă și începe să împletească. Mitu și Nate intră în atelier.)*

NATE : Aprigă muiere !

MITU *(Milicăi)* : Hai, ieși, că pericolu' se duse. *(Milica iese cu rochia murdărită de funingine. Fața și mîinile, la fel. Amîndoi fac ochii mari văzînd-o.)*

NATE : Măiculiță ! Parcă ești arătarea-n persoană. *(Milica nu-și dă seama și rîde. Mitu și Nate se reped s-o scuture, s-o șteargă, dar mai rău strică.)*

MITU : Ia stai, bă ! La urma urmei, asta e pedagogie.

NATE : Ei, taci !

MITU : Păi cum ! Dacă tat-su și bărbat-su nu-s în stare, o ducăm noi.

NATE : S-o prinde ?

MITU *(zîmbind, lui Nate)* : Parcă nu ne cunoaștem...

(Milica iese din atelier, o zărește pe Neaga s-o ia la fugă fără a fi văzută. În biroul președintelui, Cioacă își face de lucru cu șiretul de la bocanc. Ciocîlteu și Lisandru îl privesc cu încordare.)

CIOCÎLTEU *(puțin enervat)* : Auzi, Cioacă ? ! Repet *(rar)* : consiliul de conducere a hotărît să te puie șef de echipă... *(răstit)* și mai lasă dracu' șiretu' ăla în pace ! Auzi ?

CIOACĂ : Aud. *(Îi privește pe rînd, mirat, cu un aer copilăresc.)*

CIOCÎLTEU : Și ai să iei în primire ulița de la Măru' lu' Adam pînă la cap.

CIOACĂ *(tresare, rămîne o clipă pe gînduri, apoi rugător — gest cu mîinile)* : Adică, nu s-ar putea... de la Măru' lu' Adam spre mijloc ?

CIOCÎLTEU : Nu se poate. Porțiunea aia cade-n raza lu' Rîciu. Ești lămurit ?

CIOACĂ : A, de raza altuia nu m-ating. *(Încet.)* Numa' că, nu știu, cum o să rămîie cu punctu' culminant ?

CIOCÎLTEU : Vasile, vrei să ne spui ceva ?

CIOACĂ : Adică, să-mi iau vreun angajament ?

CIOCÎLTEU *(zîmbește)* : Nu-i neapărată nevoie.

CIOACĂ : Cum s-ar zice, ia seama, Vasile, că ți se mări căciula ; vezi să nu-ți rămîie capu' prea mic... E, vedem noi, mai pe urmă, ce-o fi și cum o fi. *(Ridică un deget în sus.)* Să fii condus e una, și să conduci e alta...

LISANDRU : Cînd ai nevoie de ajutor, să nu te sfiești, să ni-l ceri.

CIOACĂ : N-aveți nici o grijă dinspre partea asta.

CIOCÎLTEU : Atunci să fie-ntr-un ceas bun ! *(Îi strîng amîndoi mîinile. Cioacă iese. O vede pe Neaga.)*

CIOACĂ *(cu dojană)* : Îți spusei, măi femeie, de-o mie de ori îți spusei, să nu te mai omori cu împletitu' că la cooperativă stă ciorăpăria cu grămada !

NEAGA : Și ce-i fi vrînd, omule, să chiui cît mă ține gura, să joc într-un picior, ai ? Ce-i fi vrînd ?

www.cimec.ro

CIOACĂ *(puțin încurcat)*: Să mai citești și tu, de-o pildă... să te îmbogățești...

NEAGA : Pînă acum n-am văzut om bogat din citit.

CIOACĂ : Nu la buzunar, femeie, la cap...

NEAGA *(ca să schimbe vorba, desface o legătură)*: Vrei să mănînci ? Presimții că nu te mai întorci acasă pînă la prînz.

CIOACĂ *(își scoate căciula)*: Nici eu nu știu ce mai vreau.

NEAGA : Ești necăjit ?

CIOACĂ *(începe să mănînce)*: N-am de ce. *(După cîteva îmbucături, se oprește cu un colț de pîine în mînă, pe care-l examinează atent în bătaia luminii.)* Pîinea asta n-a atins punctul culminant. Nu știu, n-o fi coaptă îndeajuns, n-o fi dospită bine, da-i lipsește ceva...

NEAGA *(înciudată)*: Făceți-vă brutărie, dacă vă stă în gît pîinea nevestelor.

CIOACĂ : O să ne facem, n-ai grijă. Nu acum, nițel mai tîrziu, da' o să ne facem.

NEAGA : După ce că umblu după tine cu masa-ntinsă, mai îmi vii și cu nazuri...

CIOACĂ *(solemn)*: Nu sînt nazuri, femeie, ci exigență.

NEAGA *(mai s-o podidească plînsul)*: Acum îmi spui și cuvinte de ocară. Proastă, eu, că mă omor să-ți intru-n voie.

CIOACĂ : Auzi la ea, exigență e cuvînt de ocară ! Of, doamne, cît o să am de furcă pînă să te ridic la nivel de gospodărie fruntașă ! Află, Neago, ai s-auzi cuvîntul ăsta rostit de o sută de ori, de o mie de ori pe zi. Fără exigență, ehe, nu merge...

NEAGA : Îți făcură ceva, aci, în birou, de-mi ieșișI așa, pornit ?

CIOACĂ : Nu sînt pornit, și nimic nu-mi făcură... mă făcură.

NEAGA : Ce ?

CIOACĂ : Mare.

NEAGA *(cu interes)*: Mai mare decît președintele ?

CIOACĂ : Daa ! Cu mult mai mare... Pe undeva, pe lîngă ministru... șef de echipă, ce crezi... De la Măru' lu' Adam la cap, eu răspund.

NEAGA *(puțin dezamăgită)*: Păi nu ești chiar așa de mare. Aoleu, da' tot o să fie vai de sufletu' tău.

CIOACĂ : O să fie, că vezi tu, la tot pasu', exigență. Fără ea prindem rădăcini pe loc.

NEAGA *(speriată)*: Vasile, Vasile, de la o vreme-ți ies niște vorbe din gură că mă sperii ! Ce-o fi cu tine ?

CIOACĂ : Ce să fie, Neago, tu nu vezi încotro mergem ? Cască ochii mari !

NEAGA : Încotro, Vasile ?

CIOACĂ : Tu nu vezi ?... Spre punctu' culminant. *(Neaga privește în jur, parc-ar vrea să-l vadă. Dă din umeri nedumerită.)*

CORTINA

ACTUL II

Tabloul 4

Același decor. Au trecut cîteva zile. La intrarea în sediu, apare Chivu Țîfan. Este mult mai înalt și mai voinic decît Vasile Cioacă.

ȚÎFAN : Simt eu că inima asta a mea nu mai rabdă atîta nedreptate. Așa am să le vorbesc, și lu' Ciocîlteu, și lu' Lisandru, cînd mi-o veni mie bine... *(Își rostește monologul de parcă într-adevăr s-ar afla în fața celor doi. Are privirile fixe, concentrate, ca oamenii obișnuiți să vorbească singuri cu glas tare.)* La urma urmei, cine e Cioacă ăsta ? De ce-mi dau mie, întruna, peste nas, cu Cioacă-n sus, Cioacă-n jos ? Ia să vedem de ce. E mai deștept decît mine ? Nici pomeneală ! A făcut el ceva, așa,

www.cimec.ro

vreo ispravă să-şi amintească lumea de ea şi peste un veac ? Haida-de, a făcut copii : cu nemiluita i-a turnat, că la asta nici iepurele nu-l întrece... Şi nici n-ai crede cînd îl vezi slab şi subţire ca o aţă. Vreţi să-l puneţi şi secretar ? Să fiţi sănătoşi. În schimb pe mine, acum trei luni, nici candidat nu vruserăţi să mă primiţi. Toţi cu gura pe mine, că să mai aştept pînă mi-oi dovedi ataşamentul faţă de gospodărie. Cum adică, să-mi dovedesc ataşamentul ? Pînă şi mucea ăla, al lui Spîrchez, cică : „Ce aport ai adus dumneata, nene Ţîfane, de cînd venişi alături de noi ?“ Adică, ce aport s-aduc ? Parcă s-ar observa, cu atîta-ngrămădeală de lume, aportu' meu ! A, dac-aş fi fost barem... brigadier, acolo ! Era cu totul altceva. *(Accentuat.)* Cînd eşti sus, te vezi de departe. Pe cînd aşa... *(Apare Cioacă. Din mers îşi notează ceva într-un carneţel, se-ncruntă, murmură. Ţîfan, văzîndu-l, tresare.)* Să trăiţi, dom' şef ! *(În batjocură, ia poziţia de drepţi. Cioacă priveşte mirat în toate părţile.)*

CIOACĂ *(dîndu-şi seama că lui i se adresează)* : Noroc, băi tovarăşe Ţîfan.*(Împăciuitor.)* Zi, aflaşi, vere, ai ?

ŢÎFAN : Păi cum să n-aflu un eveniment ca ăsta ?... Uite-aşa cresc oamenii : azi conduci o echipă, mîine gospodăria, poimîinie, mai ştii, o întreagă regiune... Am auzit că-ţi dă şi maşină, bă !

CIOACĂ : De care maşină ?

ŢÎFAN : De plimbat.

CIOACĂ : Ce să fac cu ea ?

ŢÎFAN : Păi, ca să nu mergi pe jos. Suni din claxon *(imită claxonul)*, d-un exemplu, la mine la poartă şi-mi ordoni : „Ţîfane, hai la cărat bălegar“.

CIOACĂ *(tainic)* : Auzi, Chivule...

ŢÎFAN : Aud.

CIOACĂ : Uitai să-i întreb pe tovarăşii din consiliu : dacă te înjur o dată, de muiere, e just, sau nu e just ?

ŢÎFAN *(acelaşi joc)* : Întreabă-i azi. Da' mai întreabă-i : dacă m-apucă Ţîfan ăsta d-un picior şi mă dă cu capu' de pămînt, cam ce s-alege de mine ?

CIOACĂ *(potolit)* : Hai să schimbăm vorba. Ne ameninţăm ca doi curcani şi nu ne stă bine. Sîntem prea bătrîni... Te căutai în cîteva rînduri să ieşi cu noi la prăşit. Îmi spuse Ana că te-ai dus la tîrg cu nişte ouă.

ŢÎFAN : Şi ce dacă ?! Le furai din cuibaru' tău ?

CIOACĂ : Azi ne ducem iar în cîmp.

ŢÎFAN : Spor la treabă.

CIOACĂ. Vii şi tu, vere ?

ŢÎFAN : Nu cred. Am alte socoteli.

CIOACĂ : Aşa e. Uitasem. Tu eşti colectivist prin nevastă. Dacă n-ar munci Ana pentru amîndoi... nu ştiu cu ce v-aţi ţine zilele. Negustor, de...

ŢÎFAN *(răstit)* : Ia ascultă, mă ! Să nu-ţi bagi nasu-n oala mea cu fiertură, că dai de dracu' ! *(Apar Mitu şi Nate, care intră în atelier după ce dau bună dimineaţa.)*

CIOACĂ : Ba eu mă gîndesc să mi-l bag, Chivule. De-aş şti că mi-l operesc, şi tot mi-l bag. Acuma spune şi tu. Să zicem că eşti bolnav de ciumă, sau de holeră. Păi, cum să te las să zaci ca un cîine ? Aş mai fi eu om ?

ŢÎFAN : Vezi să nu te-neci cu vreo parabolă dintr-astea.

CIOACĂ : Nu, c-o să beau apă, şi-mi trece. *(Ţîfan dă să plece.)* Chivule, stai o ţîră : ne găseşti la Fîntîna Roşului.

ŢÎFAN : Pe lumea ailaltă, poate, dar nu acolo. *(Pleacă.)*

CIOACĂ *(lui Mitu şi Nate)* : Îl auziraţi, mă ?

MITU : Îl auzirăm.

CIOACĂ : Cu oricare parte a satului m-aş fi descurcat, pe cînd aşa, ehe ! O să-mi iasă mie părul pîn căciulă cu uliţa de la Măru' lu' Adam la cap.

MITU : Mi-e tare milă de Ana aia a lui. S-a cocîrjat de tot.

NATE : Vai de sufletu' ei. A ajuns ca o umbră.

CIOACĂ : Ştiu eu ce zace în inima lui Ţîfan, duce dorul cobiliţei. Se-nvăţase aşa : una-două, hai la Bucureşti, cică să facă negustorie... Hm ! Să mai încerc o dată cu el, ce ziceţi ?

MITU : Îţi spargi pieptu' de pomană.

NATE : Eu la d-ăi de soiu' ăstuia le-aş da foc. I-aş aduna grămadă, aş turna gaz peste ei şi le-aş da foc.

MITU : Bă, că stîngist mai eşti ! *(Mitu şi Nate intră în atelier.)*

CIOACĂ *(de unul singur)* : Ee, cu gazu' nu faci nici o brînză.

(Ciocîlteu şi Lisandru ies din sediu. Dau cu ochii de Cioacă.)

CIOCÎLTEU : Noroc, Vasile ! Aveai vreo treabă cu noi ?

CIOACĂ : Nici una. Da' stam şi eu aşa şi mă gîndeam, ca nărodu'.

CIOCÎLTEU : Cum îţi merge echipa?

CIOACĂ : Hm ! Cam scîrţa-scîrţa !

www.cimec.ro

LISANDRU : Cum aşa ?

CIOACĂ : Uite-aşa... *(Lisandru şi Păun se privesc o clipă, apoi se aşază pe bancă, avînd pe Cioacă între ei.)*

CIOCÎLTEU : Nu prea eşti în apele tale, văd eu... Ia spune, ce zici, isprăvim noi prăşitu' porumbului în zece zile ?

LISANDRU : Cel mult în zece zile.

CIOCÎLTEU : Păi da, că ne-nghiontesc celelalte de la spate : sfecla de zahăr, floarea-soarelui, via...

CIOACĂ : Care va să zică, zece zile, hm ! Opt sute de hectare în zece zile, măi taci ! !

LISANDRU : Aşa ne-am propus. Altfel, nu-i chip să izbutim nici măcar cît anul trecut.

CIOACĂ : Păi cum vine treaba ? Patru mii cinci sute de chile la hectar n-a fost bine ?

CIOCÎLTEU : Ba a fost. Da' cînd se poate şi mai bine, de ce să nu fie?

CIOACĂ : Hm, opt sute de hectare în zece zile ! ! Asta înseamnă ca toate echipele şi brigăzile să meargă ca ceasu'.

CIOCÎLTEU : Eu de florile mărului te-ntrebai cum îţi merge echipa ?

CIOACĂ : Aia e, că nu prea merge ca ceasu'.

LISANDRU : Ia să vedem. Concret.

CIOACĂ : Bine şi pe concret... Da' nu vă opresc cumva din drum ?

CIOCÎLTEU *(scoate ceasul din buzunar şi se uită)* : Lasă, n-o să întîrzii.

CIOACĂ : Aşaa... Va să zică, în raza mea sînt treizeci de oameni care contează ca braţe de muncă ?

LISANDRU : Sînt.

CIOACĂ : Contează şi Chivu Ţîfan ?

CIOCÎLTEU : Contează.

CIOACĂ *(precipitat)* : Da, da' numa' pe hîrtie, în tabele. Nu că n-ar fi în putere să muncească, nu-i place. Aici e buba şi echipa are şi ea planul ei ; este ?

CIOCÎLTEU : Este.

CIOACĂ : Păi vezi ? ...În plan nu se specifică : din partea de muncă ce-i revine lu' Ţîfan, se scade atît... Nu, Ţîfan contează ca om întreg, mă pricepeţi ?

LISANDRU : Dă-i înainte. că te pricepem.

CIOACĂ : Îi dau. Să zicem că în privinţa asta m-aş descurca. Aş munci eu, Cioacă, mai mult. Da' ce te faci dacă ăsta bagă zîzanie şi-mi descurajează oamenii ? Că e al dracului. La rele, nimeni nu-l întrece.

CIOCÎLTEU : Atîta i-ar trebui. I-am găsi noi ac de cojoc.

CIOACĂ : Stau aşa şi mă gîndesc... Într-o grămadă de mere dacă-l dibui p-ăl putred, îl arunci, şi gata. Da' cu omu' ? Aia e ! Ce te faci cu omu' pe care-l ştii dinainte că e putred ?... Că de aruncat nu-l poţi arunca. Şi atunci, cum s-atingi punctu' culminant ?

LISANDRU : Un măr putred... nu-l poţi vindeca. Da' pe om poţi să-l îndrepţi.

CIOACĂ *(rîde)* : Cum să-l îndrept eu pe unu' ca Ţîfan ?... Ei, dac-ar fi niscai broşuri, cum sînt, de-o pildă, pentru creşterea animalelor sau cultivarea cerealelor...

CIOCÎLTEU *(face pe supăratul)* : Ia ascultă, Vasile, pentru ce crezi tu că te puserăm noi şef de echipă ? Te gîndişi ?

CIOACĂ : Uite că nu mă gîndii ! Chiar aşa... Pentru ce mă puserăţi ?

CIOCÎLTEU : Ca să te miri tu, de-aia. Ba nu, ca să te smiorcăi. *(Lisandru se încruntă şi-l priveşte întrebător pe Păun.)* Auzi la el ! Broşuri care să îndrepte oamenii !... Nu cumva ai vrea o maşină ? Bagi un tîlhar p-o parte şi-ţi iese p-aialaltă un înger bătînd din aripi !

CIOACĂ *(serios, mai mult pentru el)* : Zău c-ar fi bună. Mi-aş da zilele mele de muncă pe cinci ani, ca s-o avem. Da' să nu scoată îngeri : oameni, aşa, cu conştiinţă, să scoată. *(Păun şi Lisandru abia se stăpînesc să nu pufnească în rîs.)* Că de la mama lor, pesemne, ies stricaţi, de nu te poţi înţelege cu ei. De-o pildă, Ţîfan. Îl chemai la lucru, şi azi dimineaţă şi ieri dimineaţă. Şi alaltăieri...

LISANDRU : Şi ?

CIOACĂ : Vinde ouă sau seminţe prăjite.

CIOCÎLTEU : Pune-te şi îndreaptă-l !

CIOACĂ : Da' ce, e lemn, să-l iau din bardă şi să-l îndrept ?

LISANDRU *(cald)* : Ţi-e greu, aşa-i ?

CIOACĂ : Mi-e. Că mă consum. Ştii cît mă consum ? Îmi umblă pîn cap fel de fel de gînduri. Deunăzi îmi ziceam : în comunism o să intrăm cu mii de chile de grîu şi de porumb la hectar, cu mii de vaci şi de porci, cu milioane de lei venituri... că eu aşa înţeleg punctu' culminant...

LISANDRU : Aşa şi e, nea Vasile.

CIOACĂ : Da' tot eu stau şi-mi zic : bine-bine, da' noi, oamenii, cum o să arătăm atunci ? Ca ieri, ca azi?... Nu pe dinafară, ci aşa, pe dinăuntru... Vezi...

www.cimec.ro

CIOCÎLTEU : Deocamdată, să nu neapuce ploile cu porumbul neprăşit. Iar cu Ţîfan, ce să-ţi spun... E piatra ta de încercare. *(Îşi aduce aminte.)* Mă Vasile, de mult mă ţineam să te-ntreb. *(Sever.)* Tu cît mama dracului ai de gînd să mai zaci în coşmelia aia ?

CIOACĂ *(oftează)* : Nu ştiu. Nu mi-e d-aia, da' nu mai am trai cu muierea. Mă crezi că nu pot dormi noaptea de rău' ei ? Mă-nghionteşte cu cotu-n coasta dreaptă. Ştii, eu pe partea asta dorm. Mi-a făcut vînătăi. Vrei să le vezi ? *(Vrea să-şi scoată cămaşa din pantaloni.)* Să ţi le arăt...

CIOCÎLTEU : Ho, şi tu, că te cred.

CIOACĂ : Atîta mă boscorodeşte de-mi vine să urlu. Că noi cînd ne facem casa nouă, că toţi din sat îşi făcură. Şi cu ce e mai prost Cioacă decît ăilalţi... Asta tot ea o zice, muierea.

LISANDRU : Aicea are dreptate.

CIOACĂ : O fi avînd. Da' i-am spus : nu-i momentu' acuma. Mai întîi, gospodăria ; după-aia, ne-om gîndi şi la casă. Ce, eu n-am dreptate ?

CIOCÎLTEU : Ba ai. Şi, unde ai de gînd s-o ridici ?

CIOACĂ : Păi tot acolo. Sînt prea bătrîn să-mi schimb locu'.

CIOCÎLTEU : Vorba ta. Că şi ursu' tot aşa : cu greu îşi mută bîrlogu'. Şi cum o faci ?

CIOACĂ : Păi cum s-o fac ? Ca toate casele. Cu acoperiş, cu ferestre.

LISANDRU : Plan ai ?

CIOACĂ : Plan ? Ce plan ? N-am nici un plan. Mi-am însăilat doar o schiţă, cum m-am priceput, ca să mă orientez.

CIOCÎLTEU : S-o văd.

CIOACĂ : Oi fi avînd-o la mine ? *(Se caută prin buzunare.)* Stai, uite c-o am. *(Ciocîlteu o examinează cu atenţie şi strîmbă din nas.)*

CIOCÎLTEU *(hotărît)* : N-o să-ţi dau nici un pic de ajutor. *(Lisandru îl priveşte surprins.)*

CIOACĂ : Păi ce să-mi dai dacă nu-ţi cerui ? Eu nu văd că nu e momentu' acuma ?... Adică, stai, de ce nu-mi dai ? Măcar să ştiu ce să-i spui muierii. Nu mi-e decît de ghionturi.. *(Îşi arată coastele.)*

CIOCÎLTEU : Ba o să-ţi dau, dar uite cum : te duci în sat şi pui ochii pe locul de casă ce ţi-o plăcea ţie mai mult. Să nu te mai văd răznit pe coasta aia, ca huhurezu'. Asta-i una la mînă. P-ormă, te duci la Pitulice, meşterul zidar, şi-i spui c-am zis eu să-ţi facă planul unei case de care să nu-ţi fie ruşine nici în comunism. Mă, tu m-asculţi ?

CIOACĂ *(cu privirile pierdute)* : Îhî, în comunism.

CIOCÎLTEU : Bani ştiu că ai.

CIOACĂ *(repede)* : De unde ştii ? Cecu' e secret !

CIOCÎLTEU *(zîmbeşte)* : O fi, da' ştiu. Iar cînd o să ai nevoie de dulgheri, de zidari, să-mi spui.

CIOACĂ *(stînjenit)* : Îţi spui... Vreau să-ţi fac şi eu o întrebare.

CIOCÎLTEU : Fă-mi, Vasile ! *(Se uită la ceas.)*

CIOACĂ : Pe dumneata... nu te bate gîndu' să-ţi ridici casă nouă ?

LISANDRU *(triumfător)* : Aşa, aşa, zi-o, că eu mi-am răcit gura de pomană...

CIOACĂ : Aia-n care stai nu-i mai brează ca a mea. Mîine-poimîine să nu te dezgropăm de sub dărîmături... *(Ciocîlteu rămîne puţin surprins. Mică pauză).* Sau nu ţi-or fi ajungînd banii, te pomeneşti ? Te-mprumut eu.

CIOCÎLTEU : Nu de bani e vorba, dă-i încolo de bani... Unii zic c-o fac dinadins *(gest către Lisandru)*, să par eu mai cu moţ. Adevăru' e altu'... Am întîlnit vreo cîteva cazuri cînd preşedinţii, din clipa cînd au fost aleşi, n-au avut altă grijă decît să se chiverniséască pe ei şi neamurile lor pe spinarea gospodăriei... De-atunci m-am jurat că pînă n-oi vedea ultimu' om din sat pus în rîndu' lumii, n-o să mă gîndesc la mine. Poa' să creadă alţii ce-or vrea.

CIOACĂ : Te pomeneşti că-l aştepţi şi pe Ţîfan ?

CIOCÎLTEU : Şi de ce nu ?

CIOACĂ *(ezită, apoi foarte tainic)* : Şi, zici că de anu' ăsta s-aplică ?

LISANDRU *(neînţelegînd)* : Ce anume, nea Vasile ?

CIOACĂ *(lui Lisandru)* : După cum înţelesei eu, ar vrea să se dezbare lumea de năravurile alea *(face semn cu mîna ca şi cînd ar arăta ceva în spate)*, ştii care, alea vechi. *(Lui Ciocîlteu.)* Sau înţelesei pe dos ?

CIOCÎLTEU : Ba pe faţă, da' cum aflaşi ?

LISANDRU *(aparte)* : Uite la nea Păun cum face pe nevinovatu'!...

CIOACĂ : Nate-mi spuse ieri, aşa, pe ocolite...

www.cimec.ro

CIOCÎLTEU *(interesat)*: Şi cum vi se pare?

CIOACĂ: Păi stăturăm noi, la mine pe prispă, şi ne gîndirăm şi ne gîndirăm... băurăm cam la o juma' de chil. Dup-aia veni şi Mitu şi se gîndi şi el...

CIOCÎLTEU *(nerăbdător)*: Şi?

CIOACĂ: Şi mai băurăm o juma...

CIOCÎLTEU: Lasă-l mă, dracu' de băut, că nu asta mă interesează pe mine.

CIOACĂ: Toţi fuserăm într-un gînd: o să fie bine.

LISANDRU: Cum să nu, cînd ţi-e mai uşor să mergi pe drum cu punga plină decît cu greutatea-n spinare.

CIOCÎLTEU: Aşa mi-am zis şi eu... avem cereale de prisos? Să le contractăm cu statu' prin gospodărie... Că spre el căscăm gura de cîte ori ne doare sau avem nevoie de ceva.

CIOACĂ *(parcă străfulgerat)*: Şi-n felul ăsta ne alegem şi cu conştiinţa ca frecată cu leşie.

CIOCÎLTEU: Fără doar şi poate. E timpul să mă urnesc în cîmp. S-auzim de bine, Cioacă!

CIOACĂ: Umblă sănătos. *(Ciocîlteu întinde mîna lui Lisandru.)*

LISANDRU: Merg şi eu pînă la grădină. *(Aparte, făcînd semn spre Cioacă.)* Nu-l luaşi prea tare adineauri, cînd cu Ţîfan?

CIOCÎLTEU *(în timp ce ies amîndoi)*: Nu te teme; ţine la dîrvală.

CIOACĂ *(rămîne pe gînduri. De unul singur)*: Ce probleme, dom'le, ce probleme! Abia acuma văd eu ce belea-mi pică pe cap cu Ţîfan ăsta... păi dar!... Cum ar veni, trebuie să-l gătesc, cum mă gătea pe mine mama cînd mă ducea la biserică. Numa' că, vezi, mama-mi spăla ţoalele... şi mă la pe cap. Eu, ăstuia, musai să-i spăl sufletu'. N-am încotro. Parcă văd... peste cîţiva ani o să ajungem în pragu' comunismului. Şi cînd o fi să fac pasu', să trec dincolo, partidu' o să mă ia de mînecă: „Ia stai niţel, tovarăşe Cioacă, nu te grăbi, că mai avem o ţîră de vorbit. Ia spune, Chivu Ţîfan face parte din echipa ta?" „Dintr-a mea", o să răspund „Şi cărămida lui unde este?" „Păi, ce cărămidă?", o să mă mir. „Pe care a pus-o fiecare la temelia comunismului... Altfel, cum ar intra?" Şi cată şi cată! Cărămida lu' Ţîfan, nicăieri... „Vezi dacă nu l-ai ajutat la vreme? Acum rămîi cu el pînă-şi face cărămida, că uite, aici, în temelie, a rămas un gol. Cum o umple golu' ăsta, intraţi amîndoi"... Precis c-aşa o să-mi zică partidu'. *(Tresare, hotărît.)* Aoleu, vere Ţîfane, fire-ai tu al dracului cu neamu' tău cu tot... Păi, crezi că te las? Nu te las, mă! Nici mort nu te las! *(Pleacă grăbit.)*

CORTINA

Tabloul 5

Într-una din zilele următoare, după-amiază. Mitu şi Nate se aud lucrînd în atelier. La intrarea în sediu, apare Cocîrţău, care, nerăbdător, se uită-n toate părţile. După cîteva clipe intră Tudor. Cocîrţău îl trage deoparte.

COCÎRŢĂU *(încet)*: Luaşi, mă?

TUDOR: Luai.

COCÎRŢĂU: Multe?

TUDOR: Cîte-ncăpură-n trei căruţe. Plus ciment, nişte cărămidă.

COCÎRŢĂU: O să ne ajungă pentru magazie.

TUDOR: Ba ne rămîne şi pentru grajd.

COCÎRŢĂU: Ţoţoi nu zise nimic?

TUDOR: Ei, strîmbă el din nas, îmi ceru bon, da' cînd îi spusei că-i ordin de la preşedinte, tăcu mîlc.

COCÎRŢĂU: Cu Pitulice vorbişi să ne dea echipa de constructori?

TUDOR: N-avusei cînd. Acuma mă duc la el.

COCÎRŢĂU: Dă fuga. Şi făgăduieşte-le o damigeană de ţuică dacă isprăvesc magazia în două zile.

TUDOR: Ce atîta zor?

COCÎRŢĂU: S-o apucăm ridicată pînă se-ntoarce taică-tu. Ce naiba, nu pricepi atîta lucru? Hai, du-te!

TUDOR *(pleacă, se-ntoarce. Frămîntat)*: Tată-socrule, crezi că...

COCÎRŢĂU: Du-te, du-te. Unde e grămada mare nu se cunoaşte. Ce-i dacă scapă o picătură şi-n strachina noastră dintr-un butoi întreg? Ş-apoi, cunoşti zicala: „dumnezeu îţi dă, da-n gură nu-ţi bagă". *(Tudor iese cam şovăielnic. Cocîrţău intră în biroul preşedintelui, unde Lisandru caută ceva prin dosare, pe rafturi.)*

LISANDRU *(înciudat, de unul singur)*: Unde le-oi fi pus? Ameţii căutîndu-le.

COCÎRŢĂU: Noroc, Lisandre.

LISANDRU *(căutînd)*: Să trăieşti, nene Cocîrţău.

www.cimec.ro

COCÎRȚĂU : Pierduși ceva ?

LISANDRU : Niște însemnări. Fără ele nu pot întocmi situațiile și peste două ceasuri sînt așteptate la raion.

COCÎRȚĂU : M-abătui p-aicea cu gîndu' să discut ceva cu tine. Văd că n-ai vreme. O lăsăm p-altă dată. *(Vrea să plece.)*

LISANDRU : Acuma, că tot venișI, stai, n-o fi un cap de țară. Despre ce e vorba ?

COCÎRȚĂU : Nu-mi vine să mă mai duc printre ăi din brigada mea.

LISANDRU : Te certași cu ei ?

COCÎRȚĂU : Nu sînt eu omu'. Da' văd că-mi tot caută pricină de la un timp.

LISANDRU : Un motiv or fi avînd...

COCÎRȚĂU : Pentru ce să trag eu păcatele altora ?

LISANDRU : Ce păcate, mă nea Cocîrțău, ș-ale cui ?

COCÎRȚĂU : Ale lui Ciocîlteu, d-un exemplu... De cînd s-apucă să vînture povestea aia... nu mai am trai.

LISANDRU *(începe să fiarbă)* : Care poveste ?

COCÎRȚĂU : Parcă tu n-o știi... Aia că să vindem statului și mai multe cereale anu-ăsta.

LISANDRU : A ajuns și la dumneata ?

COCÎRȚĂU : Dac-ar fi ajuns numa' la mine, n-ar fi nimic, știu să-mi păzesc gura. Da' uite că toți trăncănesc în dreapta și-n stînga, iar eu trag ponoasele.

LISANDRU : Nu mai fă și dumneata pe mucenicu', n-ai de ce.

COCÎRȚĂU : Ba am. Că ce zice lumea? Păi astea toate le pun la cale Ciocîlteu și cuscru-său. Poate că chiar Cocîrțău îl îndeamnă.

LISANDRU *(pe gînduri)* : Și zi, așa zice lumea...

COCÎRȚĂU : Așa. Or, eu n-am nici în clin, nici în mînecă. Parcă mă-ntreabă pe mine ce face și ce drege ! La drept vorbind, nici mie nu-mi convine.

LISANDRU : Să te-ntrebe ?

COCÎRȚĂU : Nu, să fie așa după cum s-aude. Contractele de anu' trecut nu sînt bune ? De ce să le mărim, că vrea el să fie ăl mai grozav din toți președinții, nu-i așa ?

LISANDRU : Încă nu s-a stabilit nimic. Tot adunarea generală o să hotărască. Acolo s-o spui, să afle oamenii că nu-ți convine....

COCÎRȚĂU : Mi-o fi el cuscru, da' îți spun : s-a cam stricat căruța, Lisandre, aia e.

LISANDRU *(încruntat)* : Aha, cam în partea asta bați, va să zică...

ZOICA *(la geam)* : Lisandre, aici ești?

LISANDRU *(se apleacă la geam)* : Aici, lumina ochilor mei. Mă chinuiesc cu niște situații pe care mi le cere raionul. *(Cocîrțău se retrage prudent, fără o vorbă, și iese).*

ZOICA : Pe-acasă trecuși să vezi ce face copilu'? Mama zicea că vrea să meargă la film.

LISANDRU : Nu trecui, n-avusei cînd să trec. Să lase și ea filmu' p-altă dată.

ZOICA : Barem, repede-te acuma și spune-i mamei să nu te-aștepte.

LISANDRU : Cu nici un chip, prima și ultima mea dragoste. Stai să vezi! *(Scoate un carnețel și-l răsfoiește).* Așa, va să zică : situațiile, o raită-n cîmp pe la brigăzi și ședința comitetului executiv, iar diseară — altă ședință cu secretarii organizațiilor de bază din brigăzi. Nu, deocamdată nu pot. Copilu' o să-l văd la noapte. Da' atunci o să doarmă ș-o să ude așternutu'.

ZOICA : Parc-ar fi din flori, așa te porți cu el.

LISANDRU *(glumeț)*: Te pomenești că ai fi vrut să-l ai din flori. Ia spune ! Ți-arăt eu ție flori... Da' tu de ce nu te duci să-l vezi ce face ?

ZOICA : Cum să mă duc, cînd numai săptămîna asta îmi fătară cincizeci de vaci? Pe unde să scot cămașa cu atîția viței pe cap ?

LISANDRU : Atunci, podoaba vieții mele, facem altfel : Tu ocupă-te numai de viței și luăm o vacă din grajd să fie dădacă la copil. Îți convine ? *(Mitu și Nate ascultă și rid.)*

ZOICA : Ptiu, cu tine omu' nicicum nu poate ieși la un căpătîi.

LISANDRU: Bine, o să dau o fugă pînă acasă.

ZOICA *(se luminează)* : Spre seară vin și eu.

LISANDRU *(puțin supărat)*: De ce să mai vii cînd în zori tot trebuie să te-ntorci ? Dormi în podu' grajdului; fînu' nu-ți lipsește.

ZOICA *(se strîmbă la el și pleacă. Lui Mitu și Nate)* : Ia nu vă mai hliziț atîta!

NATE : Auzi, Lisandre ! Dac-ar fi să vie cineva să ne ia nepoata, cu un cîntar să vie și să zică: Uite, într-o parte vă pun aur, într-alta pe Zoica...

MITU : N-am da-o. Unde-am găsi noi o asemenea responsabilă de fermă?

LISANDRU: Da' eu o nevastă ca ea?! Pot să colind lumea-n lung și-n lat,

www.cimec.ro

că nu găsesc. *(Închizînd geamul).* Așa, nene Cocîrțău, s-a stricat căruța, ai ? *(Observă că a plecat. Iese și el. Mitu și Nate lucrează. La un moment dat, Nate scoate din buzunar un ceas cam cît pumnul unui boxer de categorie grea. Se uită și dă din cap. Figura se repetă de cîteva ori. Mitu îl privește mirat.)*

NATE: Mitule, ia vezi, ceasu' tău cît e? Al meu nu știu dacă merge bine. *(Mitu scoate din buzunar un ceas cît unghia).*

MITU: E fără cinci.

NATE: Înseamnă că merge bine.

MITU: Așteptați pe cineva?

NATE: Aștept. *(Mitu moare de curiozitate).*

MITU: Pe cine ?

NATE: Rabdă-ș-ai să vezi. *(Mitu nu mai poate. Da' nici Nate. După o mică pauză, foarte emoționat.)* Mitule, azi e o zi mare pentru gospodăria noastră. O zi istorică, Mitule ! *(Mitu tresare, se simte înălțat, însă nu știe de ce.)*

MITU *(impresionat):* Ce-o să se-ntîmple astăzi, Nate ?

NATE : Nu-ți pot spune decît atîta deocamdată: numai pentru faptul că o să fii primu' care o să afli, tu, fratele meu geamăn, o să intri în istoric.

MITU *(mai să-l podidească lacrimile de emoție) :* În istorie, Nate !

NATE: În istorie... A, uite-l, vine!... *(În pragul atelierului se ivește Dentistul. Bucălat, numai zîmbet, volubil. Are o trusă medicală).*

DENTISTUL : Aaaa, bună ziua, dragii mei tovarăși Mitu și Nate! *(Fără să mai aștepte răspuns.)* Nu vă dau mîna, ca să nu iau microbi. Știți, pentru un stomatolog, adică dentist, condiția esențială o constituie curățenia. *(Caută cu ochii un loc unde să-și pună trusa. Mitu încearcă să-l ajute. Vede o revistă și vrea s-o aștearnă pe jos ca să pună trusa. Nate sare ca fript.)*

NATE : Mitule, ce faci? Mă nenorocești! *(Îi smulge revista, o împăturește ș-o vîră între curea și pantaloni).*

DENTISTUL: Munciți, munciți! Frumos! Numai așa putem progresa.

NATE *(ca să-l impresioneze, își scoate ceasu' și se uită):* Veniți la punct.

DENTISTUL: Dragul meu, eu am învățat meseria, încă-nainte de război, la Dresda, în Germania, și m-am obișnuit cu punctualitatea nemțească. Dar înainte de toate țin să vă aduc o veste colosală și mă bucură că eu sînt primul care vă aduc o asemenea veste... *(Mitu și Nate fac ochii mari. Dentistul speculează momentul surpriză.)* Gospodăria dumneavoastră a fost decorată cu „Ordinul Muncii" clasa I. *(Mică pauză. Mitu și Nate se uită la el neîncrezători.)*

MITU: Decorată, zici ?

NATE : Cu „Ordinul Muncii" clasa I ?

DENTISTUL: Așa precum ați auzit : decorată cu „Ordinul Muncii" clasa I. *(Mitu și Nate se uită o clipă unul la celălalt. Veselie zgomotoasă. Își trîntesc căciulile, se îmbrățișează.)*

MITU : Păi cine mai este ca noi?

NATE: Se mai există o altă gospodărie ca „Mereu înainte" ? Acuma chiar că ni se duce vestea!...

MITU *(își revine. Dentistului):* Da', ia stai, frățioare, de unde știi dumneata ?

NATE *(idem) :* Chiar așa, cum de aflași ?

DENTISTUL : Din sursă sigură, dragii mei. Ieri am plombat măseaua unui tovarăș de la sfatul regional. S-a nimerit într-o deplasare la raion și l-a apucat durerea de măsea... Lucrează pe lîngă președinte și este la curent cu tot ce se întîmplă. *(Confidențial.)* Dumnealui mi-a spus. Așa încît, în aceste zile cît îmi voi face datoria în satul dumneavoastră, Lăcusteni, voi lua parte la bucuria comună. Probabil că veți da și un banchet... Știți, mi-am adus trei damigene. Nu sînt mari : doar cîte douăzeci de litri fiecare. Am auzit că aveți un vin excepțional.

NATE *(mîndru):* Avem.

MITU: Pe terasele din dealu' Gorgănesii, făcute de noi.

DENTISTUL: Cine nu cunoaște hărnicia dumneavoastră?! Am mai luat și un coș... știți, sărbătorile de primăvară...

MITU: Adică înălțarea, că paștele trecu...

DENTISTUL: Dacă vrei să le spui așa... Ce vrei, de tradiție nu scapi cu una cu două. Și nevastă-mea m-a rugat să-i duc cîteva ouă. Nu multe, vreo trei, patru sute. Dar la un preț așa mai...

NATE: Ca pentru dumneavoastră...

DENTISTUL *(numai zîmbet):* Ai ghicit. Ce oameni inteligenți sînt în Lăcusteni! Ei, și-acum să ne vedem de treburile noastre. *(Deschide trusa și înșiruie instrumentele, printre care mulți clești de mărimi felurite. Din-*

www.cimec.ro

tr-o sticluță de spirt imbibă un tampon de vată și se unge pe mîini. Toate astea le face cu mișcări încete, pedant, ca să impresioneze. Mitu și Nate nu-și găsesc locul. Cine-ar putea sta nepăsător privind atîția clești ?) Dragii mei, țin să vă spun, nu ca să mă laud, dar am niște mîini excepțional de ușoare. Le vedeți ? *(Își arată mîinile.)* Cînd eram tînăr, acum vreo treizeci de ani, am umblat cu ele în gura a cinci miniștri. N-apuci să clipești, că ți-am și extras măseaua. *(Alege un clește ceva mai mărișor și se apropie de Nate.)* Dragul meu, așază-te colea pe scaun și deschide frumușel gurița. *(Nate se dă îndărăt cu spaimă.)*

NATE *(se bîlbîie):* Cred că e o-ncurcătură la mijloc. Nu pentru asta vă rugai să veniți.

DENTISTUL: Aa, pricep, pentru frățiorul dumitale. *(Se apropie de Mitu. Același joc.)* Deschide gurița, drăguțule. *(Mitu sare ca opărit.)*

MITU: Nuu, măselele mele sînt întregi, n-au nici pe dracu'. *(Își astupă gura cu căciula.)*

DENTISTUL *(descumpănit):* Dar nu înțeleg, pentru ce am fost chemat ? Puteam să stau la dispensar. Pînă acum isprăveam cu cinci pacienți! Mai mult de trei zile nu pot rămîne în Lăcusteni.

NATE: Vă explic îndată. Mitule, lasă-ne puțin singuri. *(Mitu se codește. Nate, imperativ).* Lasă-ne singuri, Mitule, cînd îți zic.

MITU: Parcă ziceai c-o să fiu martor!... în istorie...

NATE: Mă răzgîndii. *(Cu un gest îl invită să iasă. Mitu iese fără voie, i se vede însă moțul căciulii lipit de*

www.cimec.ro

tocul uşii). Tovarăşe dentist, vă puse dumnezeu mîna-n cap.

DENTISTUL *(cu interes):* S-auzim !

NATE: Vă pricepeţi la vaci ?

DENTISTUL *(mirat):* Nu, laptele-l cumpără soţia. Eu la oameni mă pricep.

NATE: Dar ştiţi cîţi dinţi şi cîte măsele are o vacă ?

DENTISTUL *(din ce în ce mai nedumerit):* De unde să ştiu ? Aşa ceva nici la Dresda nu-nvăţau stomatologii.

NATE : Tovarăşe dentist, noi avem patru sute de vaci.

DENTISTUL : Să vă trăiască, şi dumneavoastră pe lîngă ele.

NATE: Mulţumesc. Din astea patru sute, cred că cel puţin jumătate suferă de dureri de dinţi şi măsele.

DENTISTUL *(preoţeşte) :* Cine nu suferă pe lumea asta ?!

NATE: Din cauza durerilor nu rumegă cum trebuie.

DENTISTUL *(bănuitor):* Daţi-le păsat. *(Mitu chicoteşte).*

NATE *(imperturbabil):* Şi dacă nu rumegă, le scade producţia de lapte.

DENTISTUL *(indignare reţinută):* Şi ce-mi spui mie toate astea ? N-aveţi zootehnist, n-aveţi medic veterinar ?

NATE: Ei nu se pricep la aşa ceva.

DENTISTUL *(cu fălcile-ncleştate) :* Pardon... Adică la ce ?

NATE : La plombat. *(Rugător.)* Plombează-le dinţii şi măselele, tovarăşe dentist. O să fii şi dumneata-n cîştig, o să fim şi noi... *(De-afară se aude Mitu chicotind tot mai tare. Moţul căciulii i se mişcă în sus şi-n jos.)*

DENTISTUL *(explozie):* Uluitor ! Exercit această nobilă profesiune de treizeci de ani, dar o asemenea înjosire n-am mai trăit.

NATE: Cum, tovarăşe, gura vacii nu-i la fel ?

DENTISTUL : E inconştient, pur şi simplu. *(Înfrigurat, îşi adună instrumentele şi le aruncă în trusă.)* De necrezut ! Cu mîinile astea, care-au umblat în gura a cinci miniştri, auzi, să plombez măsele de vacă !

NATE *(puţin răstit):* Nu sînt şi ele fiinţe-m ?

DENTISTUL : Şi ce au să rîdă colegii cînd vor afla. Şi-aşa mă invidiază. Vai, ce ruşine! *(Lui Nate, răzbunător.)* Da-mi pici dumneata în mînă ! De nu ţi-oi scoate toţi dinţişorii şi măselele, să nu-mi spui pe nume. Cu fălci cu tot ţi le scot... *(Îşi ia trusa şi iese glonţ.)*

NATE: Uite-l, bă, că plecă ! Şi dacă m-aş pricepe, aş face eu treaba asta. De ce nu îi e dat omului să cunoască toate meseriile din lume ? Halal ! Cic-a-nvăţat la Dresda ! S-o crează el ! D-acolo ies oameni deştepţi !... Mitule...! *(Nici un răspuns. Mai tare.)* Mitule ! *(Strigăt.)* Mitule ! *(Se repede afară şi se-ntoarce tîrînd pe Mitu de subţiori. Îl reazemă cu spatele de ceva şi-l plesneşte peste faţă.)* Altă dandana ! *(Îngrijorat).* Mitule, ce ai, frăţioare, ce ţi se-ntîmplă ?

MITU *(stins):* Apă !

NATE *(ia o cană, îi dă să bea şi restul i-o toarnă pe cap):* Ce păţişi, mă, din ce ţi se trase ? *(Îl zguduie.)*

MITU *(slab):* Din rîs... Plombă... vaci... miniştri... *(Rîde cu un fel de geamăt).*

NATE *(înfuriat):* Atunci crapă! Aci sub ochii mei ! *(Îl lasă din mînă. Mitu se ridică încet, se ţine cu mîinile de burtă).*

MITU: Încă un rîs de ăsta şi dau ortu' popii. Aoleu, Nate, unde-o s-ajungem noi cu atîta ştiinţă pe capu' nostru ? Vopsea albastră, muzică... Ţi-aduci aminte, acum cîţiva ani cînd voiai să pui patifonu' să le cînte vacilor ? Unde-o să ajungem, Nate?

NATE *(încruntat):* În rîndu' sfinţilor mucenici o s-ajungem!... Şi isprăveşte odată cu rîsu ăsta prostesc. De-aia nu ne ia lumea-n serios. Crezi că-i înşirai dentistului baliverne ? Uite-aici ce scrie. *(Scoate revista şi arată cu degetul.)* Experienţa a fost făcută de un medic veterinar din America. Îl cheamă Duncan. Cică, a dat nişte rezultate nemaivăzute. Scrie aici, negru pe alb !

MITU *(să-l îmbuneze):* Ce vrei, Nate, la început oamenii se feresc de noutăţi, pînă se-nvaţă...

NATE : Hai mai bine să ne vedem de fierărie. Cu ciocanu' se bătea ş-acum două mii de ani. *(Hotărît.)* Da' tot nu mă las. Chiar de-o să m-amenînţe cu balamucu'!

MITU: Parcă eu mă las?... Mă, o fi adevărat cu decoraţia?

NATE: Dac-a zis ăla de la regiune, cu măseaua...

MITU : Ar fi grozav ! *(Apare Milica.)*

MILICA : Iar venii.

NATE : Păi dacă n-ai nici o treabă...

MITU : Azi văd că nu te mai gătişi.

MILICA : A-nceput lumea să m-arate cu degetu'. Ş-al lui Brădoaie, de la

www.cimec.ro

U.T.M., mi-a zis că mă pune-n discuție de nu-mi bag mințile-n cap. Dacă nu mă lasă tata... Mă ofilesc de-a-n picioarelea...

NATE : Ia stai, mă fată ! *(Se apropie de ea, îi suflecă mîneca bluzei. Mitu și Milica îl privesc năuciți).* Așa, ia-ncordează mușchiu'. *(Milica își încordează brațu'. Nate i-l strînge între degete.)* Nu e rău, Mitule, am putea scoate o fierăriță pe cinste din Milica. *(Mitu îi pipăie și el brațul.)*

MITU *(îi dă un baros cît toate zilele):* Poți să-l ridici? *(Milica se opintește și-l scapă pe piciorul lui Nate.)*

NATE : Au... Uuh, îmi secă ficații...

MITU *(lui Nate):* E greu, nu-i așa? *(Milicăi.)* Pînă te-nveți.

MILICA: Fie și fierăriță decît să stau ca un popîndău.

NATE *(grimasă de durere):* Păi, se mai există meserie ca asta?!

MITU : Pînă una-alta, mai tragi la foale. Așa se-ncepe. *(Milica trage la foale. Mitu și Nate bat la nicovală.)* Tot avem nevoie de un ucenic.

MILICA *(lucrînd):* Îl rugai pe Tudor să mă lase să-i ajut la descărcat, nici nu vru s-audă.

NATE : Ce descarcă ?

MILICA : Scînduri, ciment, cărămizi. Pentru magazie.

MITU : Le aduse de la Drăgășani ?

MILICA : Dinspre gospodărie văzui că veni cu ele.

NATE *(lui Mitu):* Ce-o mai fi și asta?

MILICA *(mai mult pentru ea):* Să zaci așa fără nici un folos... Cum poți să-i legi unui om mîinile și picioarele și să mai ai pretenția că-l iubești !

MITU *(lui Nate):* Parcă nu-i lucru curat la mijloc...

(Intră Catrina și Cocîrțău. Vorbesc aparte. Se vede că au venit certîndu-se. Vor continua discuția.)

COCÎRȚĂU : ...Iar tu, Catrină, parcă n-ai fi șefa unei brigăzi cu cîteva sute de oameni. Ești un fel de avocat al lui Ciocîlteu. Cum zice unu' ceva de el, tu, gata, sai pînă-n tavan.

CATRINA: Pentru că mă doare că nu vă dați un pic osteneala să vedeți ce este în inima lui.

COCÎRȚĂU : Otravă, asta este. La toate alea strîmbă din nas. Cu nimic nu-i intri în voie. Adu soarele și pune-i-l la picioare și parcă-l aud: „Cum, numai atîta !..." Dar pînă cînd ?

CATRINA : O să-ți răspund și eu cu vorbele lui Vasile Cioacă : pîn-o să ajungem punctu' ăla, culminant.

COCÎRȚĂU : Nu știu ce o fi aia și nu mă interesează ce vorbe ies din gura lui Cioacă... N-ai loc să-ntorci d-atîția deștepți în gospodăria noastră.

CATRINA : Poate, așa deștepți n-or fi, măi Cocîrțău, cum îți place ție să-i iei peste picior. Însă au ceva în ei, oamenii ăștia. Ard ca o lumînare.

COCÎRȚĂU: Fleacuri, Catrină. Eu știu atîta : cînd ajungi pe o culme, după atîtea nădușeli, te așezi gospodărește pe odihnă. Așa a fost de cînd e lumea-lume. Acum cîțiva ani, eram cea mai înapoiată gospodărie din regiune. Azi, sîntem printre primele din țară. Nu merităm și noi să ne bucurăm în tihnă de cele dobîndite ?

CATRINA : Adică, să stăm pe loc. Să prindem osînză ? Să trăim din capital, cum s-ar zice, ai ?

COCÎRȚĂU: Și de ce nu, cînd îți dă mîna ?

CATRINA : Eei, măi, măi... Asta e automulțumirea aia de care ne tot vorbește Ciocîlteu. Și se străduiește să ne ferească de ea, ca de iarba fiarelor.

COCÎRȚĂU *(rîde):* Astea-s bune de spus copiilor la școală.

CATRINA: Hai să vorbim, cîteva minute măcar, cinstit, fără ascunzișuri... Ai prins cheag, Cocîrțău... Ți-ai clădit casă cu cinci odăi, ai băgat în ea mobilă adusă de la București, cum n-are altu-n Lăcusteni, ai covoare, un radio cît dulapu', televizor...

COCÎRȚĂU : Ș-o să am și altele...

CATRINA : Să-ți poarte noroc! Da' fiindcă ai de toate, nu-ți mai pasă de ce-i în juru-tău. Ca brigadier îți vine un număr fix de zile-muncă destul de mare. Din ce capeți într-un an îți mai și prisosește. Și te pricepi cum să storci ultima picătură din prisosu' ăsta. De ce te-ai omorî cu firea ? Dar ai grijă : osînza cînd ajunge la inimă, e boală curată.

COCÎRȚĂU: Demagogie, Catrină. Nici partidul nu te condamnă dacă trăiești bine. Destul m-a uscat sărăcia...

CATRINA: Dar nu să ne priponim de traiul ăsta bun și să rămînem înțepeniți ca ologii.

www.cimec.ro

(Intră Cioacă, Neaga, Ana, cu unelte pe umeri.)

NEAGA : Vasile, du-te acum să vorbeşti cu Pitulice pentru schiţa aia de casă.

CIOACĂ : Ce atîta zor, muiere, ce atîta zor !

NEAGA : Păi dacă Ciocîlteu zice că nu-ţi dă nimic pînă nu-i duci schiţa, du-te să ţi-o facă !

CIOACĂ : Uite că la schiţe-mi stă mie capu-acum. *(Către Ana.)* Ano, Ţîfan ăsta al tău are de gînd să-mi mai scoată mulţi peri albi ?

ANA : Mie mi-a scos sufletu' de tot, de tot. Ieri s-a pus şi a adunat toate seminţele de dovleac de prin pod, le-a prăjit şi a plecat cu ele la Bucureşti. Cică, are un vad grozav în faţa „Casei Scînteii". Cumpără ziariştii pe capete cînd aud de... bomboane agricole. *(Mitu şi Nate ies în pragul atelierului.)*

NATE : Să afle şi ei...

MITU : De ce să nu afle ?

NATE : Fraţilor, staţi aşa, că vă dăm o veste mare.

MITU : Ce nu v-au auzit urechile de cînd sînteţi voi pe lume.

CIOACĂ : Ce veste-m, ce veste ?

NATE : Gospodăria noastră a fost decorată...

MITU : Cu „Ordinul Muncii" clasa întîi. *(Oamenii rămîn o clipă uluiţi. Apoi, îmbrăţişări, strîngeri de mîini, exclamaţii.)*

COCÎRŢĂU: Ei, Catrină, mai ai ceva de zis ? Şi mai-marii recunosc că mai mult de atîta nu se putea face. Altfel, nu ne-ar fi decorat !

CATRINA : Aşa înţelegi tu ?

CIOACĂ *(lui Mitu şi Nate):* Da' cine vă spuse vouă, de unde aflarăţi ?

MITU *(cu ifose):* Din sursă sigură.

NATE *(la fel):* Noi sîntem bine informaţi.

ANA *(se ia cu mîinile de cap):* Of, şi Ţîfan al meu vinde seminţe...

NEAGA : Pentru că eşti tu mototoală. Eu, să fiu în locu-ţi, nu l-aş mai primi în casă; m-aş pune cu paru' pe el.

ANA : Nu-l vezi ce munte de om este ? Dintr-o palmă d-a lui m-aduni cu mătura.

CATRINA : Păun nu trimese nici o veste, nimic ?

CIOACĂ : Nici una, Catrină. Da' ştiu că în seara asta trebuie să se-ntoarcă.

COCÎRŢĂU *(neliniştit):* Nu era vorba că mai stă? Daţi fuga să le spuneţi şi ălorlalţi. Să afle lumea-ntreagă că „Mereu înainte" a căpătat „Ordinu' Muncii". *(Ceilalţi ies în grupuri, rîzînd. În atelier, Mitu, Nate şi Milica îşi continuă lucrul. Cocîrţău se iveşte pe neobservate în prag. Bănuitor.)* Mă, nu cumva chestia cu decoraţia... *(Dă cu ochii de Milica şi rămîne crucit văzînd-o murdară şi trăgînd la foale.)* Ce caţi tu aici şi ce-i cu tine-n halu' ăsta ?

MILICA *(puţin stînjenită):* Le dau şi eu o mînă de ajutor.

MITU : Îşi dete demisia din postu' de cucoană.

NATE : Nu rentează.

COCÎRŢĂU : Fata mea, tu nu vezi că ăştia-ţi sucesc minţile ? Hai acasă şi schimbă-te. Te văzu cineva ? Mă faci de ruşine !

MILICA : De ce, tată, că vreau să muncesc ?

COCÎRŢĂU: Hai, lasă vorba. Ce am vrut eu să fac din tine şi uite unde ajunseşi. *(Ironic.)* Te şi găsişi după cin' să te iei...

MILICA : După cine mă-nvaţă de bine.

COCÎRŢĂU : Milică, nu mă scoate din sărite, că-ntorc foaia. Vii odată acasă, ori te iau pe sus ? *(Se apropie ameninţător. Mitu şi Nate i se aşază zid în faţă.)*

NATE: Poartă-te frumos.

MITU: E femeie măritată, nu mai e copil.

COCÎRŢĂU *(furios) :* Bine. Stăm noi de vorbă altfel. Cînd le cauţi copiilor în coarne ţi se suie-n cap. *(Plecînd).* Am să-l pun pe Tudor să-ţi tragă o mamă de bătaie, s-o pomeneşti. *(Iese. Mică pauză. Milica zîmbeşte triumfătoare.)*

NATE *(cu duioşie şi amărăciune):* Tudor al tău, Milică, ni se pare nouă că făcu o prostie...

MITU: Cît el de mare.

MILICA *(neîncrezătoare):* Vreţi să mă speriaţi, văd eu...

NATE : Ar fi bine să fie-aşa. Da' tu nu te-ntrebaşi de unde luă materialu-ăla de construcţie ?

MITU: Cînd Ţoţoi nu ţi-ar da, fără bon, un capăt de aţă, nici să te vază mort !?

NATE : E cu şmecherie, Milică.

MITU : A bine nu miroase.

MILICA *(din ce în ce mai uluită):* Nu cumva vă gîndiţi la furt ?

NATE *(şovăielnic) :* Noi nu ne-am gîndi.

MITU: Da, parcă prea te-ndeamnă faptele. *(În ochii Milicăi apar la-*

www.cimec.ro

crimi. Se așază moale pe un butuc sau pe altceva.)

MILICA *(încet):* Frumoasă lună de miere... Mă miram eu ce tot tăinuiește el cu tata de vreo cîteva zile. *(Își sprijină capul pe genunchi și plînge pe tăcute. Mitu și Nate sînt alarmați. Nu știu ce să facă.)*

NATE : Nu ne sfîșia inima.

MITU: Pe noi lacrimile ne dau gata. *(Ca s-o distragă.)* Auzi, Milică, știi pe unde-o fi Martinica ?

NATE : N-am auzit să-l cheme pe cineva așa în Lăcusteni.

MITU *(nu-l ia în seamă):* Ai, Milică, îți mai aduci aminte din școală, unde vine insula Martinica ?

MILICA *(printre lacrimi):* Pe undeva prin marea Caraibilor.

MITU : Aoleu, e departe-al dracului ; pînă s-ajungi acolo, mănînci douăzeci de mămăligi.

NATE *(disperat):* Nu te prosti, Mitule, că ești om în toată firea. Ce ai tu cu Martinica aia?

MITU *(nu-l ia în seamă, caută două cărămizi, le așază una peste alta și se urcă pe ele. Semeț):* Cum îmi stă? Așa-i că par mai falnic, Milică? *(Se dă jos.)* Acuma nu mai par așa. *(Iar se urcă.)* Pe cînd acuma! *(Milica zîmbește printre lacrimi.)*

NATE *(batjocoritor):* Ce comic ești, Mitule ! *(Se face că rîde.)* Ha, ha, ha !

MITU *(pe cărămizi, ca o statuie):* De cîte ori nu-mi zice nevasta : Mitule, Mitule, pe cît ești de deștept, de-ai fi avut măcar o șchioapă de-nălțime mai mult, ce bărbat frumos ar fi ieșit din tine !

NATE : Leagă-ți o frînghie de gît și-un pietroi de picioare, ș-agață-te sub streașina casei cînd plouă. Poate te mai lungești.

MITU : Nu-i nevoie. Cică, în Martinica, dacă stai un an, crești cu cîțiva centimetri.

NATE : Brașoava asta de unde-o mai scoseși ?

MITU : Nu-i brașoavă, că e din ziar. Am citit eu. Cică, radiază niște metale care sînt p-acolo pîn subsol.

NATE : Iradiază.

MITU : Cum necum, vorba e că te lungești.

NATE : Cere-i lu' Ciocîlteu o căruță să nu faci băsici la tălpi pîn-acolo. *(La auzul numelui lui Ciocîlteu, Milica tresare. Țișnește-n picioare.)*

MILICA *(cu convingere) :* Nu, nu-i în stare Tudor al meu de o asemenea ticăloșie. *(Pleacă fugind.)*

MITU *(oftînd) :* Sărăcuța !

NATE : Decît așa lună de miere, mai bine lipsă.

MITU : Ar cam fi timpul să mergem și noi acasă ; începe să se întunece.

NATE : Să isprăvim și cu roata asta de-ncălțat, ș-o încheiem cu ziua de azi. *(Mică pauză. Zoica vine strigînd.)*

ZOICA : Neică Mitule ! Neică Nate ! *(Aceștia ies în prag.)*

MITU : Ce, Zoică, ce, dăduși de fun vițel cu două capete ?

NATE : O fi auzit de plombe și vine să-mi mulțumească.

ZOICA : E-adevărat ? Sîntem decorați ?

MITU : Cum ne vezi și te vedem.

ZOICA : Și ce stați de lemn ?

NATE : Adică ce să facem ?

MITU : Să jucăm călușarii ?

ZOICA : Sînteți sau nu în brigada artistică ?

NATE : Om fi, da' azi nu e repetiție.

MITU : Nici spectacol.

NATE : Și fiindcă-aduseși vorba, ne-am hotărît *(arată spre Mitu)* să nu mai cîntăm la tromboane.

MITU : Drăciile alea nu sînt de noi.

NATE : Ce, vrei să dăm în oftică ?

MITU : Ori ne dai cîte-o piculină...

NATE : Sau fluieraș.

MITU : ...ori nu mai cîntăm deloc.

ZOICA : Nu m-ați pisat o lună întreagă la cap să vă cumpărăm tromboane ?

NATE : Am crezut că, dacă sînt mari, cîntă frumos.

MITU : Cînd colo, parcă ne cîntă nouă prohodu'.

NATE *(plîngăreț)* : Ce-ai să te faci tu fără niște unchi ca noi, dacă murim de oftică ?

ZOICA : Bine, o să vedem. Pînă una-alta, să mobilizăm brigada și să-i facem președintelui o primire sărbătorească.

MITU : Atunci o să mai suflăm și-n seara asta din tromboane.

ZOICA : Eu mă duc să fac rost de niște flori. Nu zăboviți ; facem ș-un pic de repetiție.

MITU : Strîngem sculele și plecăm. *(Zoica iese.)*

NATE : Lăsăm roata pe mîine. *(Incep să facă ordine. Intră Lisandru și se oprește în pragul atelierului.)*

LISANDRU : Ce făcurăți, măi oameni buni !

MITU : Ce mai făcurăm ?

NATE : Că nici nu ne mișcarăm de-aici.

LISANDRU : Intorserăți satu' cu fundu-n sus, asta făcurăți. Nu te mai

www.cimec.ro

poți înțelege cu nimeni. Fusei nevoit să-ntrerup ședința de comitet executiv. Toată lumea vorbește numai de decorare. Este adevărat ? *(Mitu și Nate, cu gîndul la ale lor.)*

MITU : Cum să nu fie !

NATE : Noi înșirăm verzi și uscate ?

MITU *(tresare)* : Aoleu, Nate, uitarăm... Brigada artistică... primirea !

NATE : Uu, parcă ne luă dumnezeu mințile. *(Amîndoi dau buzna afară.)*

LISANDRU : O fi cineva zdravăn la cap, în clipa asta, la noi în Lăcusteni ? *(Își ciocănește capul. Apar Milica și Tudor. Milica își trage de mînă bărbatul, care se împotrivește din răsputeri, neînțelegînd ce vrea de la el.)*

TUDOR : Mă uit la mine, cum mă las tras ca o oaie și nu zic nimic.

MILICA *(fără să-l vadă pe Lisandru, care-i privește amuzat)* : Mai bine te făcea maică-ta oaie, că oile nu fac rău. *(Strigă.)* Nene Mitule și Natee ! *(Lui Tudor.)* Hai încoa să te pui cu ei de față...

TUDOR *(dă cu ochii de Lisandru, care rîde. Se rușinează)* : Milico, fii femeie cu scaun la cap, nu vezi că rîde lumea de noi ? *(Milica îl trage pînă în pragul atelierului.)*

MILICA : Plecară. Dau eu de ei. *(Il vede pe Lisandru și se-apropie de el.)* Și mai bine că te nimerișI dumneata.

LISANDRU *(rîzînd)* : Repetați vreo piesă de teatru ?

MILICA *(mai mult plîngînd)* : Da, în care nevasta la două săptămîni după nuntă, își prinde bărbatul furînd.

LISANDRU *(uluit)* : Furînd ?

TUDOR *(aproape îngrozit, strigă)* : Milico !

MILICA : Da, nene Lisandre, fură.

TUDOR : Visează, nu-i adevărat.

MILICA *(lui Lisandru)* : Cînd te folosești de numele președintelui, fiindcă ți-e tată, și aduci acasă căruțe cu scînduri, cu ciment, cu cărămizi, cum se cheamă asta, act de eroism ? *(Lui Tudor.)* Nu se cheamă furt, ai ?

TUDOR : Dar nu-nțelegi că le luai cu știrea lui Toțoi ?

MILICA : Vorbii și cu Toțoi. Cică-i spuseși că președintele a dat dispoziție.

LISANDRU *(aspru)* : Ți-a lăsat ție tovarășul Ciocîlteu o asemenea dispoziție ? *(Tudor tace. Mică pauză. Răstit.)* Vorbește, mă, ți-a lăsat ?

TUDOR *(moale)* : Nu mi-a lăsat.

MILICA *(printre lacrimi, lui Lisandru)* : Il auzi ? *(Lui Tudor, cu amărăciune.)* Iți mulțumesc, Tudore. O să-mi aduc aminte de ziua asta cîte-oi mai avea de trăit. Așa arată luna de pe cer, pe care vreai să mi-o aduci la picioare ?

LISANDRU : Cocîrțău știe ?

TUDOR *(prăbușit)* : Știe.

MILICA *(hotărîtă)* : Nu mai rămîn în casa aia nici un minut. Mai bine-n șanțu' drumului. *(Fuge.)*

LISANDRU : Acuma ce să fac cu tine, Tudore ? Să te iau în pumni ? *(Tudor tace. Lisandru, înfuriat.)* Spune, mă, ce să fac cu tine ? *(Se repede în birou, ridică receptorul și strigă.)* Alo, alo ! Dă-mi regiunea ! Tovarășul Ciocîlteu mai este acolo ?

TUDOR *(de unul singur, cutremurat și parcă nedumerit)* : Ce am făcut ? *(Iese.)*

(In birou lumina se stinge. Intră în scenă Mitu și Nate, cu tromboanele pe după umeri. Mitu suflă din răsputeri, dar instrumentul nu scoate nici un sunet).

MITU *(disperat, adresîndu-se trombonului)* : De ce taci, mă, ai ? Taman acu', în clipa asta de sărbătoare, te găsi mutenia ? *(Mai încearcă.)* Nu vrei ? Și dacă dau cu tine de pămînt și te fac țăndări ? *(Vrea să-l trîntească. Nate îl oprește.)*

NATE : Ia-l încet, Mitule, nu uita că e avut obștesc.

MITU *(tresare)* : Asta fu norocul lui. Altfel îi arătam eu. Mă puneam cu barosu' pe el.

NATE : O să cînt eu solo singur și pentru tine.

MITU : Asta și așteptai, să strălucești numai tu, ca un soare. Da' la prestigiu' meu de artist nu te gîndești ?

NATE : Vrusei să-ți fac un bine. Mai încearcă, poate că-și revine. *(Mitu suflă.)*

MITU : Degeaba, nu mișcă. *(Intră Cocîrțău.)*

COCÎRȚĂU *(febril)* : Dați-mi discursu'

NATE : Ce discurs ? *(Il lovește pe Mitu cu cotul.)*

MITU : Care discurs ?

COCÎRȚĂU : Dacă faceți pe proștii cu mine, eu vă omor aci pe loc. *(Intră Dentistul, grăbit.)*

DENTISTUL : Vine ?

NATE : Cine să vie ?

DENTISTUL : Președintele.

MITU : O veni, că nu l-or ține legat acolo. Da-ți trecu paraponu' pe Nate?

DENTISTUL *(concesiv)* : Să lăsăm asta. *(Aparte.)* Da' măselele tot am să i le scot, cu fălci cu tot. *(Dulce.)* Aș vrea să știu, banchetu' se dă-n seara aceasta ?

www.cimec.ro

NATE : La banchet te-ndeşi, da' la plombe...
MITU : Cică s-ar fi comandat la Bucureşti.
DENTISTUL : Ce să se comande ?
MITU : Banchetu'. *(Arătînd spre Dentist.)* Pentru aşa musafir ! Da' mie mi se-nfundă...
DENTISTUL *(mirat)* : Ce ?
NATE : Trombonu'. Nu mai vrea şi... tace.
COCÎRŢĂU : Dacă nu-mi daţi discursu-ndărăt, eu vă omor aci pe loc.
DENTISTUL *(lui Mitu)* : Intoarce-l cu gura-n jos.
NATE : Pe Cocîrţău ?
DENTISTUL : Trombonu'. *(Intră Zoica.)*
ZOICA : Oameni în toată firea sînteţi ? De-o jumătate de ceas vă aşteptăm la repetiţie.
NATE : Ce să-i faci, dacă i se-nfundă !
DENTISTUL *(lui Mitu)* : Intoarce-l cu gura-n jos. *(Mitu întoarce instrumentul şi rămîne cu ochii larg deschişi. Din pîlnia trombonului iese un pisoi.)*
MITU : Ptiu, drace ! Tu fuseşi ? *(Toţi rîd, în afară de Cocîrţău, care continuă să se caute disperat prin buzunare.)*

CORTINA

Tabloul 6

ACTUL III

Acelaşi decor. În aceeaşi zi, puţin mai tirziu. Scena este inundată din toate părţile de hărmălaie, strigăte, veselie : să se vadă, într-un fel, că tot satul e de faţă.

MITU : Suflă mai cu nădejde, Nate !
NATE : Simt că mă lasă puterile. Nu e de mine namila asta.
COCÎRŢĂU *(agitat, neliniştit)* : Măiculiţă ! Discursu' ! Şapte ape mă trecură pînă-l făcui. *(Lui Mitu şi Nate.)* Unde-l puserăţi, mă, că vouă vi-l dădui să-l ţineţi ? *(Aceştia, fără să se-ntrerupă din suflat, se prefac că-l caută disperaţi prin buzunare. Dau din cap în semn că nu e.)* Să vă faceţi discurs, că, de nu, vă-nghit de vii, cu tromboane cu tot vă-nghit. *(Mitu şi Nate, acelaşi joc ca mai sus.)*
MITU : Tot el se-nghesuie la ţinut cuvîntări.
NATE : Nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase.
LISANDRU *(văzîndu-l pe Cocîrţău că se agită, aspru)* : Lasă, tovarăşe Cocîrţău, o să meargă şi fără... *(Cocîrţău se face că nu aude. Intră Păun Ciocîlteu. Pare obosit şi puţin pe gînduri. Cum îl vede, Tudor se retrage. Cei de faţă se îmbulzesc să-i strîngă mîna, îl îmbrăţişează, îl ridică în sus. Exclamaţii : „Să ne trăiască preşedintele !" Faţa lui Ciocîlteu rămîne împietrită.)*
CIOCÎLTEU : Oameni buni, da' ce se-ntîmplă aici ? Doar nu fusei uns mitropolit ! *(Cocîrţău îşi face loc lîngă el, grăbit să nu i-o ia altul înainte. Tuşeşte, face semn să fie linişte. Mitu şi Nate îl bruiază cu tromboanele.)*
COCÎRŢĂU : Tovarăşe preşedinte, ăă, dragă cuscre... *(Ciocîlteu tresare. Il priveşte cu un soi de curiozitate.)* In numele colectiviştilor aici de faţă, mulţumesc partidului şi guvernului... *(apare Milica ; duce o bocceluţă)* pentru înalta apreciere ce ne-a fost acordată. Noi sîntem hotăriţi ca...
MILICA *(încet, dar răspicat, încît toţi o aud)* : ...pe viitor, să nu ne mai

www.cimec.ro

atingem de avutul gospodăriei. *(Stupefacție. Cocîrțău rămîne înlemnit, cu gura căscată. Atmosfera de sărbătoare se topește, luîndu-i locul, încetul cu încetul, o alta de încordare.)* Cum de nu ți-e rușine, tată ! Îi furi pe oamenii ăștia, și tot dumneata vorbești în numele lor ? *(În jurul lui Cocîrțău se face un gol. Acesta, pierzîndu-și firea, se repede la ea vrînd s-o lovească. Ceilalți i se pun împotrivă.)*

COCÎRȚĂU : Lăsați-mă, oameni buni, să strivesc șarpele pe care-l crescui la sîn.

CIOCÎLTEU : Nu te grăbi așa cu strivitu', Cocîrțău. Vorbește, Milică, nu-ți fie frică. *(Milica pare istovită. Îi tremură buzele și nu e-n stare să mai scoată un cuvînt.)*

LISANDRU : Las-o, nu vezi că abia se ține pe picioare ? *(Milica se retrage într-un colț și se așază, părînd că n-o mai interesează nimic din ce se petrece în jur.)* Spune mai bine cum fu cu decorarea ?

CIOCÎLTEU : Cocîrțău, despre ce e vorba ? Știu, da' vreau s-o aflu din gura ta.

COCÎRȚĂU : Aiureli de copil ieșit din minți. *(Mitu și Nate, auzindu-l, se înfurie, încearcă să-și scoată tromboanele și să-i dea cu ele în cap.)*

MITU : Noi nu mai putem răbda.

NATE : Ăsta e-n stare să scoată din sărite ș-un mort.

MITU : De ce n-ai curaj să recunoști că-l împingi pe Tudor la rele ?

NATE *(arătîndu-l pe Cocîrțău, care, speriat, caută să se ascundă printre ceilalți)* : Da, el e tartoru' !...

LISANDRU *(aproape rugător)* : Neică Mitule și Nate, colectiviștii se-adunară să-l întîmpine pe nea Păun, știind că le aduce o veste mare : decorarea gospodăriei.

CIOCÎLTEU : Stai, frate, nițel, ce decorare ?

LISANDRU : Păi, „Ordinu' Muncii" clasa întîi !

CIOCÎLTEU : Da' nici pomeneală de așa ceva ! Cine-a scornit-o ?

LISANDRU : Mitu și Nate ! *(Rumoare. Voci : „Cum, n-am fost decorați ?")*

MITU *(încet)* : Aoleu, Nate, taman asta ne mai lipsea acuma...

NATE *(la fel)* : Maică precistă, ce veselie o să fie pe capu' nostru ! *(Amîndoi, suflînd, se retrag pe nesimțite spre fundul scenei.)*

CIOCÎLTEU *(îi vede și strigă)* : Mitule, Nate !

MITU : Au !

NATE : Poftim !

CIOCÎLTEU : Ia dați-vă voi o țîră-ncoa! *(Mitu și Nate se apropie șovăielnici.)* Care din voi a lansat... zvonu' ? *(Mitu și Nate se arată unul pe celălalt. Se privesc o clipă.)*

MITU : Amîndoi...

NATE : Odată...

CIOCÎLTEU : Și cum de-a răsărit în căpățîna voastră taman așa ceva ?

MITU : Dentistu'... *(Dentistul se retrage prudent.)*

NATE *(arătîndu-l)* : El...

CIOCÎLTEU *(exasperat)* : Da de unde pînă unde împart dentiștii decorații ?

MITU *(naiv)* : Nuuu, să vezi... Îl durea pe un tovarăș de la regiune măseaua...

NATE : Și i-a scos-o !

MITU : Dentistu' ...

NATE : Ș-ăla, de bucurie c-a scăpat...

MITU : I-a suflat la ureche...

NATE : Așa că de la măsea se trage toată dandanaua. *(Mică pauză. Mitu și Nate își schimbă greutatea corpului de pe un picior pe altul.)*

MITU : Mai ai ceva cu noi ?

CIOCÎLTEU *(oftează)* : Nu, atîta vrui să știu, ca să vă mulțumesc.

MITU : Aa, pentru puțin... *(Nate își scoate căciula și se scarpină-n cap. Mitu face la fel.)*

NATE : Scăpărăm ieftin !

MITU : Norocoși, de...

NATE : Daa, se ține norocu' de noi ca puricele de coada cîinelui...

MITU *(în glumă)* : Acum hai să stăm nițel de vorbă cu dumnealui. *(Îl arată pe Dentist și se iau amîndoi după el. Acesta fuge. Se reîntorc.)*

CATRINA *(voce tare)* : Ș-am putea să știm cine-a fost dușmanu' care s-a împotrivit ?

CIOCÎLTEU *(tresare. Privește parcă pe fiecare cu tristețe)* : Dușman, prieten, îl aveți aci, în fața voastră...

NEAGA *(puțin agresivă)* : Păi, cum vine asta, măi tovarășe președinte ?

CIOCÎLTEU : Întrebați-i pe Tudor și Cocîrțău. Lor să le mulțumiți în primu' rînd.

NEAGA : Va să zică, ei fac păcatele, iar noi să tragem ponoasele ? Curat ca-n zicala aia cu capra și cu oaia...

CIOACĂ *(o trage disperat de fustă)* : Neago ! Tocmai tu te găsiși să torni gaz peste foc ?

NEAGA *(se smucește)* : Ce e aia, mă, că torn gaz peste foc ?! N-am dreptu' să pun întrebări ? Că după cîte-nțelesei, din pricina lor... *(Cioacă vrea*

www.cimec.ro

să zică ceva. Ciocîlteu îi face semn să tacă.)

CIOCÎLTEU : Fireşte că ai dreptu', Neago...

NEAGA *(triumfătoare, spre Cioacă)* : Ei, vezi ?

CIOCÎLTEU : Şi ai şi dreptate. Intr-un fel, şi din vina lor, gospodăria noastră nu figurează pe lista celor propuse pentru decorare.

LISANDRU : Mai bine nu-ţi spuneam la telefon.

CIOCÎLTEU : N-ar fi fost cinstit din partea ta. Aşa cum n-ar fi fost cinstit din partea mea, după ce am aflat de cele întîmplate, să nu mă împotrivesc decorării. De altfel, furtul nu-i singura cauză, ci una din ele.

CATRINA : Eeh, dacă mi-ai fi bărbat, Cocîrţău, şapte piei aş lua după tine. Te aş învăţa eu să fii *(apăsat)* „cauză", cînd e bucuria noastră, a tuturor, la mijloc.

ZOICA : Că mult îi pasă lui de aşa ceva.

COCÎRŢĂU : Bucuria nu e o strachină mare de fiertură în care să-şi bage toţi lingura.

MITU : Adică, noi n-avem voie, că sîntem — de ! — „toţi" ?!

NATE : Ai vrea doar tu singur să te lingi pe buze.

CIOACĂ: Ba ăsta e-n stare să scuipe-n strachină să nu se mai atingă altcineva de ea.

COCÎRŢĂU *(cu dispreţ)* : Parc-aţi fi nişte cîţe : cata, cata, cata, cata.

NATE *(indignat)* : Auzi, Mitule, cîţe !

MITU *(lui Cocîrţău)* : Nu cumva te-oi fi crezînd vultur ?

COCÎRŢĂU *(sfidător)* : Poftim, dacă vă place s-o aflaţi din gura mea, eu l-am îndemnat pe gineri-meu Tudor să ia materialele de la gospodărie. Hai, repeziţi-vă pe mine.

CATRINA : Ai merita mai mult decît atîta.

COCÎRŢĂU *(fără să-i asculte)* : De ce nu-mi spuneţi că e nedemn pentru un colectivist să facă ce-am făcut eu ? Scuipaţi-mă-n obraz. De ce taci, Păune ? Că doar îţi place să umbli cu vorbe mari, să ne faci educaţie.

NEAGA : Mă, voi nu vedeţi cum ne aţîţă ?

LISANDRU : Lasă-l, dodă Neagă. Ne aţîţă el, da-n schimb o să-l vedem mai bine pe dinăuntru.

CIOACĂ : In afară de fiere şi venin, o mai avea ceva ?

COCÎRŢĂU *(lui Ciocîlteu)* : Mai degrabă întreabă-mă, cine m-a îndemnat să-l împing pe Tudor într-acolo ?

CIOCÎLTEU *(cu interes)* : Cine, anume, Cocîrţău ?

COCÎRŢĂU *(îl priveşte în ochi)* : Tu, Păune. *(Ciocîlteu se dă un pas îndărăt.)*

ŢÎFAN *(care stătea mai în spate, îşi face loc şi se apropie. Cu satisfacţie)*: Hai că începe să fie frumos. *(Toţi îl privesc, întrebători, pe Ciocîlteu.)*

LISANDRU : Nu mai înţeleg nimic !

CIOCÎLTEU : Nici eu.

COCÎRŢĂU *(îşi duce mîna la cap)* : Vedeţi ? Am păru' aproape alb...

ZOICA : Atunci de ce ţi-l terfeleşti ?

COCÎRŢĂU : Din cauza preşedintelui...

CIOCÎLTEU *(izbucneşte)* : Cum ? Ai înnebunit ?

COCÎRŢĂU *(surescitat)* : Da, tu, cu planurile tale, m-ai înnebunit. Eu vreau să-nhaţ belşugu' dintr-o dată. Că uite, am păru' aproape alb. Cu gîndu' ăsta am intrat în colectivă...

CIOACĂ : Şi cum dracu' de te-ei fi stricat pe parcurs ? Că păreai om întreg la început !

CATRINA : Ca să puie mîna pe postu' de brigadier, de-aia părea aşa.

ANA *(blîndă)* : Prea cu uşurinţă arunci cu piatra-n om, Catrină.

COCÎRŢĂU : Iar voi, belşugu' vreţi să mi-l daţi cu ţîrîita. Nici nu bănuiţi cît scrîşneam eu din măsele să nu urlu de cîte ori îl auzeam pe Ciocîlteu că propune, azi, să dăm o sută de mii să ridicăm grajduri, mîine, alte sute de mii să cumpărăm vaci. Mii pe electrificare, pe adăpători automate... *(Parcă iluminat.)* Mă-ntrebam : dacă banii ăştia s-ar aduna morman, apoi ni s-ar împărţi, oare cît mi s-ar cuveni mie ? O grămăjoară bunicică, nu-i aşa ?

CIOACĂ *(îşi scuipă-n sîn)* : Asta chiar că e nebunie curată, fraţilor !

COCÎRŢĂU : O fi nebunie, Vasile. Da' cînd o să mă văd pe grămada aia mare de grîu şi porumb, de bani, pe care o visez ? Că am păru' aproape alb. Cînd o să am bătătura casei plină cu acareturi ?... De-aia l-am împins pe Tudor. Să apuc ce se mai poate apuca. *(Epuizat.)* Acum faceţi cu mine ce vreţi. *(Vorbeşte mergînd de-a-ndăratelea spre ieşire pînă dispare. Ceilalţi se uită la el cu ochii holbaţi.)*

LISANDRU *(se scutură, îşi trece mîna peste faţă)* : Parc-am fi nişte găini hipnotizate de vulpe, aşa rămaserăm.

CIOCÎLTEU : Că bine zici.

ŢÎFAN : Apăi, mă duc şi eu.

www.cimec.ro

CIOACĂ : Un' te duci, vere, un'te duci ?

ȚÎFAN *(cu ifos)* : Să prăjesc semințe. Mîine e zi de tîrg la Drăgășani. *(Iese.)*

ANA *(după el)* : Prăji-te-ar diavolii pe lumea ailaltă, să te prăjească ! *(Se-ntoarce.)*

NEAGA : E adevărat ce înșiră Cocîrțău ăsta cu grîu' și cu porumbu' la zimuncă ? *(Mică pauză. Neaga îi privește întrebătoare.)* Ce, mă, vă pieri graiu' ? Aveți limbile opărite? Vasile, tu știai ?

CIOACĂ : Știam.

NEAGA *(se apropie amenințătoare)* : Și de ce nu mi-ai spus, Vasile ?

CIOACĂ : Fiindcă n-aveam consemn să-ți spui, d-aia. Ca să nu se-mprăștie...

NEAGA *(către Ciocîlteu și Lisandru)* : Zi, așa, le clociți voi între voi, ai?

CIOCÎLTEU : Nu clocim nimic. Da', vorba lui Vasile, ne-am gîndit să nu se-mprăștie pînă ce nu discutăm gospodărește în adunarea generală.

NEAGA : Atunci să discutăm acuma, că tot e atîta lume adunată.

LISANDRU : Cum, dodă Neagă, neorganizat ? !

NEAGA : Da' ce, îți trebuie neapărat o masă de prezidiu ș-un borcan cu apă ca să discuți ?

LISANDRU : Ei, hai să ne-nchipuim că sîntem în adunare generală. Ce zici de treaba asta ?

NEAGA *(după o clipă de gîndire)* : Ce zice și Cocîrțău.

CIOACĂ *(disperat)* : Neago !

CIOCÎLTEU : Vrei să ne vorbești pe șleau ?

NEAGA : Ce vrei mai pe șleau decît atîta ! Toată povestea aia a lui e bălmăjală de om beat. Da' cînd e vorba de grîu și de porumb...

CIOACĂ : Parcă mi-a fost gura aurită. Mai deunăzi spuneam : cît o să am de furcă pînă să te ridic la nivel de gospodărie fruntașă !...

NEAGA : Tu să taci ! Eu n-am chef să rămîn cu căpisterea goală și nici să număr grăunțele cînd dau la găini să mănînce.

CIOCÎLTEU : Nici căpisterea n-o să-ți rămîie goală, și nici grăunțele n-ai să le numeri. Fiecărei familii îi vom împărți atît cît are trebuință. Da' recunoaște și tu că la noi s-a dat cu mult peste trebuința asta. De-aia, colectiviștii nu-și ridică cerealele, cîte un an întreg, de la magazia gospodăriei.

MITU : Gîndește-te că sînt vagoane de bucate care stau degeaba, cînd am putea să le vindem statului să-i dăm o mînă de ajutor.

NATE : Iar banii pe care i-am lua s-ar putea păstra mai ușor acasă...

MITU : La C.E.C., Nate, la C.E.C. !

NATE : Fie și la C.E.C., ca să nu amorțească.

ANA *(timidă)* : Mă bag și eu în vorbă, ca musca-n lapte. Ce-are nevoie statu', care e așa de mare, de ajutoru' nostru ?

CIOCÎLTEU : Păi noi sîntem statu', Ană.

MITU : Nu tot. O parte din el.

NATE : Ca un deșt sau o ureche.

CIOACĂ : Așa că, de fapt, pe noi ne ajutăm...

ANA *(dă din cap)* : Nu pricep.

LISANDRU : Ai să vezi că nu e greu, dodă Ană. Cine-i plătește pe ingineru' agronom și pe zootehnist sau pe medicu' veterinar, care lucrează în gospodăria noastră ? Nu statu' ?

NEAGA : Ba da.

ANA *(mai curajoasă)* : Lasă, Neagă, că acum vorbesc eu. *(Lui Lisandru.)* Ba da.

CIOACĂ : Pînă și taurii de prăsilă ni-i trimite statu'...

NEAGA : Doar n-ai vrea să fii tu folosit drept taur. *(Rîsete.)*

LISANDRU : Da' cînd se întîmplă un an de mare secetă sau de inundații, cine ne sare în ajutor cu cereale ? Nu statu' ne sare ?

ANA : Ba ne sare.

LISANDRU : Păi vezi ? Îți aduci aminte ? Cuculete, cît era el de moșier, avea un singur tractor. Iar acum, numai la noi în colectivă sînt două brigăzi permanente de tractoare... Pricepi acuma ?

ANA : Parcă.

CIOACĂ : Lisandre, vrei să repeți ? Poate intră-n cap și nevesti-mi.

NEAGA : Nu mai sîntem la începutu' colectivizării, să facă cineva bătături pe limbă pînă să te lămurească. Ne-am mai *(subliniat)* maturizat și noi...

CIOACĂ *(sincer uimit)* : Măiculiță, din gura ta ies asemenea cuvinte, Neagă?

NEAGA *(cu ifos)* : Iacă, dintr-a mea, Vasile, dintr-a mea !

MITU *(academic)* : Crește nivelu'.

NATE *(idem)* : Iar conștiința se dezvoltă pe zi ce trece...

LISANDRU : Deci are dreptate tovarășul Păun Ciocîlteu, sau ba ?

(Voci : „Are, cum să n-aibă" etc.)

NEAGA : Și dacă are, înseamnă să ne-apuce dimineața aici, sporovăind ?

www.cimec.ro

CIOACĂ : Nu-i sporovăială, ci muncă politică.

NEAGA : O fi. Da' hai acasă că sînt ostenită. În loc de decorație ne-ntoarcem zbîrnîind din buze. Bună seara. *(Iese.)*

CIOACĂ : Cu sănătate. *(Iese după Neaga. Grupul se sparge și se retrage. Mitu și Nate, suflînd din tromboane, ies și ei.)*

CIOCÎLTEU : Tăceți, mă, că sculați toți cîinii din somn.

LISANDRU : Nu mergi, nene Păune ?

CIOCÎLTEU : Mai rămîn.

LISANDRU : Cu decorația mi se pare c-o să dai socoteală în fața comitetului de partid.

CIOCÎLTEU : Unde vrei tu. Numa' las-o pe mîine. Acum sînt ca un butoi cu doagele vărsate. *(Lisandru și Zoica se retrag. Ciocîlteu se așază pe bancă și își lasă capul pe spetează. De unul singur.)* Ai îmbătrînit, Păune.

MILICA: Cu cine vorbești, tată ?

CIOCÎLTEU *(surprins, dă cu ochii de Milica, ghemuită într-un colț):* Milica ! Ce faci tu aici, fata mea ?

MILICA : Te-așteptam pe dumneata. Acasă nu mă mai întorc. Îi las pe ei să-mpărătească lumea.

CIOCÎLTEU *(o ridică)* : Vino și stai la mine. Cum au încăput ăi șase copii pînă se făcură mari, o să-ncapi și tu una singură.

MILICA *(ingrijorată)* : Și cu Tudor ce-o să se întîmple, tată ?

CIOCÎLTEU : Nu-mi pomeni de el. În noaptea asta vreau să dorm, să nu mă gîndesc la nimic, la nimic...

MILICA : Oare cum s-o fi simțind pădurea, toamna, cînd rămîne fără frunziș ?

CIOCÎLTEU *(cu duioșie)* : Doare ?

MILICA : Of, că tare mai doare. *(Ciocîlteu îi culege bocceluța și ies amîndoi din scenă.)*

CORTINA

Tabloul 7

Intr-una din zilele următoare. Dimineața. Din atelier se aud ciocănituri. La intrarea în sediu apare Cioacă. La subțioară ține o coală mare de hîrtie făcută sul. Din biroul președintelui se aude un schimb de cuvinte pe un ton răstit. Cioacă ascultă o clipă și dă din cap cu tristețe. Se îndreaptă spre gazeta de perete, desface coala și iese la iveală o caricatură cît un tablou, care-l înfățișează pe Țifan cu un coș în brațe. Dedesubt, scrie cu litere mari de tipar : „Cine mai cumpără... bomboane agricole ?" Cioacă prinde caricatura în piuneze.

După ce fixează caricatura, Cioacă vrea să intre în sediu, dar se oprește cu mîna pe clanță, nehotărît. Dă din umeri, oftează și iese. La puțină vreme, prin fața gazetei de perete se vor perinda, din cînd în cînd, colectiviști în grup sau cîte unul singur : „Ia uite-te, bă, ăsta e Țifan ! Că bine e prins". Lumina se îndreaptă spre biroul președintelui, în care se află Ciocîlteu, Lisandru, Catrina. Atmosferă încinsă. Nici unul nu stă jos.

LISANDRU *(infuriat)* : Auzi, Păun Ciocîlteu să-și dea demisia din funcția de președinte. Colectiviștii te-au ales, ei au să te scoată atunci cînd au să creadă de cuviință.

CATRINA : Nu degeaba a zis cine-a zis : „dumnezeu cînd vrea să-l piardă pe un om, îi ia întîi mințile".

LISANDRU : Tovarășă Catrina, te rog fără misticisme.

CATRINA : O fi misticist, da' e adevărat...

LISANDRU : Din cauza unui bătrîn neghiob s-a unui copil fără minte să... *(Intră Tudor ca o furtună. Se oprește în fața lui Ciocîlteu, cu pumnii strînși.)*

TUDOR : Tată, unde e Milica ? *(Mică pauză. Voce tare.)* M-auzi ce te-ntreb? Unde e Milica ? *(Surprins de ton, Ciocîlteu îl privește de parcă n-ar auzi ce spune.)*

LISANDRU *(care se află mai în spate, lui Tudor)* : Ai dus materialu' înapoi-m ? *(Tudor nu răspunde.)* Cu tine vorbesc. Ai dus materialu' înapoi ?

TUDOR *(în silă)* : De ieri.

LISANDRU : Și Țoțoi nu ți-a tras vreo cîteva ?

TUDOR : Nu, nu mi-a tras.

LISANDRU : Rău a făcut... Închipuie-ți că ai fi grădinar. Te-ai canoni o săptămînă-ntreagă să sădești flori, să aranjezi ronduri. Dup-aia s-ar strecura un porc și-ar rîma cu rîtu' toată munculița ta. Cum te-ai simți, ai ? Așa ai făcut tu cu munca lui taică-tu....

CATRINA : Parcă numai cu a lui !...

LISANDRU : Adevărat, cu a tuturor.

CATRINA : M-auzi, Tudore ? Astăzi, bunăstarea n-o aduni ciupind de ici

www.cimec.ro

și de colo. Ci amestecîndu-ți sudoarea cu a ălorlalți.

TUDOR *(obraznic)*: Iertați-mă, da' eu nu venii aicea să ascult prelucrări. Venii să-mi caut nevasta. *(Acuzator, spre Ciocîlteu.)* Din pricina lui, de două zile n-a dat pe-acasă. *(Ciocîlteu se apropie încet de el și-i trage două palme puternice.)*

CIOCÎLTEU: Ești mai stricat decît credeam. Cînd și unde s-o fi prins de tine putreziciunea asta? Va să zică, ei încearcă să-ți vorbească așa cum ar vorbi unui om, iar tu ne sfidezi pe toți, ai? În cazu' ăsta, stai, băiatu' tatii, că vorbim altfel. *(Se îndreaptă spre telefon și ridică receptorul.)* Alo, dă-mi și mie procuratura raionului. *(Lisandru se repede, îi smulge receptorul și-l trîntește cu putere în furcă.)*

LISANDRU: Astîmpără-te!

CIOCÎLTEU *(aspru)*: Nu te amesteca, e copilu' meu.

LISANDRU: Poa' să fie și găsit în drum. Da' procuratura n-ai s-o chemi. De ce să dreagă ei ce stricăm noi?

CIOCÎLTEU: Noi!

LISANDRU: Da, noi, dumnezeii ei de treabă, azi și mîine! Ne umflăm capu' cu cifre, ne stă mintea numai la ele, iar pe oameni îi lăsăm să se descurce cum pot. Dup-aia, ne mirăm că un Cocîrțău vorbește așa cum vorbește, că un Tudor face ce face. *(Lui Tudor.)* Să te duci întins la al lui Spîrchez și să-i spui să convoace adunarea utemiștilor pentru... azi e miercuri... joi, nu pot... vineri iar sînt prins... pentru sîmbătă seara. Referatul să-l pregătească el despre unele abateri de la păstrarea avutului obștesc. Acolo, drăguțule, n-o să-ți mai iau apărarea. Facă ce vor cu tine... *(Tudor se îndreaptă spre ușă. Se oprește.)*

TUDOR *(timid)*: Tată, iartă-mă... Spune-mi, unde-i Milica? *(Ciocîlteu, fără să răspundă, îi întoarce spatele.)*

LISANDRU: Întreab-o pe Zoica. A luat-o sub ocrotirea ei. Și bagă de seamă: sîmbătă vreau să-ți aud guriță. Ce-au să te mai felicite tovarășii tăi din organizație cînd au să afle că, din cauza ta, Păun Ciocîlteu vrea să-și dea demisia.

TUDOR *(zguduit. Închide ușa)*: Tată, e adevărat ce spune nenea Lisandru?

CIOCÎLTEU: Precum auzișî.

TUDOR *(își acoperă fața cu mîinile)*: Cum, tată, e atît de mare răul pe care l-am făcut?

CIOCÎLTEU: Cum nu-ți închipui de mare. După mine, a te atinge de avutu' tuturor e ca și cînd ai lua viața unui om.

TUDOR: Și cum pot spăla păcatu' ăsta?

CATRINA *(cald)*: Prin muncă cinstită, zevzecule.

LISANDRU *(impresionat)*: Și nu te mai smiorcăi, doar ai douăzeci de ani. Du-te unde te trimesei. Pierișî din ochii mei? *(Tudor iese în fugă.)*

CATRINA: Cred că de-acu-ncolo Tudor o să-și poarte singur capu' pe umeri.

LISANDRU *(lui Ciocîlteu)*: Iar dumneata să-ți iei gîndu' de la pensie.

CIOCÎLTEU: Eu nu-ți zisei de pensie. Ci, să fiu schmbat. S-o fi-nvechit sita...

CATRINA: Păi dar, dumnealui e mîndru.

LISANDRU: Nu-i strică omului mîndria. Însă are și ea rostu' ei. Mai bine să ne gîndim cu cine-l înlocuim pe Cocîrțău la conducerea brigăzii.

CIOCÎLTEU: Cu Cioacă. *(La intrarea în sediu apare Țîfan. Pași mari, înfuriat la culme. Ana îl urmează mai mult plîngînd.)*

ȚÎFAN: Da' cine e Cioacă ăsta, la urma urmei, să mă împiedic eu mereu de el la tot pasu'! *(Intră în scenă.)* Îi arăt eu lui, le arăt eu lor caricatură!

ANA *(în urma lui)*: Chivule, nu-ți ridica lumea-n cap, Chivule, că așa n-o scoți la nici un căpătîi.

ȚÎFAN: Nu te ține după mine, că te pocnesc. Șterge-o acasă! Știu eu ce fac. *(Ana rămîne mai laoparte. Chivu se duce la gazeta de perete și smulge caricatura.)*

ANA *(speriată)*: O rupseși!

ȚÎFAN: Ba nu, că mi-o fi frică! *(Cioacă se aude strigînd.)*

www.cimec.ro

CIOACĂ : Chivule, Ţîfane !

ŢÎFAN : Cine strigă ?

CIOACĂ : Eu, bă, Cioacă. *(Intră. Se vede că bănuia intenţiile lui Ţîfan, de aceea a venit în fugă, cu gîndul să-l împiedice. Anei.)* Bună ziua, Ană !

ANA : Bună ziua, Vasile.

ŢÎFAN *(ton de amabilitate prefăcută)* : Aa, ce faci, vere ? De cînd nu ne mai văzurăm noi ?

CIOACĂ *(cu ochii la gazeta de perete)* : De vreo două zile.

ŢÎFAN : Mă, şi mi se făcuse un dor de tine... O şi întrebai pe nevastămea : muiere, ce mai face Vasile, şefu' nostru ?... Că tare-aş vrea să dau ochii cu el... Parcă-mi ghicişi gîndu'... Ană, întoarce-te pe unde venişi. Noi avem ceva de pus la cale.

ANA *(speriată)* : Hai să mergem, Chivule.

ŢÎFAN *(voce tare)* : Pleacă, muiere, cînd îţi spun. *(O împinge. Ana iese o clipă din scenă, apoi revine şi stă mai laoparte, fără să fie văzută de Ţîfan. Acesta desface coala. Amenințător.)* Ce-i asta, Vasile ?

CIOACĂ *(se stăpîneşte)* : O rupseşi de la gazeta de perete ?

ŢÎFAN : Treaba mea ce făcui... Eu te-ntreb : ce-i asta ?

CIOACĂ : Caricatura ta, ori nu te recunoşti ? Ştii că-ţi seamănă... Are talent ăsta, al lu' Păţoi, află de la mine... *(Se aşază pe bancă.)*

ŢÎFAN : Talentu' mamii lui ş-al ălora care-l pun să-şi bată joc de oameni. *(Amenințător.)* Dacă te fac s-o înghiţi, acum, pe loc, ai ? *(Îi vîră pumnul cu hîrtia sub nas.)*

CIOACĂ *(îi dă pumnul laoparte)* : Nici n-apucai să mănînc. Şi, pe cît mi-e de foame, cred că nu m-ar sătura.

ŢÎFAN : Zău, mă, nu ţi-e frică ? *(Cioacă se ridică în picioare. Se uită la Ţîfan, care e mult mai înalt decît el, ca la o turlă de biserică.)*

CIOACĂ *(mai mult mirat decît temător)* : Vrei să mă baţi ?

ANA : Chivule !...

ŢÎFAN *(fără să se întoarcă)* : Tot nu plecaşi, Caţaoană ! *(Nate şi Mitu urmăresc scena din pragul atelierului.)*

MITU : Dacă s-atinge de Cioacă, eu îl mirui cu barosu'. *(Pune mîna pe un baros cît toate zilele.)*

NATE *(îi ia barosul şi-l aruncă)* : Neam de neamu' nostru n-a făcut moarte de om. Da' poţi să-l mişti de deşt, uite-aşa. *(Apucă mîna lui Mitu şi-i muşcă un deget.)*

MITU : Au !

NATE : Vezi că doare? *(Se privesc o clipă, apoi, cu mîinile-n buzunarele pantalonilor, fluierînd, se îndreaptă agale către Cioacă şi Ţîfan, chipurile, aşa, întîmplător. Cu pumnii strînşi, Ţîfan se apropie de Cioacă. Acesta nu se clinteşte.)*

ANA : Doamne, Chivule !

ŢÎFAN *(se face că apucă un obiect de pe jos şi-l aruncă cu putere în direcţia ei. Se întoarce spre Cioacă)* : Cine mă opreşte să te pisez ca p-un şarpe ? Ai ! Cine mă opreşte ? ! *(Întinde mîinile să-l apuce.)*

CIOACĂ *(candid)* : Vrei să mă strîngi de gît ? Hai, strînge-mă ! *(Lungeşte gîtul.)* Nărodule !

ŢÎFAN : Eu sînt nărod ?

CIOACĂ : Tu, mă ! Pe cît eşti de mălai mare, ar fi trebuit să încapă aici *(arată capul)* ...Dar în căpăţîna ta, nici cît la o găină.

ŢÎFAN : Maică precistă... Ţine-mă să nu fac moarte de om... că pentru ăsta intru-n puşcărie, pe degeaba...

CIOACĂ : Ho, nu te speria, că nu intri-n puşcărie, n-o să ai de ce... *(Pe gînduri.)* Hm... Care-i nebunul ăla să scuipe în fîntîna din care bea apă ?

ŢÎFAN *(pur şi simplu dezarmat)* : Oi fi tu fîntîna aia, te pomeneşti !

CIOACĂ : Chiar fîntîna, nu... Dar ştii pentru ce alergai după tine ?

ŢÎFAN : Ca să vezi cît mă bucur privindu-mi mutra mîzgîlită aci. *(Arată hîrtia.)* Îl înhăţ eu p-al lu' Păţoi. Îi arăt eu talent !

CIOACĂ : Să-l laşi în pace p-al lu' Păţoi. El a făcut ce i s-a spus. *(Arătînd spre hîrtie.)* Şi fiindcă veni vorba, s-o pui-ndărăt de-unde-o luaşi. Cu mînuţa ta s-o pui. Altfel, iese bucluc cu Lisandru şi Ciocîlteu.

ŢÎFAN : La paştele cailor.

CIOACĂ : Dacă nu, pe cuvîntul meu de cinste că-ţi mai facem una şi-o

www.cimec.ro

trimitem direct la ziar... Şi-atunci ce-ai să mai spui ?

ŢÎFAN *(arţăgos)* : Pentru ce ziceai că alergaşi ?

CIOACĂ : Pentru prag, mă, să-l trecem amîndoi odată.., de-aia. Pentru punctu' culminant.

ŢÎFAN *(priveşte ca şi cînd ar vrea să vadă un prag aievea)* : Să nu zbori tu acuma peste pragu-ăsta cu capu-nainte.

CIOACĂ *(mai mult pentru sine)* : Mă uit, amîndoi avem păru' cărunt, pînă atunci poate o să albească de tot... da' ce contează ! *(Revenindu-şi.)* Mîine prăşim în Piscu' Bălşorii, pe Valea Beicii terminarăm... Ieşi şi tu cu noi ?

ŢÎFAN : Nu cred.

CIOACĂ : Păi, de ce nu crezi ?

ŢÎFAN : Păi aşa, poate n-am chef, să zicem... *(Se aşază pe bancă.)*

CIOACĂ : A, dacă n-ai chef, asta-i altceva... Pentru om, munca trebuie să fie o plăcere, nu un motiv de scîrbă... Uite, vezi, eu mă simt de parc-aş schimba cămaşa de zece ori pe zi. Tu nu simţi aşa ceva ?

ŢÎFAN : N-am băgat de seamă.

CIOACĂ : Păcat, mă Ţîfane.

ŢÎFAN : O fi. *(Cîteva clipe tac amîndoi. Ana se apropie. Ţîfan parcă acum îi vede pe Mitu şi Nate, care între timp şi-au făcut de lucru.)* Voi ce păşteţi p-aci ?

MITU : De noi zici ?

NATE : Da' ce, sîntem armăsari ? Cămile ? Auzi... ce păştem !

MITU : Aşa vorbesc nişte colectivişti civilizaţi ?

NATE : De unde-o scoţi, Mitule, că el e colectivist ?

MITU : Aşa e. *(O arată pe Ana.)* Ea, da. Hai mai aproape, Ană. De cînd mă ştiu, n-am auzit de Chivu să fi mîncat vreun om. *(Ana se apropie cu teamă.)*

NATE : De, aşa-i place lui să umble cu sperietoarea.

MITU : Îşi lipeşte un vîrf de castravete-n frunte şi crede că e stea.

ŢÎFAN *(se ridică)* : Bă, tacă-vă clanţa aia odată !

NATE *(se strîmbă)* : Iar vorbeşti urît. *(Ţîfan se apropie de ei.)*

MITU : Să nu te dai la noi...

NATE : Că te muşcăm de deşt.

MITU *(lui Cioacă)* : După ce isprăveşti tu cu el, să-l trimiţi în atelier.

NATE : Să-i luăm un... terviu.

MITU : Interviu.

NATE : Parc-aşa... Cum fuse cu seminţele prăjite.

MITU : Şi cu caricatura.

NATE : Pentru brigada artistică.

MITU : Să ne docomentăm. *(Amîndoi, foarte demni, se-ndreaptă spre atelier.)*

ŢÎFAN *(în urma lor)* : O să vă documentez eu de-o să intraţi în spital.

CIOACĂ *(căutînd un teren neutru pentru discuţie)*: De vreo cîteva zile, nevastă-mea mă tot pisează la cap s-aduc materialu'.

ŢÎFAN *(cu oarecare interes)* : Ce material ?

CIOACĂ : Pentru casă. Am cam rămas ultimii. Şi parcă mai am trai cu Neaga ?

ŢÎFAN *(nu fără invidie)* : Se boiereşte lumea, de...

CIOACĂ : Să ştii că da ! Uite, bunăoară, nici nu m-am apucat de casă şi Neaga a şi-nceput să turuie despre mobilă, despre papuci...

ŢÎFAN *(puţin ironic)* : Te civilizează.

CIOACĂ : Păi... *(Mică pauză. Ridică un deget, dăscăleşte.)* Am citit eu undeva : „Belşugul să nu ne fie oaspete, ci stăpîn în casă"... Hm, frumoase cuvinte... *(Ana plînge, înăbuşit.)*

ŢÎFAN : Las' c-am auzit cu urechile mele ce belşug ne pregăteşte Ciocîlteu. O să ne cocoşăm sub atîta belşug.

CIOACĂ : Dar că vom lua de două ori mai multe parale, la avansu' lunar, n-ai auzit ?

ŢÎFAN : Nu, n-am auzit.

CIOACĂ : Aşa e, că n-ai stat atunci la discuţie. Nici că Ciocîlteu se gîndeşte să introducă avans bănesc la două săptămîni n-ai auzit ?

ŢÎFAN : Nici.

CIOACĂ : Dacă te uiţi atîta în gura lui Cocîrţău ! Nu văzuşi că Tudor era cît p-aci să-şi frîngă gîtu' ?

ŢÎFAN : O să-i facă ceva ?

CIOACĂ : Pe creştet n-o să-l mîngîie.

ŢÎFAN : Da' Cocîrţău o mai rămîne şef ?

CIOACĂ : De un' să ştiu ?

www.cimec.ro

ȚÎFAN : Ăla crapă dacă n-o să mai rămîie.

CIOACĂ *(se ridică)* : Eh, să mă cam duc. Trece ziua și mai sînt o grămadă de făcut. Zici că vii mîine.

ȚÎFAN *(nu tocmai convins)* : Nu cred... Să mă mai gîndesc. O să zică lumea : îl dete gata Cioacă pe Țîfan, îi veni de hac...

ANA : Ba o să vie cu noi, Vasile. Singur, ca huhurezu', răznit de oameni, n-o să mai poată el trăi multă vreme. *(Curaj neașteptat.)* Auzi, dușmanule? Dacă îmi mai scoți mult sufletu', într-o noapte am să arunc apă fiartă peste tine... *(Țîfan se ridică încet, parcă nu se mai isprăvește. În ochi are o lucire stranie. Se îndreaptă încet spre Ana.)*

CIOACĂ *(înfiorat)* : O omoară... *(Mitu și Nate ies în ușa atelierului, gata să sară la caz de nevoie.)*

MITU : Ține-mă, Nate, că pînă la urmă tot îl mirui p-ăsta cu barosu'. *(Nate îl ține.)*

NATE : Stăi mereu, Mitule, stăi la un loc !...

CIOACĂ *(rostește cuvintele încet, dar cu tărie)* : Auzi, Chivule, să nu te-atingi de ea. *(Din birou ies Ciocîlteu, Lisandru, Catrina.)*

CIOCÎLTEU *(care aude ultimele cuvinte)* : De cine să s-atingă, Vasile?

CIOACĂ *(încurcat)* : Aa, era vorba de gazeta de perete. Țîfan zice că nu-i mulțumit de caricatură... Nu prea-i seamănă...

ȚÎFAN *(să intre-n pămînt)* : Nu prea, nu prea. Mai ales la nas. *(Desface coala.)*

CATRINA : Păi cine mai are nas ca al tău ?

CIOCÎLTEU : Merge ș-așa. Mă Țîfane, ia învață-ne tu pe noi, cum să procedăm cu tine ca să te-aducem pe drumu' cel bun ?

CIOACĂ : Întrebi bolnavu' ce leac să-i dai ?

ȚÎFAN *(revendicativ)* : Să mă folosiți acolo unde pot să dau randamentu' cel mai mare.

CIOCÎLTEU : Unde anume ?

ȚÎFAN *(fudul)* : În politica internațională. Că-mi place să mă interesez, și mă pricep. La mine, ziaru-i sfînt. Mai bine nu fumez decît să nu-l citesc. *(Rîsete.)*

CIOCÎLTEU *(descumpănit)* : Deocamdată, n-avem nici un minister de externe p-aci prin apropiere, așa că nu văd cum...

LISANDRU : Da' dac-ai expune în fiecare sîmbătă seara, la brigada tovarășului Cioacă *(Cioacă face ochii mari)*, evenimentele mai importante din cursul săptămînii...

ȚÎFAN *(își stăpînește cu greu bucuria)*: Cu plată sau... fără.

CIOCÎLTEU : Plata o s-o iei pentru zile-muncă. Dac-o să faci, bineînțeles.

ȚÎFAN *(cam dezumflat)* : Aha ! Care va să zică, așa, voluntar.

ANA *(impresionată)* : Cum, Lisandre, Chivu al meu să vorbească în fața oamenilor, cum faci tu și Păun ?

CIOCÎLTEU : Și de ce nu, Ană ?

ANA : Păcătosule, păcătosule, aș arăta și eu mai tînără dacă...

CATRINA : Lasă, Ană, om întineri d-aci-ncolo, că nu intrară zilele-n sac.

CIOCÎLTEU : Vrei, mă, sau nu vrei ?

ȚÎFAN : Păi vreau ! Oricum, e o-nălțare... *(Își umflă pieptul.)* Se face vreo reorganizare ?

CIOCÎLTEU : Ce reorganizare ?

ȚÎFAN : Păi ziseși brigada lu' Cioacă, da' eu știu că e echipă.

CIOCÎLTEU : De azi încolo, Cioacă va conduce brigada. *(Lui Cioacă.)* Te duci la Cocîrțău să-ți dea în primire. *(Cioacă rămîne năuc.)*

ȚÎFAN *(nu fără invidie)* : Așa cresc oamenii, de...

CIOACĂ : Ce-a fost cu ulița de la Măru' lu' Adam la cap, da' ce-o să fie acuma !

ȚÎFAN *(oarecum protector)* : Lasă, bă, că mai sîntem și noi p-aci. *(Se arată cu mîna. Mitu și Nate ies din atelier și se apropie.)*

CATRINA *(în gura mare)* : Auziți, mă, ce-are de gînd Ciocîlteu, să se propuie singur să nu mai fie președinte.

CIOACĂ : N-o să votez.

ȚÎFAN : Nici eu ! *(Aparte.)* Ș-așa n-o să mai puie pe mine.

LISANDRU *(Catrinei)* : Mureai dacă-ți țineai gura ?

MITU *(lui Ciocîlteu)* : Ca președinte așa stă socoteala...

NATE *(idem)* : Ori rămîi de bun...

MITU : Ori te dăm afară de prost.

www.cimec.ro

NATE : Cale de mijloc nu există.
LISANDRU *(exasperat)* : Hai, ca făcurăm bîlci aicea.

(Lisandru, Catrina, Ciocîlteu ies. Mitu și Nate intră în atelier.)

CIOACĂ *(îngrijorat)* : Tu știi ce răspundere se cere ?
ȚÎFAN : Multă, mă, multă ?
CIOACĂ *(tainic)* : Păi nu văzuși pentru ce nu fuserăm noi decorați ?
ȚÎFAN *(prins în joc)* : Văzui... producții, oameni... *(Toată discuția se va duce pe ton de taină.)*
CIOACĂ : Mai ales, oamenii. Am auzit că, d-aci-ncolo, partidu' cînd o să fie vorba să aprecieze rezultatele unei gospodării colective, n-o să se orienteze numai după recolte și venituri bănești la suta de hectare, nuu !
ȚÎFAN : Da' după ce ?
CIOACĂ : După oameni, frățioare ! O să se socotească așa : ia să vedem, în colectiva cutare, la suta de oameni, cîți sînt buni și cîți ai dracului ?
ȚÎFAN : Mă făcuși praf !
CIOACĂ : Pesemne, Ciocîlteu a mirosit cum o să devie cazu', și d-aia a zis : „Mereu înainte", chit că e gospodăria mea, nu merită decorată. La noi încă mai sînt oameni ai dracului.
ȚÎFAN : A zis el așa, cu gura lui ?
CIOACĂ : Da' ce, cu a ta ?
ȚÎFAN : Atunci e rău.
CIOACĂ : Păi ce-ți spui eu !
ȚÎFAN : Se fac și tabele ?
CIOACĂ : Asta nu mai știu. Da' se cunosc ei pe dinafară.
ȚÎFAN *(se frămîntă)* : Și cine-o să fie cap de listă ?
CIOACĂ : Tu sau altu', nu contează. Vorba e că...
ȚÎFAN : N-o să fie bine.
CIOACĂ : Parcă eu zic c-o să fie ! *(Mică pauză.)*
ȚÎFAN : Parcă mi se puse-o piatră pe inimă.
CIOACĂ : Mie parcă mi se luă. *(Neaga intră val-vîrtej, speriată.)*
NEAGA *(către Cioacă)* : Aici fusăși ? Te tot așteptai cu masa pusă. Da-mi spuse un copil că te văzu venind după Chivu. De-aia o luai fuga-ncoa.
ȚÎFAN : Crezuși c-o să ți-l mănînc ?
NEAGA *(jenată)* : Cum nu vă știam prea prieteni...
ȚÎFAN : Gîndeai c-o să murim dușmani. Hai, stai jos. Stai și tu, Ană. *(Femeile se așază.)* Mă, Vasile, nu știi ce s-o mai întîmpla pe la Caracas ? Președintele ăla o fi căzut sau nu ?
CIOACĂ : Te pomenești că ți-a rămas dator cu ceva parale ?
ȚÎFAN *(rîde)* : La cine te gîndești tu, mă ? Păi eu vorbesc de președintele Venezuelei...
CIOACĂ : Ptiu, bătu-m-ar... Crezui ca zici de vreun președinte de cooperativă.
ȚÎFAN *(cu orgoliu)* : Vezi ! Eu mor dacă n-aflu ce se petrece-n lume.
CIOACĂ : Văd. Ee, nevastă, noi mai mîncăm pe ziua de azi ? *(Se ridică.)* Auzi, Chivule, dacă te-aș vedea dimineață alături de noi, aș crede că-l văd pe tata sculat din groapă. La fel m-aș simți. Cu bine, oameni buni !
ȚÎFAN : Cu bine *(zîmbind)*, tovarășe șef... *(Își strîng mîinile. Cioacă și Neaga ies. O îmbrățișează pe Ana.)* De-mpăcăciune... *(Tresare.)* Vasile, Vasile, stai o țîră. *(Cioacă se întoarce, Țîfan îi întinde coala de hîrtie.)* Mă, pune-o tu la loc ; mie parcă tot nu mi-e la-ndemănă.
CIOACĂ *(zîmbește larg)* : Rupe-o, Țîfane ! Pe răspunderea mea...
ȚÎFAN *(pare dezorientat, își privește caricatura. Spre atelier)* : Băi Mitule, băi Nate, îmi ascuțiți și mie sapa? S-a cam ruginit în gură. *(Mitu și Nate ies în prag, ștergîndu-se de transpirație.)*
MITU : C-o spinare vino și ți le ascuțim...
ȚÎFAN : Și v-auzeam de o docomentare.
MITU : Du-te, mă, acasă. Avem noi ceva cu tine-m ?
NATE : Uite pe unu' care cată critica cu lumînarea.

(Zîmbind, Mitu și Nate îl iau pe Țîfan de braț și, împreună cu Ana, ies din scenă. Apar Milica și Zoica. Milica pare obosită. Se așază pe o bancă. Zoica, la fel.)

MILICA : Să-mi mai trag nițel sufletul.

www.cimec.ro

www.cimec.ro

ZOICA *(cu duioşie)*: Te dor braţele tare?

MILICA: Nici nu le mai simt. Iar podu' palmelor parcă-i de cărămidă. *(Îşi priveşte palmele.)*

ZOICA: Ştiu. La fel am păţit şi eu. Aşa e la-nceput. De fapt, e vina mea. N-ar fi trebuit să te las să mulgi atîtea vaci dintr-o dată.

MILICA: Ce rost avea s-o iau cu ţîrîita! Vorba e că mi-e sufletu' mai împăcat. Şi parcă nici aici *(îşi arată capul)* nu mai zumzăie atîtea gînduri negre.

ZOICA: Tratează-le cu porţii masive de osteneală. Gîndurile negre fug de osteneală.. Fii mulţumită că nea Păun ţi-e socru. Nici Tudor nu-i băiat rău, a fost o întîmplare...

MILICA: Mă uit la dumneata, ţaţă Zoică... Zău dac-am mai văzut eu femeie atît de fericită. *(Mihnită.)* Iar eu nici măcar n-am apucat să văd ce gust are.

ZOICA: Ai s-apuci. Da', vorba lui Lisandru, să nu facem din fericire un fel de lot personal. *(Apare Lisandru, cam nervos.)*

LISANDRU: Zoică, lumina ochilor mei, măcar trei zile din săptămînă putem mînca şi noi împreună, ca oamenii?

ZOICA *(se ridică)*: Viu acu', puseşi mîncarea la-ncălzit?

LISANDRU: O pusei, da' s-o fi făcut scrum.

ZOICA *(arătînd spre Milica)*: O dor braţele.

LISANDRU *(în glumă)*: Dacă vrei, Mitu şi Nate abia aşteaptă să te califice fierar. *(Rid.)*

MILICA: Pe tata-l văzuşi, nene Lisandre?

LISANDRU: N-am mai dat ochii cu el. Nu ştiu pe unde umblă.

MILICA: De socru-meu te-ntrebai.

LISANDRU: A, de el. O luă spre Olt. Da' zise că nu stă mult. *(Zoicăi.)* Mergem? Că-mi pieri văzu' de foame.

ZOICA: Hai, Milică, vino să mănînci cu noi.

MILICA: Îl aştept pe tata. *(Cei doi pleacă. După cîteva clipe, intră Tudor. Nu îndrăzneşte să se apropie. Milica îl vede şi întoarce capul, ostentativ, ca şi cînd nu l-ar cunoaşte.*

TUDOR *(de departe)*: Măcar dă-mi cu ceva-n cap.

MILICA *(tăioasă)*: Nici atîta nu meriţi.

TUDOR *(cu fiecare replică se va apropia cu un pas)*: Mai bine nu duceam îndărăt scîndurile.

MILICA *(sare)*: Cum?!

TUDOR: Făceam din ele un coşciug mare, să-ncăpem şi eu şi socru-meu-n el.

MILICA: N-ai grijă, nu v-aş fi jelit.

TUDOR: Nici nu te-aş fi rugat. Jeleşti un om care ţi-e drag.

MILICA: Crezi că, dacă umbli pe două picioare, se cheamă că eşti numaidecît om?

TUDOR *(care-ntre timp a ajuns lîngă bancă)*: Acuma ce facem?

MILICA *(indiferenţă aparentă)*: Fiecare cu drumu' pe care şi l-a ales.

TUDOR: Îţi mulţumesc pentru sfat. Cu alte cuvinte, ţine-o-nainte, Tudore, c-ajungi bine. *(Se aşază pe un colţ de bancă. Misterios.)* La noapte vin şi sparg casa de bani!

MILICA *(speriată)*: Eşti nebun!

TUDOR: Şi dup-aia îmi iau lumea-n cap. *(Numără pe degete.)* Nevastămea se uită la mine ca la un zid, taică-meu să nu mă vadă-n ochi, cu socru-meu şi soacră-mea am ajuns la cuţite... Ce-mi rămîne altceva? Încai să mă fac haiduc...

MILICA *(îi pune mîna pe frunte)*: Nu cumva te doare capu'?

TUDOR *(oftează)*: E floare la ureche. Aici, pe dinăuntru *(îşi arată pieptul)*, parc-aş avea un cazan cu smoală clocotită.

MILICA *(mai îmblînzită)*: Ce-o să se aleagă de noi?

TUDOR *(abia acum i se vede adevărata stare sufletească)*: De cînd am învăţat să vorbesc, am auzit de cuvîntul ruşine. Da' nu ştiam că e mai rău ca moartea. *(Intră Ciocîlteu. Îi priveşte cîteva clipe, apoi iese fără să fie observat.)* Am întinat şi cinstea lu' tata, şi nevinovăţia ta...

MILICA: Pe tine te-ai întinat, nu pe noi... Ţi-e foame?

TUDOR: De ieri de la prînz nu pusei sare pe limbă. Da' nu mi-e foame. Parcă de mîncare-mi arde!

www.cimec.ro

MILICA *(se ridică)*: Hai totuşi să-mbuci ceva. O să cazi din picioare. *(Se îndreaptă spre ieşire. Tudor o urmează abătut. Milica se-ntoarce dintr-o dată aprigă.)* Da' să ştii, sîmbătă, la şedinţa utemeului, n-o să tac chitic... *(Ies.)*

(Se stinge şi se reaprinde lumina. În după-amiaza aceleiaşi zile, în biroul preşedintelui. Ciocîlteu, Lisandru, Catrina stau în faţa unei hărţi a teritoriului gospodăriei, agăţată-n perete. Din atelier se aud ciocăniturile lui Mitu şi Nate.)

CIOCÎLTEU *(arătînd cu degetul sau cu o riglă)*: Aici şi aici, lîngă Olt, amplasăm îngrăşătoriile de viţei şi de porci, să fie mai aproape de apă.

CATRINA: Nu prinde rău.

LISANDRU: Eu mă reped pînă la şantierul zootehnic.

CIOCÎLTEU: Şi mai ia seama la zidari cum lucrează bazinu'. Catrină, dă tu o fugă la fermă şi spune-i Zoicăi să aleagă viţeii pe care-i mai avem de livrat. Vin azi să-i ridice. *(Sună telefonul. Lisandru ridică receptorul.)*

LISANDRU *(în receptor)*: Da. „Mereu înainte"!... Cum! Mai spuneţi o dată... Ba aud, da' parcă mi se pare că visez. *(Ciocîlteu şi Catrina ascultă curioşi.)* Tovarăşe secretar, asta e o bucurie de zile mari. Vă mulţumim că aţi ţinut seama de părerea comitetului de partid. Să trăiţi! *(Pune receptorul în furcă. Mică pauză.)*

CATRINA: Da' vorbeşte odată, afurisitule!

LISANDRU *(solemn)*: Comitetul regional de partid comunică: Gospodăria colectivă „Mereu înainte" va figura prima pe lista propunerilor pentru decorare... *(Exclamaţii de bucurie.)*

CIOCÎLTEU *(zîmbeşte)*: Cred că e şi mînuţa ta la mijloc.

LISANDRU: A mea, a comitetului de partid... *(Ciocîlteu deschide larg fereastra. În faţa atelierului, Cioacă şi Cocîrţău continuă o discuţie.)*

CIOACĂ: Mie să-mi dai în primire punct cu punct. Din ce-i al brigăzii să nu lipsească un fir de pai...

COCÎRŢĂU: Ho, nu te grăbi ca fata la măritat...

CIOCÎLTEU *(pe fereastră)*: Vasile, Mitule, Nate! *(Cei doi ies din atelier.)* Gospodăria noastră va primi „Ordinul Muncii"! Poţi să fii mulţumit, Vasile, uite înc-o dovadă că mergem spre punctu' tău culminant.

CIOACĂ: Al nostru, tovarăşe Ciocîlteu!

NATE: Mitule, de data asta o brodirăm. N-am vorbit în deşert.

MITU: Ca nişte profeţi calificaţi, Nate!

C O R T I N A

August 1963, Bucureşti.

Ilustraţia de BENEDICT GANESCU

www.cimec.ro

PREMIERE

Teatrul de Comedie

„ŞEFUL SECTORULUI SUFLETE"
de Al. Mirodan
Regia: Moni Ghelerter

La Teatrul de Comedie se pregăteşte premiera piesei lui Al. Mirodan, Şeful sectorului suflete, *în regia lui Moni Ghelerter şi decorurile lui Dan Nemţeanu.*

In ilustraţiile alăturate prezentăm cîteva momente din repetiţiile viitorului spectacol.

In rolurile principale: Radu Beligan (Şeful sectorului suflete), Marcela Rusu (Magdalena), Dem. Savu (Costică), Amza Pellea (Horaţiu).

www.cimec.ro

www.cimec.ro

La masa rotundă

CU
REALIZATORII SPECTACOLULUI

„umbra"

DE LA TEATRUL DE COMEDIE

www.cimec.ro

Spectacolul Teatrului de Comedie cu piesa Umbra *de Evgheni Șvarț, în regia lui David Esrig, a stîrnit un mare interes și vii discuții. În dorința de a oferi cititorilor posibilitatea să-și formeze o imagine globală asupra semnificațiilor și a importanței sale în ansamblul vieții noastre teatrale, am organizat o întîlnire între critici, realizatori ai spectacolului și diferiți oameni de teatru. Întrucît nu toți cei invitați au putut lua parte la întîlnire, i-am solicitat pe cîțiva regizori să-și expună punctele de vedere în scris, după ce au consultat stenograma discuției organizate în redacție. Publicăm textul acestei dezbateri începute oral și continuate în scris.*

● VICU MÎNDRA :

Spectacolul Teatrului de Comedie este un spectacol inteligent și îndrăzneț. Este un bun exemplu de cultivare profundă a inovației necesare, izvorîtă firesc din metoda realismului socialist. Cum piesa lui Evgheni Șvarț este structurată într-un mod inedit, regia s-ar fi putut mulțumi cu o corectă transpunere a acestei țesături neobișnuite, dar — în acest caz — n-ar fi izbutit decît să înfățișeze o copie palidă a intențiilor textului. Într-adevăr, cu cît o lucrare dramatică este mai nouă, ea cere o interpretare scenică de o originalitate sporită. Ceea ce piesa a descoperit în viață și în mijloacele de a reflecta artistic viața nu capătă relief deplin decît într-o tălmăcire scenică de o bogăție imagistică echivalentă cu resursele operei scriitorului. Regizorul D. Esrig, pictorul I. Popescu-Udrițte, maestra de mișcare Paule Sibille și — bineînțeles — actorii au realizat, într-o mare măsură, o asemenea traducție conformă cu originalul. Aceasta nu înseamnă că s-au supus orbește textului literar, ci doar că au născocit efecte și mișcări derivate din acest text și colaționate sever cu litera comediei lui E. Șvarț. Sînt, desigur, în spectacol și ingeniozități care nu răspund unei necesități reale. În scenele de stradă, metaforele se înghesuie în așa fel încît ținta satirică a fiecăreia nu se distinge destul de clar. Poate fi întîlnită în spectacol o supraproducție de leagăne și alte suporturi suspendate. În general însă, asemenea inadvertențe sînt laterale construcției propriu-zise a spectacolului. Căci viziunea regizorală este, în linii mari, fermă. O asemenea viziune există într-adevăr și, de data aceasta, nu revine criticii dramatice sarcina dificilă de a o deduce după cîteva „trouvailles"-uri spirituale. Există un punct de vedere al direcției de scenă, și tocmai acest punct de vedere a generat, ca o consecință firească, „poantele" și „gagurile" care sînt întîlnite pe parcurs.

Spectacolul este axat pe demascarea categorică a fascismului, ca expresie ultimă a urii și spaimei față de *om,* caracteristici atît de proprii moralei capitalismului. D. Esrig și colaboratorii săi au strîns în jurul acestui sens ofensiv al piesei un întreg arsenal de mijloace. Astfel, de pildă, în prezentarea galeriei negativilor s-a urmărit distingerea unor ipostaze variate ale procesului de dezumanizare provocat de mercantilizarea conștiințelor. Merită să amintim modul remarcabil în care a fost realizat cuplul „căpcăunilor". În loc de a aduce pe scenă un tandem comic de bufoni siamezi, direcția de scenă a căutat să adîncească latura critică, evidențiind deosebirile de suprafață dintre neoameni, atrăgînd atenția asupra posibili-

---

● Distribuția spectacolului „Umbra" pe scena Teatrului de Comedie : Iurie Darie (Învățatul) ; Gheorghe Dinică (Umbra) ; Vasilica Tastaman-Jenei și Eliza Plopeanu (Annunziata) ; Sanda Toma (Prințesa) ; D. Rucăreanu (Cezar Borgia) ; Amza Pellea (Pietro) ; Aurelia Vasilescu (Iulia Giuli) ; Mircea Șeptilici (Doctorul) ; N. Gărdescu (Primul ministru) ; Florin Scărlătescu (Ministrul de finanțe) ; Mircea Constantinescu (Consilierul secret) ; D. Chesa (Majordomul) ; Marius Rolea (Sergentul) ; Domnica Pellea (Sora) ; Mircea Mușatescu, Livia Hanuțiu, Eug. Cassian, Iarina Demian (vilegiaturiști) ; Dumitru Popescu, Gh. Mazilu, Puica Stănescu, Livia Hanuțiu, N. Turcu, E. Cassian (tîrgoveți) ; Gh. Crișmaru, Consuela Roșu, Șt. Tapalagă, Iarina Demian, V. Plătăreanu, Zizi Petrescu („Domni" și „Doamne" de la curte).

www.cimec.ro

tăților multiple de degnizare a dușmanilor omenirii. Regia a subliniat intens atmosfera irespirabilă din ladul capitalist în scene memorabile, ca discuția dintre Învățat și Medic, pe stradă, cînd, după fiecare replică, cel care o spune dispare terifiat, sau ca momentul arestării din greșeală a Medicului în cadența marșului orbesc al jandarmilor lui Pietro. Este de neînțeles cum tocmai această scenă, care subliniază remarcabil ambianța arbitrarului, proprie dictaturii fasciste, a fost criticată într-o cronică.

Se vorbește, și se va mai vorbi probabil multă vreme, despre creația lui Gh. Dinică în rolul Umbrei. Actorul este, fără îndoială, talentat, dar aci am vrea să relevăm talentul său în colaborarea profundă cu regia, talent care nu se întîlnește chiar la fiecare pas. Într-adevăr, Gh. Dinică a înțeles foarte bine ce trebuie să comunice publicului și a ales pentru aceasta procedee, gesturi, accente, nu din rezerva „de acasă", ci dintre cele adecvate întregii tonalități a spectacolului. El a desfășurat apoi — în mișcare moleculară, cu „ralenti"-uri sprijinite pe un joc de pantomimă suculent — o expunere vie a programului antifascist al piesei.

Și acum despre trăire și convenție. Mi se pare că în spectacolul Teatrului de Comedie se produce o convietuire de stiluri, evidentă atît în jocul actorilor, cît și în costumație sau decor. Regia a urmat din nou cerințele textului. Dialogurile Christian-Annunziata, într-o mare măsură rolul Iuliei Giuli și chiar „sinceritatea" gazetarului Cezar Borgia, cer o linie de interpretare de o însuflețire particulară. Dimpotrivă, rolurile miniștrilor sau partitura Umbrei obligă la o tratare grotescă, cu implicații convenționale. Tocmai adoptarea unei atitudini polemice față de formele tradiționale ale basmului favorizează această armonizare a unor stiluri diferite într-o îmbinare dozată, care corespunde celor două planuri intermitente ale piesei lui E. Șvarț. Direcția de scenă a rezolvat meticulos această sarcină complicată.

Am și rezerve cu privire la spectacol. Ele privesc tratarea mai superficială a rolurilor de indecișI și înfrînți (Medicul, Iulia Giuli). Cred, de asemenea, că în rolul Învățatului, interpretul (Iurie Darie) trebuia să marcheze distinct trecerea de la candoarea inițială la temeritatea acestui om neînfricat. Cu toate că autorul piesei utilizează, într-o accepție extrem de personală, datele basmului, Christian Theodor se revendică de la linia eroilor populari de tipul lui Călin Nebunul. Prietena sa, Annunziata, este lucidă, dar temătoare. Învățatul, dimpotrivă, *pe măsură ce află adevărul despre lume*, devine mai dîrz. Vitejia sa nu mai are, în ultimul act, nici un raport cu ignoranța, cu candoarea ; trecînd prin fazele dureroase ale cunoașterii, el a devenit omul în efigie, puternic, luminos. El nu se teme, pentru că știe bine că omul nu poate fi învins de umbră. Regia va ști desigur să depășească asemenea inegalități în decursul îndelungii cariere pe care abia o începe spectacolul Teatrului de Comedie cu piesa *Umbra*.

● ANA MARIA NARTI :

Cred că montarea lui Esrig marchează un moment în ansamblul unor încercări din teatrul nostru și, mai ales, că ea concretizează un efort deosebit de intens, și excepțional în rezultate, de a gîndi și a interpreta contemporan o operă dramatică.

Pe scurt, despre concepția regizorală în raport cu textul. Contemporan este refuzul lui Esrig de a axa conflictul pe noțiuni generale de bine și rău, deși textul ar fi putut prilejui și asemenea interpretare, după cum a dovedit-o spectacolul de la teatrul din Galați ; actuală, în cel mai bun înțeles al cuvîntului, este ideea lui Esrig de a concretiza „răul", semnificat de Umbră, întruchipînd în acest personaj ascensiunea nulității care, în condițiile lumii burgheze, ajunge să se substituie valorilor autentice, și să și le subordoneze. Această idee nu este actuală și eficientă numai din punct de vedere politic ; așa cum a dezvoltat-o Esrig, ea ni se înfățișează ca o adevărată idee artistică, aș spune, o idee teatrală. Deromantizîndu-l pe răufăcător, dezbrăcîndu-l de strălucirea în care-l drapaseră multe opere literare și teatrale, regizorul și interpretul au ajuns la polemică deschisă cu un anume stil de teatru, și astfel la parodia personajului mefistofelic. Spectacolul acționează în ansamblu pe două dimensiuni : satirizează realitățile urmărite de Șvarț (nonvaloarea substituită valorii, înstrăinarea, tirania, pericolul

www.cimec.ro

fascismului) şi, în acelaşi timp, comentează aproape tot timpul anumite aspecte ale artei teatrale contemporane. Şi această tendinţă este foarte actuală, fireşte, fără să fie unică. Se poate face, în acest sens, o apropiere cu tendinţa generală a spectacolului *Cei trei muşchetari*, pus în scenă de Planchon ; şi nu este vorba de o simplă coincidenţă. Teatrul trăieşte în zilele noastre tocmai prin efortul de a se defini în raport cu ceea ce a fost înainte şi în raport cu celelalte arte, tocmai prin strădania de a manifesta o cît mai vie conştiinţă de sine.

Tendinţa de a lucra foarte teatral, în sensul bun al cuvîntului, s-a concretizat, pe planul realizării, în efortul deosebit de intens, de care pomeneam la început — efort de a valorifica toate componentele spectacolului şi toate posibilităţile actorilor —, de a „cînta" pe toate clapele artei scenice. Şi aici, Esrig merge în direcţia uneia din marile orientări ale spectacolului modern, care cere să nu te mulţumeşti să afirmi doar verbal, să rosteşti numai un text de pe scenă ; ci să-l însoţeşti de o gestică, o plastică adecvată. De asemenea, la această transpunere, trebuie să participe şi detaliile de decor, şi mişcarea întregii echipe, şi muzica — într-un cuvînt, *ansamblul.*

Conjugarea armonioasă a tuturor acestor preocupări i-a permis lui Esrig să realizeze efectiv marile momente ale textului. Spectacolul are o construcţie riguroasă, momentele lui importante sînt accentuate cu putere, desfăşurarea lui e minuţios gradată, de la început la sfîrşit.

Calitatea deosebită a muncii regizorale se discerne în strădania de a lucra cît mai profesional. Am mai văzut spectacole, realizate mai ales de tineri, în care sensurile reieşeau din relaţia interpret-decor-mişcare, din desenul punerii în scenă, din evoluţia ansamblului. Dar de multe ori, asemenea spectacole se descompuneau curînd după premieră, fiindcă se întemeiau numai pe execuţia mecanică a unor indicaţii dictate de regizor. Spectacolul cu *Umbra*, de la Teatrul de Comedie, i-a obligat pe interpreţi să-şi ridice în general nivelul profesional. Ceea ce joacă Dinică nu poate fi rupt de felul în care se mişcă Dinică, şi, desigur, actorul va valorifica, multă vreme de aici înainte, antrenamentul cîştigat în pregătirea acestui rol. Realizarea lui se bazează pe o înţelegere multilaterală a artei actorului — obţinută sub îndrumarea regizorului — şi pe o muncă profesională asiduă. Aşa se explică de ce lui Dinică i-a reuşit ceea ce puţini actori izbutesc la noi : să joace nu un personaj-individ, nu un destin particular, cu anumită semnificaţie generală, ci să incarneze o idee generală, individualizată, o stare de spirit individualizată, exigenţă pe care dramaturgia modernă o ridică din ce în ce mai des în faţa interpreţilor. (Este greşit, de exemplu, să o înfăţişezi publicului pe Claire Zachanassian din *Vizita bătrînei doamne* doar ca pe o femeie care cîndva a fost părăsită şi acum vrea să se răzbune — astfel nu s-ar ajunge decît la o banală melodramă ; personajul şi întreaga lui evoluţie scenică constituie o incarnare a spiritului de proprietate ajuns la paroxism, un simbol al dezumanizării, şi actorul trebuie să ştie să aducă în scenă tocmai personificarea unei asemenea stări de spirit.)

În spectacol există şi alte interpretări remarcabile. Important este că ele nu constituie doar inspiraţii individuale sau momente de coincidenţe între un actor şi un rol potrivit lui, ci reprezintă rezultatul unei munci de prelucrare a rolului pe toate faţetele lui, muncă perfect armonizată cu cerinţele întregului spectacol. În jocul Sandei Toma, cizelat, fin ca o dantelă, fiecare intonaţie şi fiecare gest dezvăluie o nuanţă. E foarte bogat portretul acestei gîsculiţe pătrunse de conştiinţa importanţei sale, fiindcă e prinţesă, care a învăţat pe dinafară cîteva idei pesimiste, la modă, dar care e, în acelaşi timp, şi sincer îndrăgostită. Unele aspecte destul de palide în text au căpătat relief în scenă. Prin interpretări ca aceasta, sau aceea a lui Dinică, spectacolul mai dobîndeşte o calitate : aceea de a demonstra însemnătatea unei metode de lucru care dezvoltă la maximum personalitatea actorilor. Astfel, Dinică şi Sanda Toma au reuşit să se adapteze perfect desenului creat de regizor pentru rol. Nu toţi actorii evoluează însă la acest nivel. Unii, copleşiţi de partitura complicată de mişcări pe care trebuie s-o execute, nu mai reuşesc să-i redea subtextele, iar alţii lasă să se piardă nuanţe importante ale unor personaje care rămîn reduse la contururi prea generale, aş spune, schematice : toată şovăiala şi laşitatea filistină a Doctorului, sau toată naivitatea, uneori foarte dăunătoare, a Învăţatului.

Lăsînd însă laoparte problemele de detalii pe care le ridică spectacolul, cred că este mai important să ne oprim asupra problemelor de principiu pe care el le

www.cimec.ro

Sanda Toma (Prințesa)

aduce în discuție și, în primul rînd, asupra orientării sale generale. În ultimul timp au început să se audă glasuri care întreabă : acum nu se mai poate face teatru decît stînd pe cap, numai în maio și numai dacă actorii sosesc în coșulețe purtate prin aer ? Nu se mai poate face teatru „normal", în care oamenii să intre firesc pe ușă, să nu țopăie, să vorbească simplu, ca pe stradă ? Nu sîntem de părere că orice spectacol trebuie montat așa cum Esrig a montat *Umbra*. Dogmatizarea acestui stil ar fi desigur dăunătoare. Dar nimeni nu încearcă să facă asta. Regizorii care optează pentru o asemenea orientare revin perseverent la ea ; pentru că își dau seama că toate căutările lor se află abia la început și că drumul pînă la realizarea țelurilor propuse mai este lung. Și e bine să ne aducem aminte că teatrul nu a fost întotdeauna așa cum l-am moștenit de la părinți. Teatrul cu care erau obișnuite generațiile dinaintea noastră, teatrul în care se vorbea numai și se declama, reprezintă un anumit moment în evoluția artei scenice. Înainte de el, au existat mari momente în istoria spectacolului în care s-a realizat, într-un mod sau altul, idealul de teatru multilateral, „total". A tinde spre acest ideal nu înseamnă deci a devia de la menirea teatrului, ci, dimpotrivă, a ne întoarce la poziții care au fost întotdeauna esențiale pentru progresul artei spectacolului.

● NIKI ATANASIU :

Felicit conducerea teatrului pentru înscrierea piesei *Umbra* în repertoriu, și pe regizor, împreună cu întreg colectivul, pentru realizarea spectacolului.

Sigur că nu este ușor să rupi anumite tipare conservatoare, să dai praful la o parte, să învingi anchilozări de care noi, actorii, și mai ales cei vîrstnici, suferim.

Noul nu e ușor de dobîndit și va găsi opoziție oricînd. Trebuie să învingem aceste piedici care încă se mai ivesc. Se spune că spectacolul e încărcat. Eu, ca actor, cred că orice spectacol poate să pară încărcat dacă actorii nu-l trăiesc în întregime. Aici aș vrea să mă opresc în primul rînd. Ce a urmărit regizorul ? El a dat viață pregnantă personajelor pozitive. Pe celelalte a vrut să le demaște

www.cimec.ro

de-a dreptul în fața publicului. Și cum? A optat pentru o șarjă conștient îngroșată.

El a explicat actorilor anumite momente, care pe mulți dintre ei i-au putut nedumeri, și astfel nu toți interpreții și-au asimilat și trăiesc aceste momente regizoral bine gîndite. Lipsa trăirii depline a dat impresia că spectacolul e încărcat. Sînt convins de asta. Sînt convins că actorul trebuie să reflecteze mult mai adînc, mai ales acuma, în raport cu publicul de azi, că el trebuie să ajungă a-și asimila și a trăi sincer chiar acele momente care i se par greu de executat, pentru că nu le-a mai întîlnit încă în experiența lui.

Regizorul Esrig e foarte îndrăzneț. Dar îndrăzneala lui e judecată, ea este generată de sensul satiric al piesei. Îndrăzneala lui nu e izolată, ci se întemeiază pe o strînsă colaborare cu ceilalți realizatori, și mai ales cu scenograful. Unele intenții n-au fost duse pînă la capăt. Dar asta și datorită, într-o măsură, celor care trebuie să împlinească artistic sarcina pusă de regie.

Și dacă îndrăznelile regiei rămîn nefundamentate, sigur că ele pot părea gratuite. Cu toate aceste observații, țin să spun încă o dată că spectacolul mi se pare accesibil și eficient din punct de vedere artistic.

● D. ESRIG:

Problema centrală pentru noi în pregătirea spectacolului a fost aceea de a evita recuzita de basm, cu imaginile sale de falsă fantezie, cu sclipirea ei de surogat de folclor, și de a găsi un drum spre teatrul popular viu, virulent și subtil, care — am socotit noi — poate sluji mult mai bine textul dificil și dens al lui Evgheni Șvarț.

Trăim într-o lume în care, în unele țări capitaliste, fascismul reînvie. Această lume de contradicții foarte acute este reflectată pe calea filmului, a televiziunii, a presei și literaturii; sînt realități care șochează, care interesează, care ridică probleme dificile. Spectacolul trebuia să dea un răspuns unora din aceste probleme. Piesa a fost scrisă în 1940, adică imediat după începerea celui de-al doilea

Gheorghe Dinică (Umbra)

www.cimec.ro

război mondial, cînd primejdia hitlerismului se contura foarte precis. Un om cu universul de preocupări al autorului nu putea să rămînă insensibil la aceste grave evenimente contemporane.

S-a spus, şi aici, şi în unele cronici, că spectacolul este încărcat. Nu cred. Poate că el dă uneori impresia de încărcat atunci cînd nu este urmărit cu atenţie. Cred că nu e de prisos nimic din ceea ce poate să dezbrace, să demaşte mecanismul vast, social şi moral, care promovează umbrele. Trebuie să găsim drumul spre un teatru satiric popular, pentru că, dacă am fi mers pe linia de literaturizare a basmului, umbra ar fi devenit un fel de nou Mefistofeles, o fiinţă demoniacă, un geniu al răului. Asta însemna să ne fixăm asupra unui aspect limitat al temei, sau să reducem piesa la o temă etică mai bine şi mai profund tratată în alte opere literare (Faust, Peter Schlemihl etc.). Pe noi ne-au interesat, în primul rînd, cauzele şi consecinţele ascensiunii umbrei. Cred că este mult mai actual să prezentăm o umbră al cărei echivalent este nimicul, nulitatea, nonvaloarea, care mimează omenia ; umbră în măsura în care repetă gesturile omului, fără să exprime nimic, şi cred că această nulitate este mult mai primejdioasă, tocmai pentru că posedă o asemenea capacitate mimetică, tocmai pentru că are această putere de a induce în eroare. Descoperim aici mecanismul imposturii. Pe acest drum cred că se dezvăluie ceea ce a făcut din umbră o unealtă necesară întregului aparat birocratic şi financiar al unui stat cu structură capitalistă. Aşa înţelegem de ce naivitatea Învăţatului este blamabilă şi în ce măsură piesa constituie o chemare la vigilenţă.

Din punct de vedere profesional, realizarea aceasta a constituit o muncă deosebită pentru noi toţi ; aşa cum s-a mai spus aici, am apelat la mijloace pe care nimeni dintre noi nu le-a mai încercat înainte. Teatrul contemporan, teatrul care iese din făgaşul cunoscut şi comod, cere — cred — un foarte înalt nivel profesional. Cred că el nu se poate realiza fără actori moderni, stăpîni pe toate mijloacele artei actoriceşti, care au un orizont intelectual larg, înţeleg exact despre ce e vorba şi interpretează precis semnificaţiile textului. Cred că teatrul „de marionete" este o producţie falsă, şi dacă s-a remarcat în spectacolul nostru o colaborare reală între regie şi interpreţi, atunci am realizat într-adevăr ceva. Cred că tot ce ţine de teatrul modern făcut cu actori-marionetă, care execută de bine de rău indicaţiile unui regizor cu fantezie, nu poate să depăşească farmecul facil al jucăriilor amuzante. Cred că un asemenea spectacol nu poate intra în zonele importante ale artei, nu poate să mişte într-adevăr sala, să cîştige cu adevărat publicul pentru un teatru nou, viu, de semnificaţie.

În legătură cu teatrul „normal" sau „anormal", aş vrea să spun doar cîteva lucruri. Îmi vine în minte o frază pe care a rostit-o Lenin la una din plenarele Comitetului Central, după revoluţie. Unul din participanţi a întrebat, la un moment dat, cît va mai dura starea de revoluţie, cît timp va mai trece pînă va fi instaurată din nou o stare normală. Lenin s-a supărat foarte tare şi a spus (citez din memorie) : „Vai de revoluţionarul care nu înţelege că revoluţia e cea mai normală stare". Firesţe, schimbarea, înnoirea, lupta continuă pentru mai bine este o stare normală oriunde, şi cu atît mai mult în artă. Nu ştiu de ce, în teatru, „normal" ar însemna neapărat o lectură „normală" a textului. Cred că în general teatrul înseamnă expresie, înseamnă o artă de forţă, de fantezie, de spirit şi de temperament. În *Patul lui Procust*, Camil Petrescu pledează în „subsoluri" cu o vehemenţă explicabilă, dacă ne gîndim la ce vedea atunci ca teatru în jurul său, pentru spectacole vii, puternice, pentru un teatru realizat de personalităţi care ies din comunul foarte comun, pentru că altfel nu mai prezintă nici un interes. Cred, de asemenea, că ceea ce trebuie să socotim normal în teatru este o concepţie avansată, profundă asupra textului şi asupra fenomenului de spectacol. Nu m-a supărat deloc, ba, dimpotrivă, m-a surprins şi mi-a plăcut foarte mult spectacolul lui Planchon cu *George Dandin*, care a făcut dintr-o piesă jucată totdeauna după canoanele commediei dell'arte — deci cu mijloace artistice pe care sîntem obişnuiţi să le numim moderne — un spectacol de gen, de un realism subtil, scoţînd în evidenţă un sens cu totul nou, o valoare necunoscută a textului şi repunînd astfel în actualitate o piesă compromisă de plictiseală şi de banalitate. Asta se cheamă teatru modern ; violenţa şi îndrăzneala cu care Planchon întoarce *George Dandin* de pe vadul comun sînt chestiuni de contemporaneitate.

www.cimec.ro

● GHEORGHE DINICĂ:

Despre spectacol există opinii diferite. E şi normal. Desigur, şi rolul meu putea fi interpretat în mai multe feluri. Mi se pare însă că viziunea lui Esrig este cea mai interesantă, nu numai pentru că surprinde cele mai subtile nuanţe ale textului, dar şi fiindcă solicită şi pune în valoare un complex întreg de mijloace actoriceşti. Eu voi fi şi de acum înainte adeptul unui asemenea stil de teatru — fireşte, dacă textul interpretat îl suportă —, pentru că actoriceşte este soluţia cea mai sigură de dezvoltare a posibilităţilor pe care ni le oferă vîrsta şi pe care e păcat să nu le valorificăm.

Am făcut în timpul primelor spectacole următoarea experienţă. Interpretarea rămînea aceeaşi de la seară la seară (vă daţi seama, ar fi fost şi e foarte greu să schimbi mereu o asemenea construcţie). Într-o seară însă mi s-a spus: „e încărcat, stufos etc.". A doua seară, după nici 24 de ore, am jucat acelaşi spectacol — evident, la fel în ce priveşte construcţia generală — şi aceleaşi persoane din teatru mi-au spus: „E altceva". M-am întrebat: „Cum altceva, cînd am făcut acelaşi lucru?" Am stat şi m-am gîndit la aceste aprecieri. Nuanţa lăuntrică pe care actorul o dă rolului poate să ajute sau poate să creeze confuzii. Construcţia generală rămăsese aceeaşi, dar avusesem, de la seară la seară, dispoziţii cu totul diferite. Am verificat asta şi mai tîrziu. Cînd rolul a apărut stufos, probabil că mişcarea a fost executată în sine, fără să i se dea culoarea, pregnanţa necesară. Cînd personajul şi mişcarea s-au contopit într-un tot unitar, construcţia nu a mai apărut nimănui supărătoare. Atunci m-am gîndit că, pe întregul spectacol, sarcina noastră principală este aceea de a menţine foarte clar desenul intenţiilor, dînd de fiecare dată aceeaşi valoare psihologică fiecărui element fixat la repetiţii — obligaţie elementară, de altfel, în orice interpretare.

Dacă realizarea colectivului care a jucat *Umbra* va constitui o experienţă şi pentru alţii, cred că spectacolul şi-a îndeplinit în mare măsură menirea. Pentru mine, pregătirea acestui rol, nu exagerez, echivalează cu mai mulţi ani de studiu. În legătură cu asta, aş vrea să spun cel puţin cîteva cuvinte despre colaborarea cu regizorul Esrig. Ea a depăşit limitele conlucrării obişnuite între actor şi regizor. Am lucrat împreună zi de zi şi în afara orelor de repetiţie, am discutat mereu fiecare problemă pe care o ridica rolul, am analizat împreună fiecare sens al textului. Principala noastră preocupare a fost aceea de a găsi forme noi de expresie pentru a transpune cît mai clar semnificaţiile personajului (în acest sens, trebuie să adaug că nu aş fi izbutit fără ajutorul permanent oferit de profesoara Sibille în ce priveşte asimilarea unei tehnici a mişcării). Colaborarea cu Esrig a fost extrem de interesantă şi de utilă pentru mine şi sînt fericit că am avut prilejul să lucrez sub îndrumarea unui regizor care are atîta fantezie şi lucrează neobosit.

● SANDA TOMA:

Munca la rolul Prinţesei a fost foarte asiduă şi de lungă durată. Ceea ce m-a preocupat cel mai mult, şi nici chiar astăzi nu aş putea să mărturisesc că am înţeles-o integral, a fost evoluţia originală a acestui text şi a rolului meu. În textul iniţial, din care noi am tăiat o bună parte pentru a evita orice confuzii, Şvarţ o descrie pe Prinţesă, în final, aproape ca pe o femeie înţeleaptă, făcînd-o să vadă dintr-o dată — fără nici un fel de evoluţie scenică — drama care s-a petrecut cu ea. Modul cum s-a tăiat din text m-a ajutat să învinge aceste dificultăţi. Fără îndoială că fiecare rol este pentru mine un examen, dar nu credeam ca tocmai acesta să constituie examenul care să mă treacă din categoria tinerelor talente de viitor în categoria actriţelor. Referindu-mă la colaborarea cu regia, trebuie să recunosc că, din păcate, meritul pentru această realizare se datoreşte şaizeci la sută regizorului şi numai patruzeci la sută mie. M-aş fi bucurat mult mai mult ca proporţia să fie inversă.

Oricum, pentru mine, experienţa a fost extrem de interesantă. A fost pentru prima dată cînd, din punct de vedere actoricesc, am atacat rolul de la alt nivel decît cel de pînă acum (nu vreau să spun, neapărat, un nivel înalt, ci unul deosebit de cel obişnuit). Nu am mai pornit de la un personaj considerat ca indivi-

www.cimec.ro

dualitate, ci de la semnificația lui în schema generală a spectacolului, de la sensul lui de simbol. M-am străduit tot timpul să nu mă las furată de drăgălășenia, capriciile, sau suferințele personajului, să nu pierd din vedere niciodată faptul că Prințesa reprezintă puterea regală în decrepitudine, „marfa" pentru care se dau toate luptele între umbre. Bineînțeles, preocuparea aceasta nu trebuia să dizolve individualitatea personajului, ci să-i precizeze sensul. Aș putea exemplifica, de pildă, cu replica din finalul actului doi: „Frumos. Theodor Christian, Christian Theodor, sună aproape la fel". Ca actriță, aș fi fost tentată să joc „dramatic" acest moment, să accentuez suferința Prințesei, dar regizorul m-a ajutat să înțeleg că despărțirea nu o îndurerează prea mult pe eroină, și replica transcrie mai mult prostia ei... princiară. La fel, în final aș fi fost tentată din nou să accentuez suferința personajului, și din nou regizorul m-a ajutat să înțeleg că drama Prințesei e măruntă, ca aceea a unui copil căruia i s-a luat jucăria. Din această preocupare constantă pentru semnificația rolului s-a născut unitatea personajului.

● AMZA PELLEA:

Nu vreau să vorbesc atîta pentru lămurirea dv., cît pentru lămurirea mea. S-au formulat unele observații asupra anumitor stridențe care s-ar fi manifestat în interpretarea mea. Vreau să spun că am conceput acest rol — bineînțeles, împreună cu regizorul — pe un anumit schelet. Am considerat că Pietro este ales șeful gărzii, nu pentru că are spirit militar, ci pentru că face foarte mult zgomot, fiind cu totul găunos. El este prezentat, înainte de a intra în scenă, de Annunziata, ca unul care trage mereu cu pistolul și nu nimerește niciodată. În ierarhia vechiului stat burghezo-moșieresc, se promovau foarte des asemenea reprezentanți găunoși ai zgomotului, ai exteriorului, în posturi militare de răspundere.

Referitor la scena cu sergentul, mi s-a reproșat de foarte multe ori, și în majoritatea cazurilor de către actori: „Bine, domnule, ăsta-i aur, trebuie să lești lumea de rîs!" Nu sînt de acord cu această părere: cred că gluma trebuie să se oprească acolo unde monstruozitățile evocate rămîn periculoase și astăzi. În scena cu sergentul se expun idei foarte actuale, și de aceea cred că ea nu trebuie banalizată, minimalizată.

În general, am fost puțin dezorientat și nu mi-am revenit încă. Joc mai puțin sigur decît în repetiții, și asta poate tocmai datorită faptului că mi s-a spus că interpretarea mea este încărcată. E ceea ce m-a făcut să nu mai găsesc resurse suficiente pentru a umple manifestările lui Pietro cu trăire sută la sută. Și atunci, sigur că și eu am observat că unele lucruri rămîn în sine și par de prisos. Nu am renunțat însă la aceste manifestări, deși îmi dau seama că deocamdată nu au conținutul pe care ar trebui să-l aibă, pentru că sînt atașat fără rezerve de ideea și stilul spectacolului. Consider că pe parcurs o să reușesc să umplu de viață și acele fragmente în care personajul rămîne — cum se spune— descoperit. Socotesc că marea realizare a spectacolului este tocmai modul nou în care s-a sudat un colectiv, felul în care s-a muncit, chiar dacă rezultatele nu sînt toate, din primul moment, la înălțimea la care sîntem obișnuiți noi să le cerem. Eu cred că trebuie menționat începutul acesta, germenele acestei noi metode de lucru. Țin să mulțumesc cu multă căldură tovarășei profesoare Sibille pentru ajutorul pe care ni l-a dat. Am început chiar să-mi pun probleme de viitor. Mă gîndesc că voi fi distribuit de un alt regizor în altă piesă și mă întreb: ce am să fac? Să citesc un text, să-mi bag mîinile în buzunare și cel mult să aprind o țigară ca să fac economie de gesturi? Am început să simt nevoia unei partituri de mișcare bine gîndite și nu știu încă să mi-o elaborez singur. Orientarea teatrului spre o expresivitate totală, în gest, mișcare, cuvînt, cred că este cel mai util lucru din spectacolul acesta. Și dacă vom reuși în spectacolele noastre să arătăm rezultatele acestui fel de a gîndi asupra teatrului, va fi cu atît mai bine.

● N. GĂRDESCU:

Aș fi vrut ca în această discuție să primim mai multe sugestii din partea dv. S-a vorbit despre tematica piesei, despre problema regizorală, cît și despre realizarea în genere a spectacolului. S-a spus că sînt unele deficiențe, dar acestea nu au fost îndeajuns subliniate. Noi sperăm că această piesă va avea o carieră lungă

www.cimec.ro

N. Gărdescu (Primul ministru) și Florin Scărlătescu (Ministrul de finanțe)

și dorim să îndreptăm pe drum lipsurile. Nu vorbesc de mine, căci eu am un rol secundar, care, chiar în concepția autorului, nu este atît un personaj, cît un pretext de dialog. Aș fi vrut să aflu mai în amănunt ce avem de făcut de aici înainte. Desigur că în spectacol sînt și deficiențe, ideea nu este încă topită suficient în reprezentație și mai sînt vizibile unele asperități ale muncii regizorale. În general, cred că asemenea întîlniri cu criticii ne pot fi de folos dacă opiniile, fie bune, fie rele, completează cronicile pe care le citim, ne spun mai direct și mai amănunțit ceea ce se observă numai din sală și noi putem să corectăm pe parcurs.

● RADU PENCIULESCU:

Chiar dacă am să fiu mai puțin legat de subiectul nemijlocit al discuției, vreau să spun cîte ceva despre o cronică apărută în „Contemporanul", sub semnătura lui C. Paraschivescu.

Sînt de părere că e nevoie de mai multă răspundere față de cuvîntul scris decît se manifestă uneori în critica noastră teatrală. Tindem cu toții spre calitate în arta teatrală, iar faptul acesta trebuie să se reflecte și în critică. Gazetarul de teatru trebuie, în primul rînd, să fie apt de a înțelege fenomenul teatral și, în cadrul lui, să aleagă noul de vechi, calitatea de noncalitate.

Cred că orice om poate să conteste un spectacol, atunci cînd o face cu argumente. Planchon contestă, cu argumente, pe Lawrence Olivier ca realizator de filme Shakespeare, și noi putem să nu fim de acord cu argumentele, dar nu putem să ignorăm poziția celui care face asta și nu putem să nu surprindem în gîndirea lui consecvență față de anumite idei.

www.cimec.ro

Recenzarea unei activități artistice — fie ea teatru, plastică, muzică, literatură — trebuie să pornească în primul rînd de la determinarea concepției creatorului asupra fenomenului artistic realizat și de la stabilirea poziției recenzentului față de justețea sau injustețea concepției creatorului. Producția respectivă nu poate fi judecată în cadrul altei concepții, sau în raport cu prejudecățile pe care cronicarul le are asupra operei date. Să fiu mai limpede : cred că se poate contesta în întregime spectacolul lui Planchon cu *George Dandin*, după unele criterii oneste, și sînt mulți oameni care fac asta. Foarte bine. Dar, în cadrul concepției sale, creatorul dovedește o riguroasă și consecventă construcție artistică, pe care nu poți s-o contești.

Cred că dacă, în cronica amintită, se scrie la început că „piesa și spectacolul prelucrează, în spiritul unui pamflet antifascist, motivul umbrei care s-a desprins de om", se stabilește implicit o premisă. Și atunci nu mai este îngăduit ca recenzentul să alunece de pe linia pe care și-a trasat-o. Cu toate acestea, mai tîrziu, recenzentul scrie că în spectacol întîlnim „poante" gratuite, sub forma unor ciudate intonații și soluții de mișcare, și exemplifică citînd scena în care soldatul se rătăcește de grup și convorbirea conspirativă dintre Doctor și Învățat. Sînt observații care contravin în mod flagrant poziției lui inițiale. Pentru că dacă admiți teza spectacolului și teza piesei, atunci nu mai poți să-ți permiți să califici ca gratuite niște momente care sprijină și dezvoltă premisa inițială. Dacă soldatul se rătăcește, asta se întîmplă fiindcă el nu vede, are ochii acoperiți de cască ; căutîndu-și camarazii, soldatul atinge cu mîna umărul Doctorului, care se consideră arestat și nici măcar nu protestează. Doctorul știe ce înseamnă un aparat de opresiune de tip fascist. Scopul acestei „poante" este evident și susține din plin teza

www.cimec.ro

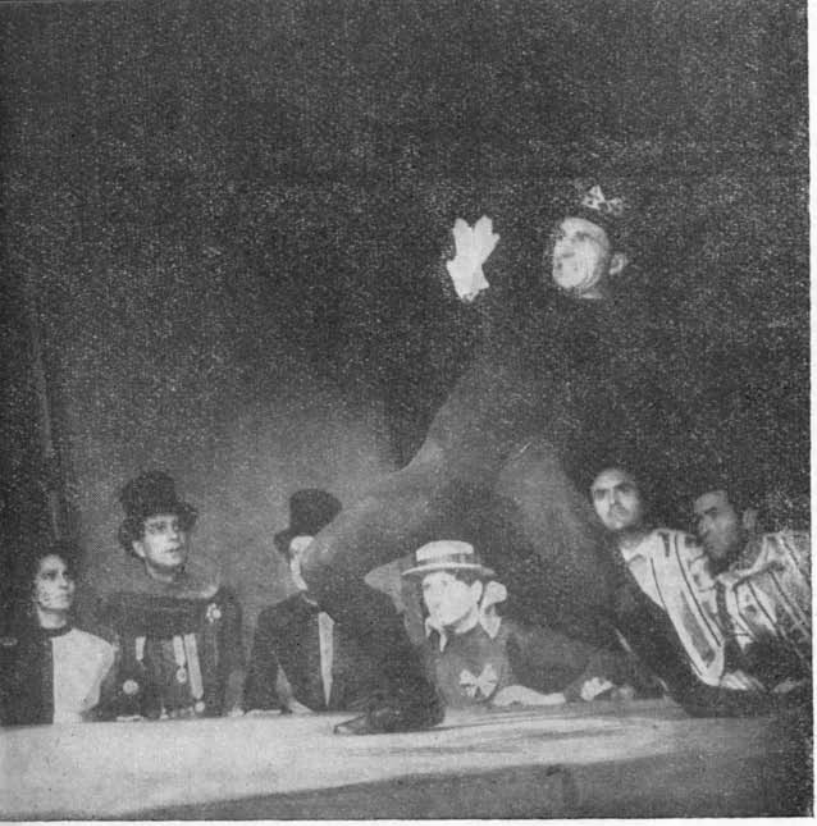

Moment din spectacol

cu care cronicarul s-a arătat de acord. Despre conversaţia conspirativă a Doctorului cu Învăţatul, una din excelentele rezolvări ale spectacolului, se poate spune că exprimă cu perfectă limpezime tot o realitate de tip fascist: despre adevăr n-ai voie să vorbeşti, şi cînd o faci totuşi, trebuie să-ţi iei măsuri de precauţie, pentru că altfel îţi primejduieşti libertatea şi chiar viaţa. Şi soluţia regizorală se calchiază perfect, nemijlocit şi foarte expresiv, pe concepţia generală a spectacolului. Mai departe: se poate contesta poziţia lui Esrig faţă de cele două scene de stradă din piesă. Esrig ne-a arătat aici că personajele străzii sînt mic-burghezi, tîrgoveţi. Se poate opta, cred, fără a greşi, şi pentru o soluţie opusă: personajele străzii reprezintă poporul. Dar regizorul tratează aceste apariţii într-o unitate de viziune, şi cronicarul nu poate să treacă la suma elementelor pozitive scena din actul I şi la suma celor negative pe cea din actul III, căci ele sînt exact de aceeaşi factură şi reprezintă aceeaşi poziţie netă a regizorului. Cronicarul spune: „Multe detalii izbutesc să fie semnificative. Învăţatul deschide fereastra şi surprinde tumultul străzii etc.". El nu explică de ce detaliile sînt semnificative şi trece scena la capitolul reuşitelor, pentru ca mai tîrziu să întrebe: „De ce era nevoie ca scena comentariilor mulţimii să se transforme şi ea într-o parodie cu oameni căţăraţi pe picioroange sau acoperiţi cu pălării caraghioase?" Dar dacă prima e o parodie, de ce să nu fie şi a doua?! Dacă am acceptat una din scene, o acceptăm şi pe a doua, expunem un punct de vedere care poate fi discutat şi trebuie în orice caz argumentat.

De ce am stăruit atît asupra acestei cronici? Pentru că socotesc că fenomenul artistic trebuie judecat cu mai mare maturitate şi cu mai mult simţ de răspundere. Cronicarul trebuie să ştie să sesizeze esenţialul într-o producţie artistică

www.cimec.ro

şi să atragă interesul spectatorului de rînd asupra ce este nou, important, în producţia respectivă. Cronica de teatru ar trebui să devină un mai sigur călăuzitor al publicului, un argument mai important în formarea gustului său. Pe de altă parte, oamenii de teatru aşteaptă de la cronicar mai mult decît un bilanţ oarecare de cusururi şi calităţi de tipul : „Spectacolul s-a caracterizat printr-un ritm alert şi susţinut" sau „Interpretul X a găsit cu talent filonul dramatic al personajului Y".

Dacă nu vom reuşi să facem o cotitură şi vom căuta într-o cronică numai sclipirea limbajului şi frumuseţea expresiei, iar nu reflectarea solidă, serioasă, temeinică a fenomenului teatral, relaţia creator-cronicar-public ar putea deveni foarte defectuoasă.

În legătură cu spectacolul lui Esrig, sigur că fiecare moment al lui poate fi discutat, şi deci contestat, în raport cu alte concepţii regizorale. Eu, de pildă, am unele nemulţumiri şi nedumeriri mai mari sau mai mici în legătură cu unele rezolvări care nu mi se par destul de rafinate şi la nivelul general al spectacolului : de exemplu, ultima scenă în care umbra Umbrei, proiectată pe panou, întinde mîna spre coroană. Cred că scena e mai scăzută ca ţinută faţă de altele şi că ar fi fost de dorit să întîlnim mai multe rezolvări la nivelul discuţiei conspirative dintre Învăţat şi Doctor, care mi se pare deosebit de expresivă şi plină de semnificaţii. Dar nu asta este important. Important este că spectacolul îşi propune o sarcină ideologică limpede şi o realizează cu mijloace artistice aproape întotdeauna foarte valoroase. Cred că regizorul ar trebui să mai reflecteze la tendinţa lui de a cumula în unele scene prea multe argumente de expresie artistică, de a sărăci altele, lucru care poate îndepărta spectacolul de spectator. De pildă, eu nu mi-am putut explica o rezolvare care, după părerea mea, nu facilitează înţelegerea actului I — lipsa balconului pînă la intrarea Prinţesei. Balconul trebuia să existe în scenă cu mult înainte de intrarea Prinţesei, pentru ca să înţelegem — fără eforturi suplimentare — relaţiile ce se stabilesc între diferitele personaje. Am impresia că aici balconul nu ar fi fost o prezenţă amorfă, moartă, ci mai curînd o antenă, un mesager al Prinţesei, care ar fi patronat lupta, deocamdată ascunsă, dintre Pietro şi Cezar Borgia, şi ar fi ajutat la înţelegerea reacţiilor Învăţatului faţă de tot acest cerc de interese care se adună în jurul său.

Nu ştiu dacă exemplul pe care l-am dat e cel mai potrivit, dar am ţinut să vorbesc despre sarcina noastră principală, aceea de a facilita transmiterea ideii către spectator. Eu cred că din multitudinea de soluţii pe care le avem la îndemînă pentru susţinerea scenică a unui moment al unei piese, trebuie întotdeauna să alegem soluţia cea mai simplă, cea mai directă, ceea ce este însă, desigur, un lucru uşor numai în teorie. A alege soluţia cea mai simplă, cea mai concisă, care să argumenteze ideea, consider că este marea măiestrie pe care cu greu o putem atinge. Eu îi doresc lui Esrig, şi-mi doresc şi mie, soluţii mai simple în viitoarele noastre spectacole, convins fiind că în felul acesta vom spori influenţa spectacolului asupra spectatorului, vom face mai accesibilă îndrăzneala.

● PAUL BORTNOVSKI :

Vreau să exprim în primul rînd marea satisfacţie ce mi-a dat-o acest spectacol prin calitatea lui deosebită, prin atitudinea faţă de fenomenul de artă pe care îl exprimă.

Regizorul Esrig a creat un produs artistic de înaltă ţinută contemporană, şi a făcut aceasta fără ostentaţie, fără a urmări cu orice preţ realizarea unei demonstraţii de modernitate şi de inovaţie.

In orientarea sa către trăsăturile *teatrului popular,* spectacolul foloseşte o mare diversitate de mijloace, cu ajutorul cărora rezolvă dificilele probleme ale acestui text dramatic şi dă viaţă basmului satiric.

Aceste mijloace atît de variate se integrează într-o unitate de concepţie ce refuză clişeele stufoase sau siropoase şi foloseşte din plin convenţia artistică în forme lucide şi epurate, învăluind totul în farmecul unei alese sensibilităţi moderne.

În ce priveşte imaginea plastică scenografică — epurată, inventivă şi finisată cu o grijă deosebită —, am impresia că aceasta, în numele sensibilităţii şi modernităţii, exprimă o tendinţă spre un decorativism „amabil" şi „amuzant" ce netezeşte din semnificaţii şi atenuează aciditatea satirei.

www.cimec.ro

Profit de faptul că am luat cuvîntul ca să atrag atenţia asupra unei inadvertenţe din cronica apărută în „Luceafărul“ într-o problemă de detaliu a scenografiei : avertismentul dat de cronicar împotriva folosirii elementelor de decor suspendate. Cronicarul, după părerea mea, dă dovadă de o tendinţă de generalizare pripită. Nu văd de ce acest mijloc tehnic — mijloc de expresie în acelaşi timp, care nici măcar nu este atît de răspîndit în spectacolele noastre încît să prezinte pericolul unei monotonii — ar dăuna spectacolului, atunci cînd el este pus în slujba ideilor acestuia. El poate, ca oricare altul, să creeze importante valori dramatice, în contextul concepţiei artistice a spectacolului. Evident însă, valoarea oricărui „mijloc“ depinde de felul cum şi de locul unde este folosit.

În legătură cu cele discutate aci despre unele articole din presă, consider regretabil faptul că aprecierile critice, insistînd asupra detaliilor într-o optică analitică, nu subliniază îndeajuns valorile generale ale spectacolului şi semnificaţia lui în cadrul procesului de dezvoltare al artei noastre teatrale.

D. Esrig

● D. ESRIG :

Aş dori să fac o precizare în legătură cu intervenţia criticului Vicu Mîndra despre raporturile dintre Învăţat şi Annunziata. Nu vreau să scuz nimic din ce s-a reproşat spectacolului ca atare. Vreau numai să explic că aceste raporturi sînt mai dificile şi mai complicate decît par la prima vedere. Raportul dintre Învăţat şi Annunziata este de fapt nestabil, în evoluţie ; de fiecare dată, unul din ei are un pas înainte în momentul în care ajunge mai aproape de sensul adînc al realităţii pe care trebuie s-o judece, s-o înţeleagă şi asupra căreia trebuie să acţioneze.

În actul I, Annunziata îl domină vizibil pe Învăţat, pentru că are o privire mult mai adîncă, mai lucidă şi mai serioasă asupra vieţii. Aici, tînărul savant îşi mai pune speranţe în această lume compromisă definitiv, pe care autorul o refuză în întregime. Acesta este sensul plecării finale a eroului. Abia la sfîrşitul experienţei grave prin care trece, el înţelege că a avut de-a face cu o lume de la care nu mai avem ce aştepta. Naivitatea Învăţatului constă în aceea că el speră în omenia componenţilor individuali ai acestei lumi, criminală în structura şi sistemul ei. În

www.cimec.ro

actul II, raporturile se inversează. Annunziata este aceea care nu mai înțelege întregul sistem, nu mai înțelege de ce Învățatul s-a angajat în luptă, Învățatul este cel care cîștigă în valoare față de Annunziata.

În legătură cu interpretarea lui Iurie Darie. Țin să spun că noi am urmărit ca personajul să păstreze, mai ales la început, un aer tineresc. Nu întîmplător autorul i-a dat eroului 26 de ani ; Învățatul e tînăr la toate dimensiunile și la toate sensurile acestei noțiuni (adică, și neexperimentat, și aplecat spre reverie etc.). Și în ce privește rolul lui Pietro, țin să adaug cîteva cuvinte. Am auzit și eu multe obiecții referitoare la jocul puțin încărcat al lui Amza Pellea și, de comun acord cu el, nu am redus nimic, pentru că a juca teatru în acest stil este dificil și cere răbdare și antrenament. Actorul a avut o perioadă de vîrf în repetiții, cînd tot ce se adăuga rolului nu producea decît satisfacția tuturor. Pe urmă, el a pierdut ceva din dispoziția specială pe care o cere asemenea interpretare. Acum, el este din nou pe o pantă de urcare și va recîștiga, desigur, acea poziție afectivă, esențială pentru participarea lui la fiecare spectacol. De fapt, în această interpretare este vorba tocmai despre ceea ce spunea tov. Vicu Mîndra — de parodia atributelor de basm, efectuată pentru evidențierea unor sensuri mai concrete și mai laice. Și Dinică a cunoscut o mică perioadă de fluctuație, dar și-a revenit deplin. Trebuie să spun din nou că îmi pare foarte bine că unii interpreți (Sanda Toma, Dinică, Amza Pellea) au subliniat aici dificultatea, dar și valoarea teatrului de semnificații și de responsabilitate față de text și față de public, către care tindem. Este un act care cere o devoțiune totală și nu se poate realiza totdeauna în întregime și imediat, pentru că cere un antrenament psihic și fizic special, pe care actorii din colectivul nostru l-au parcurs și ale cărui roade le vom vedea și de aici înainte.

Este ușor, și din păcate la noi asta s-a întîmplat prea des, să realizezi un teatru modern agreabil și de inspirație revuistică. S-a creat astfel opinia că spectacol modern este acela care ne distrează o seară, în care vedem un șir de gaguri, la care rîdem sau nu — și totul e foarte bine și frumos. Spunem apoi : „Ce deștept e regizorul, ce drăguți sînt actorii și — eventual — ce fantezie are scenograful". Cred că teatru modern înseamnă în primul rînd o artă de semnificații profunde — chiar cînd e vorba de comedie. Și luat în sensul strict al amuzamentului, cînd încerci să faci un asemenea teatru, oferi desigur un lucru mai puțin agreabil, neînsemnînd doar o seară de destindere. Dimpotrivă, obiectivul este ca cei cinci sute de spectatori de seară cu seară să plece efectiv îmbogățiți de la teatru — în sensul dezvoltării unei gîndiri și sensibilități contemporane. Dar aceasta implică o îndrăzneală din partea noastră, o răspundere față de public și cred că dacă sprijinim cu fermitate un asemenea punct de vedere, aducem numai mari foloase teatrului nostru, care are toate premisele să evolueze interesant și eficient.

O ultimă observație în legătură cu cele spuse de tov. Penciulescu. Sigur, noi nu trebuie să îndrăznim mai departe de limita acceptată de public, mai departe de granița de înțelegere a spectatorilor, pentru că altminteri pierdem martorii actului nostru de creație. E foarte just, cu un amendament. Înainte de a începe lucrul, nu ne putem erija în cunoscători ai limitelor publicului. De pildă, un spectacol ca *Umbra*, care a cunoscut niște limite foarte reduse de înțelegere din partea unor cronicari, a descoperit limite mult mai largi de apreciere la marele public, ceea ce pentru noi este foarte îmbucurător, demonstrînd că operația de evaluare a capacității publicului nu se poate face din birou, ci doar îndrăznind concret și încercînd concret ceea ce este acceptat, verificînd practic ce anume din ceea ce am îndrăznit în cabinetul de lucru sau în sala de repetiții devine un bun al publicului sau nu.

● DINU CERNESCU :

În fiecare stagiune apar multe spectacole care pot fi caracterizate drept „bune", ba chiar unele dintre ele „interesante".

Dar din multitudinea spectacolelor unei stagiuni, puține sînt acele spectacole ce contribuie, prin problemele pe care le ridică, la promovarea noului în cadrul artei realist-socialiste. Pentru a nu fi greșit înțeles, mă voi explica. Din fericire, în arta teatrului nostru nu apar spectacole în afara metodei realist-socialiste ; apar însă spectacole care, mascate ca „realiste", nu exprimă altceva decît rămășițe ale teatrului naturalist sau ale teatrului amorf.

www.cimec.ro

Spectacolul lui Esrig a şocat. A şocat în primul rînd pentru că a repus în discuţie problema dezvoltării tehnicii actoriceşti la modul ei total, solicitînd din partea actorului o pregătire cu totul specială (pregătire pe care, din păcate, 80% din actorii noştri nu o au). În al doilea rînd, spectacolul lui Esrig repune în discuţie poziţia profund activă a regizorului faţă de un text.

Părerile lui Esrig despre impostură (după mine, nu trebuie să restrîngem semnificaţia umbrei doar la fascism) se citesc clar în spectacol. În scopul citirii lor cît mai limpezi, Esrig s-a folosit de ajutorul decoratorului şi de plastica actoricească. În această ordine de idei, cred că ar trebui revenit în mod special asupra formaţiei actoriceşti a lui Gh. Dinică şi a altor actori, cum este de exemplu Mihai Pălădescu, actori ce dovedesc, în împletirea minuţioasă şi multiplă a realizărilor lor, că este depăşit stadiul artei interpretative manifestate doar prin cuvînt.

Mi-a plăcut spectacolul lui Esrig pentru că este muncit cu migală de la prima virgulă pînă la ultimul punct, reafirmînd încă o dată metoda muncii atente şi aprofundate a regizorului cu actorul. Acest spectacol se opune acelui teatru ce se opreşte doar la alcătuirea unei bune distribuţii sau la o „lectură în picioare", muncă îndrumată eventual somnolent din sală.

În fiecare stagiune apar, montate în diferite teatre, de regizori diferiţi, spectacole total diferite, dintre care însă unele au o legătură foarte strînsă între ele. Acestea sînt spectacolele ce dezbat noi căi ale artei realist-socialiste, spectacole combative, spectacole ce sperie pe unii vechi partizani ai teatrului comod.

Spectacolul cu *Umbra* este din plin — după părerea mea — un spectacol combativ, de aceea îmi permit să socot important momentul marcat de spectacol tocmai prin reacţiile contradictorii pe care le-a generat. În spectacol sînt momente ce nu m-au satisfăcut, momente pe care eu sau un alt coleg le-am fi rezolvat altfel. Prefer însă un spectacol cu mici cusururi, ce ridică probleme şi incită discuţii, decît o searbădă „perfecţiune" ce place unanim şi se uită repede.

● VALERIU MOISESCU :

Mi se pare îmbucurător faptul că spectacolul lui Esrig cu *Umbra* a stîrnit discuţii şi puncte de vedere deosebite, exprimate în scris sau „oral", de pe trepte de înţelegere diferite, reflectînd în fond concepţii deosebite despre arta teatrală contemporană. Există suficiente spectacole despre care, din păcate, nu avem prea mult de discutat şi dacă spectacolul lui Esrig a fost generator de păreri atît de contradictorii, asta înseamnă (cu sau fără voie) că el reprezintă un *eveniment* în mişcarea noastră teatrală. De aceea, cred că spectacolul trebuie discutat prin prisma acestui punct de vedere, fapt care dă o altă perspectivă discuţiei.

Spectacolul lui Esrig, alături de alte spectacole valoroase realizate pe scenele noastre în ultima vreme, demonstrează practic marea varietate de expresie a teatrului şi a artei realist-socialiste. Basmul lui Şvarţ, ca orice basm, de altfel, este expresia unei gîndiri populare despre viaţă şi evenimente. Ceea ce caracterizează acest gen literar este metafora, prin care se ascund, spre a fi apoi dezvăluite mai pregnant, anumite idei importante, cu o mare forţă generalizatoare.

Reluînd, în preajma celui de-al doilea război mondial, o veche poveste a lui Andersen despre omul care şi-a pierdut umbra, Şvarţ a scris un basm modern, aparent comic, dar în acelaşi timp înspăimîntător, despre un mecanism care acţionează în scopul înfrîngerii omului. Omul însă nu poate fi înfrînt, iar umbrele vor fi măturate, întunecînd cel mult paginile cărţilor de istorie.

Am ţinut să precizez în cîteva cuvinte aceste coordonate ale piesei, pentru că ele reprezintă înseşi coordonatele spectacolului, ceea ce dovedeşte o totală şi matură înţelegere a piesei de către regizor. Esrig şi-a propus şi a realizat cu virtuozitate :

1. Un spectacol de factură populară, în care fantezia (deşi unora li s-a părut risipită cu prea multă generozitate) este autofrînată, după părerea mea, cu economie, pentru că slujeşte întotdeauna valorificării unor idei importante, renunţîndu-se la trucuri în sine, vizualizînd metaforele şi simbolurile cuprinse în text, dîndu-le astfel, printr-o mai mare expresivitate, o mai mare forţă de pătrundere.

www.cimec.ro

2. Spectacolul păstrează coordonatele basmului, dar ale unui basm modern, atît prin gîndirea contemporană și profund partinică ce i-a stat la bază, cît și prin expresie.

3. Comedia atinge în spectacol, pe un anumit plan, rezonanțe tragice, pentru că acest mecanism de umbre ridicole nu se păstrează la limitele grotescului, ci devine aproape sinistru, înspăimîntător și periculos, fapt care întărește și dă o tensiune conflictului piesei, accentuînd caracterul ei demascator.

4. Prin rezolvarea finalului, în care furtuna mătură în mod inevitabil umbrele din calea omului, iar acesta poate respira ușurat ca după o luptă în care a învins, pentru că nu se putea să nu învingă, Esrig realizează caracterul optimist al piesei, renunțînd la idilismul desuet și creînd o imagine viguroasă, plină de o frumusețe simplă, concentrată, autentică prin simțirea și expresivitatea profund contemporane care au generat-o.

Spectacolul, așa cum a fost gîndit de Esrig, nu putea fi realizat decît pe principiile teatrului total, în ceea ce există mai valoros în aceste principii, și anume, în primul rînd printr-o mare expresivitate a artei actorului. Aș spune că spectacolul a reprezentat pentru tinerii din echipa Teatrului de Comedie (nu ca vîrstă, ci ca mentalitate) o școală, așa cum pe bună dreptate arăta Amza Pellea în cuvîntul său. De aceea, am rămas surprins auzind pe unii oameni de teatru, din teatru, sau de pe lîngă teatru, care încercau să umbrească valoarea spectacolului cu *Umbra*, sub pretextul pericolului pe care-l reprezintă pentru dezvoltarea teatrului nostru „teatrul gimnast". Expresia mi se pare foarte curioasă, pentru că „teatrul gimnast" nici nu există și nici nu poate exista. Ea este folosită de către cei care încearcă să judece separat, nedialectic, conținutul de formă.

Poate că e vorba de preferințe spre un anumit gen de spectacole sau spre un altul, așa cum arăta tov. Penciulescu. Dar asta este cu totul altceva. Preferințele reprezintă criterii subiective, dar în nici un caz argumente artistice. Cred că nu ne putem permite să discutăm fenomenul teatral așa cum discutăm moda la pantofi, dacă e bine să facem spectacole cu toc cui, cu talpa plată, cu găurele sau cu vîrf ascuțit. Un spectacol modern înseamnă un spectacol contemporan, profund partinic, nu un spectacol „la modă", ceea ce e cu totul altceva. Fie că au plafon sau nu, fie că sînt lucrate cu o mare economie de mijloace sau, dimpotrivă, pe o expresivitate explozivă, fie că apelează la procedee cinematografice sau reînvie tradițiile valoroase ale spectacolului popular, fie că sînt întrebuințate procedeele teatrului agitatoric sau poetic, fie că au decor construit, stilizat, perdele sau nu au decor deloc, spectacolele noastre sînt valoroase sau nu, în funcție de ideile pe care izbutesc sau nu să le transmită. Iar procedeele artistice folosite sînt legate de specificul operei dramatice, de personalitatea creatoare a regizorului și colectivului de interpreți, demonstrînd practic, așa cum spuneam, marea varietate de expresie a metodei realismului socialist.

Știu că prin aceasta nu am spus un lucru nou, dar cîteodată e necesar să ne amintim anumite adevăruri știute mult prea bine de toți, și poate tocmai de aceea uitate uneori — nu atît în practica teatrală, cît în discuțiile noastre.

● **LUCIAN PINTILIE:**

Discuția aceasta în jurul spectacolului lui Esrig nu oglindește, sincer vorbind, ascuțimea divergențelor de opinii manifestate la apariția spectacolului. Sînt împotriva netezirii formale a punctelor de vedere, cînd ele ascund împotriviri mai viguroase, sînt împotriva creării unui climat artificial, care dă sentimentul inexact al unor dispute de nuanțe, cînd este vorba de dispute mai mult de structură. (Nu mă refer la participanții la discuția organizată de revista „Teatrul", ci, în general, la discuțiile, scrise sau nescrise, care au avut loc în legătură cu spectacolul.)

Cîteva lucruri trebuie deci spuse mai răspicat, aproape chiar cu seriozitate didactică. Și aceste lucruri privesc într-o bună măsură pe unii critici dramatici, care nu se ocupă cu suficientă *gravitate și responsabilitate* de meseria lor.

Orice spectacol are, în perspectiva unor intenții de regie, ratate sau realizate, merite sau lipsuri. El trebuie judecat, cred, în funcție de tendința sa generală, de conținutul său efectiv, de valorile de cultură pe care le aduce în circulație, de calitatea — deci — a orientării sale politice și estetice. Sînt însă spectacole care

www.cimec.ro

au tendința de a reprezenta *un eveniment*, un moment-cheie, în activitatea, să zicem, a unei stagiuni. Problema fundamentală care se pune în fața criticii este aceea de a avea puterea să aleagă spectacolul sau spectacolele care reprezintă obiectiv asemenea momente-cheie ; care este criteriul, după care criticul judecă și va judeca toate spectacolele dintr-o stagiune, care este „ștacheta exigenței" ? Nu au importanță micile adversități de nuanțe la spectacole banale sau proaste ; hotărîtoare pentru limpezimea judecății unui critic este atitudinea sa de respingere sau de aprobare a unor spectacole-cheie, ratificate apoi ca atare de timp, sau de formarea, uneori lentă, a unei opinii generale, constituite ca un cristal frumos, trainic, pur. Am observat că dacă un critic greșește într-o asemenea chestiune fundamentală, el greșește, tîrît de neclaritatea criteriilor, sistematic, și în chestiunile de nuanțe. Există deci, încă, la unii critici, o confuzie a criteriilor, o neputință de a separa cu o violență mai radicală și mai răspunzătoare *valoarea de nonvaloare.* Ceea ce afirm eu implică desigur răspundere și de aceea mă oblig să dezvolt cît mai curînd acest punct de vedere.

Un asemenea spectacol de valoare a fost la timpul său *Cum vă place* al lui Ciulei, un astfel de spectacol de valoare este acum *Umbra* lui Esrig sau *Bertoldo la curte* al lui Moisescu.

Spectacolul lui Ciulei a avut lipsuri. Și spectacolul lui Esrig are. Dar sînt lipsurile, insuficiențele unui spectacol obișnuit ? Sau faptul că aceste lipsuri nu aparțin unor spectacole obișnuite, ci excepționale în tendința lor generală, spectacole-eveniment, sub raportul înaltei lor orientări, presupune o călduță toleranță față de aceste lipsuri ? Nu, nu trebuie să manifestăm toleranță (atenție însă și față de arbitrarul gusturilor), mai degrabă toleranța fiind necesară față de spectacolele proaste, în care tot nu mai e nimic de făcut ! Dar nu trebuie să omitem nici o clipă că scăderile unui spectacol excelent rămîn scăderile unui spectacol excelent, așa cum momentele excelente ale unui spectacol banal rămîn momentele excelente ale unui spectacol banal. Eu cred că acei critici care au făcut obiecții justificate la spectacol, dar nu au sesizat caracterul excepțional al gîndirii materializate în el, au greșit.

S-a creat chiar la un moment dat o confuzie destul de nocivă, după părerea mea. Au existat avertismente — voalate, directe — împotriva unei tendințe excesive și a unei prea mari abundențe de spectacole de acest gen. Dar, pentru dumnezeu, asta poate fi cel mult o problemă de repertoriu, nu una de cultură a spectacolului ! Cum trebuie pusă în scenă altfel *Bertoldo la curte,* decît în stilul unei interpretări culte de commedia dell'arte ? Sînt convins că Moisescu n-o să siluiască *Jocul de-a vacanța* al lui Sebastian, după necesitățile de acrobație plastică ale commediei dell'arte. Problema principală nu e cea a coeficientului îngrijorător de răspîndire a unor asemenea spectacole, printre care se numără și montarea lui Esrig, ci alta, o problemă fundamentală, discutată destul de limitat și înțeleasă uneori destul de strîmt : problema atitudinii creatoare față de text. Esrig face parte din regizorii care demonstrează că transmiterea mesajului unei piese este o problemă de *personalitate ;* că, într-adevăr, o piesă poate să fie descoperită în viziuni diferite care să nu se contrazică fundamental sau chiar să se contrazică, pentru că ea implică — cu aceeași violență cu care e implicat un poet în mărturisirile sale — sentimente, gînduri, atitudini *personale,* deosebite de la un artist la altul, de neconfundat de la un artist la altul. Iar mie mi se pare axiomatic că valorile unui text se transmit cu atît mai clar, cu atît mai obiectiv, cu cît regizorul e mai personal. (O strălucită demonstrație în acest sens am văzut la teatrul lui Tovstonogov, în montarea comediei *Prea multă minte strică.)*

Nu am vrut să discut direct, analitic, problemele profesionale pe care le ridică spectacolul (deși ele sînt foarte interesante), nici să discut valoarea spectacolului, pe care o consider evidentă, ci doar să discut o problemă de principiu : la ce nivel de exigență discutăm, la ce scară de valori apelăm ? Nădăjduiesc că asemenea observații, poate prea generale, poate prea sentențioase, se leagă totuși foarte concret de întîmplările din istoria acestui spectacol, de destinul altor spectacole asemănătoare, care îi vor urma, de soarta altora, fals moderne, care vor deceda.

www.cimec.ro

interpreți ai spectacolului „umbra"

VĂZUȚI DE: Silvan

Gh. Dinică (UMBRA)

N. Gărdescu
(PRIMUL MINISTRU)

Amza Pellea
(PIETRO)

www.cimec.ro

Aurelia Vasilescu
(IULIA GIULI)

Mircea Șeptilici
(DOCTORUL)

Mircea Constantinescu
(CONSILIERUL SECRET)

Florin Scărlătescu
(MINISTRUL DE FINANȚE)

www.cimec.ro

● LIVIU CIULEI:

Nu am asistat la discuții, am citit însă stenograma și vin acum la sfîrșit cu un fel de completare. Desigur e foarte bine că discuția aceasta are loc, și-mi voi spune și eu părerea în cadrul ei. Dar mă nemulțumește pentru că apare în condiții destul de similare cu discuția, tot din revista „Teatrul", la spectacolul *Cum vă place*. Adică, după un moment de „rumoare" de culise, stîrnit de un spectacol. Ba chiar mai mult. Atunci au existat păreri pro și contra, clar mărturisite în presă. Acum, cu *Umbra* sînt păreri pro și reținere, tăceri sau afirmații neutre (ca, de pildă, cronica minimalizatoare — și ca dimensiune și ca loc în pagină — din revista „Contemporanul"). Cred că se poate desluși o atitudine demnă de remarcat din partea colegilor regizori și a realizatorilor de spectacole.

O asemenea dezbatere ne dă ocazia să punem unele probleme de principiu, chiar dacă ele nu sînt direct legate de subiect. Pe parcursul discuțiilor apar, ca și în cronici, temeri, ale unora, că spectacolele de acest gen ar putea determina interdicția altor spectacole de alt gen, sau genera o școală unilaterală etc. ...Asemenea discuții cred că sînt fără rost. Foarte interesant și just mi se pare tot paragraful lui Penciulescu, în care se vorbește despre critică și despre faptul că recenzarea unei activități artistice trebuie să pornească de la determinarea concepției creatorului și de la poziția recenzentului față de ea, nu de la prejudecăți — pericol care mi se pare că există atunci cînd cronicarul caută să vorbească în numele unei dreptăți absolute și încearcă să exprime puncte de vedere fără drept de apel. Suma unor critici conținînd păreri personale, exprimate în vederea dezbaterii lor, ar fi, cred, o oglindă mai firească a fenomenului artistic, ba mai mult, ar constitui în sine o existență culturală reliefată, înscriindu-se activ în istoria culturii noastre.

Sînt pentru ca criticul să-și spună părerea lui despre spectacol, desigur argumentînd-o, să și-o spună, nu s-o impună. La sfîrșitul luării de cuvînt, Penciulescu îi dorește lui Esrig, și își dorește și sieși, soluții mai simple în viitoarele spectacole, fiind convins că în felul acesta va spori influența spectacolelor asupra spectatorului. Pînă la această recomandare, am fost cu totul de acord cu el. Aici însă, am impresia că el caută să-și impună gustul, să pledeze cu preferință pentru o modalitate care i se potrivește lui, dar care nu trebuie să devină normă. Consider asta o greșeală. Personal, am admirat foarte mult spectacolele lui Penciulescu — de pildă, *Brigada I-a de cavalerie* și *De n-ar fi iubirile* — pentru stilul lor epurat, pentru limpezimea și ținuta regizorală cu care el le-a condus. Și am observat că majoritatea criticilor au fost foarte aproape de el în aceste spectacole, atît de aproape încît îi apărau această modalitate chiar și în alte spectacole ale lui, mai slabe. Iarăși un pericol, chiar pentru Penciulescu. În ce mă privește, sînt adeptul acestui gen de spectacole, deși n-aș putea să-l practic, temperamental și structural. Ca spectator, asemenea montări îmi plac foarte mult, le salut existența în peisajul teatrului romînesc, căruia îi fac cinste. Dar ce ne-am face dacă am netezi acest peisaj în întregime, urmînd rezervele criticilor la spectacole de alt gen (să înșirăm, la întîmplare — *Cum vă place*, *Umbra*, *Bertoldo la curte*, care am impresia că fac o familie, sau *Citadela sfărîmată*, *Un strugure în soare*, *Copiii soarelui*, altă familie)? Eu admir în cuvîntul lui Penciulescu, al lui Moisescu, al lui Bortnovski, al lui Pintilie și al lui Cernescu tocmai înțelegerea și adeziunea la existența unor modalități variate de expresie. Vorbim atît de mult de profiluri, atunci de ce căutăm să le nivelăm? După părerea mea, este bine că există o modalitate Sică Alexandrescu și o modalitate Ghelerter, o modalitate Penciulescu și că apare și o modalitate Esrig și, bineînțeles, și altele. Sigur că, deocamdată, aceste modalități rămîn acțiuni individuale, rezultat al marcării personalității regizorale în spectacol. Ele sînt încă de foarte multe ori dezlipite de existența vieții artistice a unui colectiv și se contrazic, în cadrul aceluiași teatru, de la regizor la regizor. Actul artistic al lui Esrig, care denotă un consum de energie mult peste normal, s-ar fi încadrat în normal într-un colectiv în care premisele profilului dramatic erau gata pregătite în sensul preconizat de gîndirea regizorală. Anormal pare, pentru cel care se mulțumește cu niște realizări mediocre, și decorul lui Bortnovski, în cadrul condițiilor tehnice ale Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra", în spectacolul *Cezar și Cleopatra*, și anormal va părea unei asemenea mentalități tot ce vrea să întreacă condițiile existente, spre o împlinire calitativă superioară. Sigur că, în artă, nu judecăm efortul, ci ajungerea. Se și spune: pentru efort — nota E, pentru ajungere — nota A. De aceea, n-am să mă opresc la efort, ci consider spectacolul lui Esrig

www.cimec.ro

ca un moment important, poate mai puțin în suita apariției spectacolelor în țara noastră, și mai mult pentru faptul că marchează apariția unui regizor de strictă și riguroasă ținută intelectuală, grațios și armonios balansată cu un deosebit simț artistic în actul scenic, pe care îl și încălzește cu o infuzie afectivă, reținută cu bun-gust. Spectacolul *Umbra* este deocamdată munca unui om. Deși s-a bucurat de susținerea afectivă a micului colectiv care l-a realizat, deși s-a bucurat de înțelegere și, sigur, de răbdare și pasiune, ca și *Cum vă place*, ca și *Bertoldo la curte*, nici acest spectacol nu este încă rezultatul unor concepții colective. Și n-aș ști să dau alte exemple în acest sens decît mărețele spectacole ale MHAT-ului și ale lui Berliner Ensemble, demonstrînd cu aceste două citări cît de puțin mă opresc la manieră, la modalitate, dar cît de mult mă interesează metoda și spiritul care determină posibilitatea apariției unui fenomen de teatru ca rezultat al unei concepții colective.

● TRAIAN ȘELMARU :

Spectacolul lui Esrig oferă prilejul — așa cum a reieșit și din discuția noastră — de a aborda o serie de probleme ce țin de mersul înainte al mișcării noastre teatrale. Se poate spune că *Umbra* ridică, prin ceea ce a realizat, ștacheta calității spectacolelor noastre. Mulți dintre cei de față au vorbit despre faptul că aci s-a muncit într-un mod nou. Așa e. Și cred că acest *nou* merită analizat. cu amănunțime. Unele lucruri pe care le voi sublinia, acum, la sfîrșitul acestei bogate discuții, sînt o încercare de sintetizare a unor opinii afirmate. Altele, pe care mă voi limita să le enunț doar, și care ar trebui să fie mai amplu argumentate și adîncite, merită o dezbatere mai largă, pentru că depășesc cadrul strict al spectacolului.

Umbra constituie, și după părerea mea, un experiment deosebit de valoros, pe linia unor eforturi întreprinse în ultimii ani de mai mulți dintre regizorii noștri, în vederea reteatralizării spectacolului teatral. Aci, important nu e numai faptul că se luptă împotriva unor mijloace teatrale conservatoare, împotriva teatralismului șabloanelor desuete. Aci se luptă și împotriva simplismului scenic, a platitudinii, care nu dezvoltă în actor o multilateralitate de mijloace de expresie, ci-l limitează la un realism plat, neartistic. Aci se experimentează *o nouă teatralitate*, un *spectacol total*, bazat pe o varietate de mijloace derivînd din toate artele componente, care să încorporeze ideile textului într-o imagine scenică de maximă expresivitate. Încercări, mai timide sau mai îndrăznețe, au mai fost făcute pe acest drum, fiecare aducînd un spor de experiență, măcar parțial reușită. Contribuția esențială a spectacolului realizat de Esrig, în acest proces de reteatralizare, mi se pare că stă în aceea că s-a bazat în primul rînd pe munca de reteatralizare a actorului. E o poziție de însemnătate principială. Căci sporirea expresivității scenice, punînd pe primul plan artele ajutătoare (decor, lumină, efecte tehnice, procedee cinematografice, muzică etc.), și lăsînd pe al doilea o asemenea muncă cu actorul, poate duce la un spectacol fără îndoială interesant în măsura în care fantezia regizorului și a pictorului scenograf a găsit soluții ingenioase, dar văduvite tocmai de ceea ce constituie elementul esențial, elementul cel mai expresiv al teatrului, actorul. În *Umbra*, spectacol gîndit, construit pe o complexitate de mijloace artistice și scenotehnice, se polemizează deci nu numai cu vechiul teatralism, nu numai cu simplismul, dar și cu reteatralizarea superficială. Se opune tradiției conservatoare și inovației formale o inovație bazată pe dezvoltarea celei mai bune tradiții, celei mai *teatrale*; se tinde spre îmbogățirea culturii spectacolului, în primul rînd prin ridicarea tehnică și intelectuală a *artei actorului* la nivelul actorului *total*, capabil să-și stăpînească și să-și utilizeze calitățile fizice și spirituale ca pe un instrument sensibil, de mare precizie, apt să exprime printr-o infinitate de mijloace viața scenică a personajului.

Cum e și firesc, nu toate intențiile sînt deplin realizate, nu toate au o justificare organică. E o condiție a experimentului. De aci, momente ce au părut încărcate, metafore insuficient de clare, de sugestive. Unele au și fost eliminate în cursul repetițiilor și al primelor reprezentații, altele s-au împlinit. Despre acestea s-a vorbit mult în cursul discuției și nu vreau să mai insist. Ceea ce mi se pare important de subliniat din acest punct de vedere este relația dintre tehnică și trăire scenică. Mai mulți tovarăși — și este foarte interesantă mai ales

www.cimec.ro

contribuția unora dintre interpreți — au observat că unele roluri sînt mai finite, în timp ce la altele se mai vede încă munca. Așa este. În spectacol s-a făcut un considerabil efort profesional. El e încă vizibil. Poate unde e și foarte rar. Și poate că de aceea s-au și născut atîtea discuții pe tema : „E teatru ? E gimnastică ? E pantomimă ?" Spectacolul este — și din acest punct de vedere — nou, de o noutate uimitoare, dar, în mod firesc, nu total împlinit. După părerea mea, Sanda Toma a reușit foarte bine să creeze o unitate organică între virtuozitate și trăire. La ea, expresia a devenit atît de firească încît te întrebi dacă, în fond, actrița a avut mult de lucru la rol, într-atît de puțin se străvede munca. Sigur, rolul lui Dinică e mai greu, e un rol copleșitor. Aci, efortul necesar pentru a răspunde sarcinilor de studiu impuse de concepția regizorală este mult mai intens. Performanța tehnică mai domină uneori trăirea, pare încă demonstrativă. Dar pe măsură ce actorul se va elibera de sarcinile de studiu, tehnica se va subordona deplin trăirii, va deveni o haină purtată mult mai liber, în care personalitatea interpretului se va putea manifesta în voie. Atunci se va ajunge și aci la unitate. Cîștigul cel mai însemnat mi se pare a fi profunzimea, minuțiozitatea și precizia studiului, însușirea unei bogății de mijloace de expresie. S-a realizat un adevărat tur de forță. Și cu toate imperfecțiunile de care s-a vorbit, această muncă serioasă, tenace, pasionată, bazată pe o metodă de lucru riguroasă și exigentă, merită privită cu respect și lăudată din toată inima.

S-au făcut o serie de observații cu privire la unele roluri. Cred că sînt juste : bogăția de mijloace folosite nu este consecventă pentru toate personajele piesei. Nu toate sînt la fel de expresiv realizate. Sigur că asta ține de posibilitățile actorilor, dar nu numai de atît. E clar că efortul principal a mers în special spre rolul Umbrei, cel al Prințesei și spre cele care presupuneau un stil grotesc (personajele direct satirizate). Mai puțin s-a insistat asupra personajelor pozitive (Învățatul, Annunziata), ca și asupra unor caractere mai complexe (Doctorul, Iulia Giuli). După părerea mea, rolul Învățatului (jucat de un actor atît de talentat ca Iurie Darie) apare cam liniar, lipsit de dramatism, deși presupune o gamă amplă de trăiri scenice. De la concepția sa inițială, foarte idilică, asupra lumii, el evoluează, face pactul cu Umbra, plătește pentru asta, dar ajunge să învețe că fericirea nu se cîștigă doar cu bune intenții, ci trebuie să lupți, uneori să și mori pentru ea. Sensuri foarte grave ale personajului se estompează într-o anumită măsură. Să fi fost oare mai ușor să se obțină o mai mare expresivitate pe linia grotescului ? Se poate. Oricum, această inegală expresivitate trebuie judecată în raport cu sarcinile foarte înalte pe care și le-a pus spectacolul, sarcini imposibil de realizat în întregime în condițiile date, și care țin de o serie întreagă de factori ce se pot întruni numai printr-o muncă colectivă de durată : antrenarea sistematică a ansamblului, sudarea lui pe datele complexe ale teatrului total etc. Și cred că are perfectă dreptate Liviu Ciulei atunci cînd ridică problema concepției colective a unui ansamblu teatral, a metodei de lucru și a spiritului derivînd din această concepție, cînd extinde necesitatea unei asemenea munci colective și la alte teatre. În adevăr, lupta pentru echipa teatrală, unitară și omogenă, rămîne o condiție de bază a dezvoltării în general a artei spectacolului. E o problemă care revine mereu în discuțiile noastre ca un deziderat. Stadiul actual al mișcării noastre teatrale cere nu numai o dezbatere aprofundată pe această temă, dar și abordarea ei în spirit practic.

După cum cred că e necesar să continuăm dezbaterea în jurul unor aspecte importante ca, de pildă, acela al varietății stilurilor în spectacol, al corelației dintre stilul dramaturgiei și modalitatea de expresie scenică (cea din *Umbra* nefind unica și neputînd fi absolutizată), al teatralității textului dramatic, al complexității mijloacelor de expresie actoricească, al ritmului și plasticii mișcării scenice, al legăturii dintre artele componente ale imaginii scenice etc.

Noi ne propunem ca, împreună cu creatorii de spectacole și colegii critici, să tratăm în paginile revistei noastre aceste probleme de bază ale artei spectacolului.

Și, ca să ne întoarcem la obiectul propriu-zis al discuției de azi, însuși faptul că spectacolul cu *Umbra* a prilejuit cuprinderea unei atît de largi sfere de probleme, că a generat atîtea idei noi și prețioase, îi confirmă valoarea și-i definește semnificația.

www.cimec.ro

Sandina Stan (Aase) și Cristea Avram (Peer Gynt)

Teatrul „C.I. Nottara"

„PEER GYNT" de Ibsen
Regia: George Rafael

PREMIERE

www.cimec.ro

PREMIERE

Teatrul „C. I. Nottara"

„FEMEIA ÎNDĂRĂTNICĂ" de Shakespeare
(A doua distribuție)
Regia: George Rafael

Liliana Tomescu (Catarina) și Ion Dichiseanu (Petruccio)

www.cimec.ro

Gînduri în prag de stagiune

Concursurile tineretului, decadele dramaturgiei originale, festivalurile republicane au devenit fenomene curente ale mișcării noastre teatrale.

Pînă aici nimic rău, ba dimpotrivă. Numai că nu arareori ele devin, pentru multe teatre, nu un punct de vîrf al activității lor permanente, ci unicul scop al respectivei stagiuni. Și, atunci, o nereușită devine în mintea unora o catastrofă — punct de plecare pentru o retragere pe linia minimei rezistențe față de vetust și facil —, iar un succes, un certificat ce dă dreptul, imediat și fără condiții, la intrarea în concediu de gîndire.

Cele afirmate mai sus ar putea părea unora pesimiste sau chiar puțin răutăcioase. S-ar putea da nenumărate exemple contrarii și așa mai departe.

Dar aici nu e vorba de a polemiza cu realități de toți cunoscute, ci doar de a semnala unele concepții, unele practici ce mai dăinuie prin teatrele noastre.

Și asta cu atît mai mult cu cît ne pregătim pentru stagiunea care va întîmpina cea de-a douăzecea aniversare a Eliberării.

Desigur, va exista un concurs, vor exista premii, vom fi martorii emoțiilor stîrnite de o asemenea competiție. Desigur, dramaturgii noștri se vor strădui să dea nu piese ocazionale, ci adevărate opere inspirate din lupta și munca poporului nostru. Desigur, actorii și regizorii, scenografii și muzicienii vor căuta formule adecvate, formule noi, proprii anilor pe care-i trăim.

Desigur, directorii și secretarii literari vor dori să prezinte lucrări de înaltă ținută, să promoveze titluri inedite, să facă loc unei noi promoții de dramaturgi.

Sînt certitudini, și nu trebuie să ai un dar de previziune ieșit din comun pentru a face asemenea afirmații.

Și totuși...

Și totuși nu ne putem mulțumi cu atîta. O aniversare este un bilanț. Iar un bilanț cuprinde rezultatul adunării și scăderii tuturor plusurilor și minusurilor. Dar

www.cimec.ro

aici nu e vorba de bilanțul unei luni, nici măcar al unui an. Ci, de bilanțul unei întregi perioade, concretizarea maturității la care ne obligă cei douăzeci de ani, o încununare a activității de pînă acum.

Prima condiție este perspectiva. A doua : continuitatea.

Perspectiva în viitor și cercetarea critică a felului în care ea a existat sau nu, a fost consecventă sau cu hopuri și cu multe pete albe în activitatea de pînă acum a fiecăruia. Fără îndoială, unele condiții obiective, ca fluctuația cadrelor, de exemplu, pot influența negativ un plan de perspectivă. Dar oare acest fapt e valabil și pe o stagiune ? Categoric, nu ! Și oare nu teatrele care au dovedit consecvență artistică devin un pol de atracție pentru tinerii absolvenți sau pentru actorii cu ani de stagiu ?

Un slujitor mai vîrstnic al scenei îmi afirma acum un an sau doi (era vorba de teatrele din țară) că, deseori, înainte de a se hotărî să opteze pentru un teatru, actorii întreabă : cine e directorul, cine e sau cine sînt regizorii ? Și că plecarea dintr-un colectiv a celor cu adevărat îndrăgostiți de teatru e determinată nu arareori de aceiași factori.

Or, ce înseamnă în acest caz directorul, regizorul, dacă nu garanția seriozității, a nivelului artistic, dovedit pe parcursul *mai multor ani?*

Normal, și din păcate, fluctuațiile nu sînt determinate doar de factorul de calitate, dar asupra celorlalte cauze subiective și regretabile nu ne propunem să insistăm acum.

Dacă ne vom aminti de colectivul Naționalului craiovean de acum cîțiva ani și de rezultatele obținute de el comparativ cu cele ce au urmat, nu avem, într-o oarecare măsură, exemplul viu al celor afirmate de noi ?

Oare faptul că absolvenții vin cu plăcere la Piatra Neamț, deși teatrul nu a cîștigat nici un concurs, nu e elocvent ? (Și fiindcă e vorba — în legătură cu teatrul din Piatra Neamț — de concursuri, îmi voi îngădui să cred că s-a cam exagerat cu spectacolul lui Cornel Todea, *Generalul și nebunul,* uitîndu-se parcă în focul discuției că el se înscria pe linia unor căutări tinerești ce au dat multe lucruri bune în ultimii ani. Departe de mine intenția de a nega dreptul de critică în exprimarea unor opinii oricît de dure ar fi ele, dar nici de a face un „caz", și mai ales de a prelua „cazul" la infinit pentru orice exemplificare nu mi se pare chiar indicat.)

Dar să revenim la cele ce formează obiectul acestor rînduri. La Piatra-Neamț, „eșecul" a constituit un moment greu, care putea deveni chiar demobilizant. Noroc însă că cei ce conduc teatrul și, în special, colectivul, după un moment de derută, care s-a oglindit în unele fluctuații de orientare și calitate, și-au dat seama că se începuse o treabă temeinică și că ea trebuie dusă la bun sfîrșit, cu seriozitate și modestie. Deoarece nu pot să nu cred că a fi modest nu e echivalent cu a fi ipocrit, ci cu a avea perspectivă. A avea răbdare ca un lucru să se coacă, a nu crede că singurul fapt ce contează e o ascensiune fulgerătoare și deseori întîmplătoare.

Nu pledez pentru resemnare și nici împotriva afirmării foarte timpurii, dar cred că și munca în timp poate da rezultate egale cu „izbitura".

Nu întîmplător, în ultimii ani, Teatrul de Stat din Timișoara a reușit să se impună atenției tuturor celor care se ocupă de mișcarea teatrală din țara noastră. Un repertoriu îndrăzneț și dificil, o consecvență în a-și propune, stagiune de stagiune, sarcini majore, pe care încearcă să le rezolve la un nivel de exigență artistică mereu sporită, ne fac să urmărim cu interes activitatea scenei bănățene. Recentul turneu de la București a permis multora să ia contact pentru întîia oară cu rezultatele concrete ale ultimelor stagiuni timișorene. Ne aminteam de spectacolele cu *Ploșnița* sau *Vulpea și strugurii,* și asta ne îndrituia un presentiment optimist,

www.cimec.ro

mai ales că niciodată teatrul nu prezentase un mănunchi de piese atît de bogat, atît de reprezentativ (unde, din păcate, doar prezența pieselor originale făcea oarecum corp aparte prin cantitatea și calitatea neîndestulătoare). Părerile au fost diferite. Discuțiile, pro sau contra, aprinse. Și asta nu mi se pare rău. Din contra ! Doar un teatru care vrea ceva, care-și propune ceva, care încearcă ceva, poate suscita un dialog viu și bătăios. În fond, interesant ni se pare nu atît dacă Hamlet-ul lui Nasta este cel mai bun, sau mai bun decît un alt Hamlet, cît faptul că teatrul găsește resurse de curaj pentru abordarea inteligentă a unui text major, cît faptul că acest teatru, cu toate deficiențele observate în decursul reprezentației uneia sau alteia dintre piese, preferă, prin prezentarea, chiar experimentală, a unei capodopere, să contribuie la ridicarea exigenței culturale a publicului regiunii sale. Desigur, e mai ușor să realizezi un spectacol corect sau chiar bun cu o piesuță, dar oare, în perspectiva anilor, contribuie el de fapt la creșterea nivelului de pretenții al spectatorului cotidian ? Categoric, nu. Iar atunci cînd, așa cum s-a întîmplat cu *Căruța cu paiațe,* experimentul devine împlinire limpede și clară, drumul ales de teatru își dovedește oportunitatea, justețea.

Și acum ceva despre continuitate. Dacă nu vom uita că spectacolul din fiecare seară e obolul nostru de căpătîi, că numai prin educarea noastră de a considera fiecare premieră, fiecare spectacol la fel de important, vom putea educa publicul

Ne plîngem deseori de public, dar oare nu tot atît de des, concesia făcută prostului gust sau calității slabe a unui text scris de un dramaturg simpatic strică gustul spectatorilor ? Oare nu noi înșine aducem sau, dimpotrivă, alungăm adesea spectatorul prin repetoriu și joc ? Cum poți pretinde unui tînăr de 18 ani să vibreze la drama de idei cînd i-ai prezentat serii de bancuri îndoielnice ?! Și atunci, să nu ne mirăm cînd, din vina noastră, vorba directă poate fi confundată cu vulgaritatea.

La fel cum nu trebuie să ne mire seriile lungi ale unor piese bune și chiar dificile, gîndindu-ne la bunul-simț al spectatorului educat de noi cu folos și inteligență.

Poate, în pragul acestei stagiuni de mare însemnătate — vor spune unii — nu astea sînt cele mai importante lucruri de discutat. Cred însă că viața minunată pe care o trăim, realizările de-a dreptul uluitoare pe care le vedem prinzînd viață sub ochii noștri ne obligă să discutăm, deschis și prietenește, și despre cele ce nu ne plac în munca noastră a fiecăruia, pentru ca, înlăturîndu-le, să fim la înălțimea exigențelor oamenilor de azi.

De aceea, nu ne pot mulțumi în teatru succesele decît în perspectiva dezvoltării scenelor pe care le slujim, în perspectiva creșterii și mai impetuoase a teatrului romînesc.

Succesele ne obligă și ele ne fac să dorim, azi mai mult ca ieri, să ne pretindem în fiecare zi mai multă îndrăzneală dublată de seriozitate și modestie.

Lucian Giurchescu

www.cimec.ro

„ASCENSIUNEA LUI ARTURO UI POATE FI OPRITĂ"

de BERTOLT BRECHT

pe scena Teatrului Muncitoresc C.F.R.

Teatrul Muncitoresc C.F.R. prezintă, în prima parte a noii stagiuni, spectacolul Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită *de Bertolt Brecht, în regia lui Horea Popescu, cu decoruri de Jules Perahim.*

Înfățișăm cîteva momente din spectacol, în care apar: Șt. Mihăilescu-Brăila (Arturo Ui), Colea Răutu (Roma), Graziella Albini (Betty Dullfeet), Corado Negreanu (Givola), Ion Pogonat (Girio).

← **Ui: De acord.**
ROMA: Știam, Arturo! Așa se cuvenea.

BETTY DULLFEET: Mai sînteți, poate, pînă la urmă — un sfînt?
↓ **UI: Un om fără pasiuni lumești, acesta sînt.**

Fotoreportaj

www.cimec.ro

UI : Așa fiind,
Și, pentru că în veci nu va fi altfel,
Eu și cîțiva pe care îi vedeți
Aici de față — afară mai sînt și alții —
Am hotărît să vă-njghebăm noi paza.

→

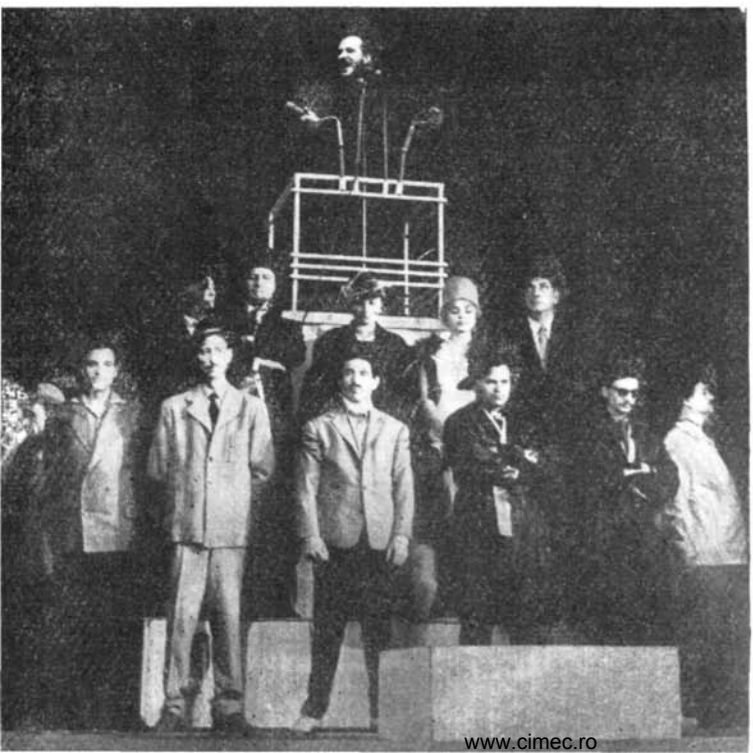

UI : Și ca să-asigur pacea, am dispus ←
Ca neîntîrziat să se procure
Noi tunuri Thompson, noi mașini blindate...

www.cimec.ro

Povestește-mi piesa

— Povestește-mi piesa !

Prietenul meu dramaturg mă privește mirat și chiar puțin contrariat. Ce-am să înțeleg din două vorbe și-un cuvînt ? In piesa lui, esențial nu este ceea ce se poate povesti, ci — cum să vă spun ? — un fel de farmec inefabil.

— Cu toate acestea, insist eu, un spectacol de teatru nu este posibil fără o intrigă vie și interesantă.

„Intrigă." Cum pot folosi acest cuvînt oribil ? Te pomenești că-i pretind să scrie piese bulevardiere sau polițiste ? Incerc să mă explic.

Firește, noile idei, conflicte, personaje ale teatrului nostru nu încap în ramele intrigii „tradiționale" a pieselor de tip comercial. Dar, respingînd meșteșugăria, în numele farmecului, în numele zugrăvirii sincere și adevărate a vieții de azi, unii autori tineri ajung să nesocotească legi elementare ale formei teatrale. Insuficienta structurare a materialului dramatic e ridicată uneori chiar la rangul de principiu, fetișizată. „Noi nu sîntem meșteșugari !" înseamnă cîteodată : „Noi scriem piese fără cap și fără coadă, unde diverse personaje intervin alandala — și avem convingerea că în aceasta stă pecetea contemporaneității".

Pentru amicul meu e acum limpede cît sînt de învechit. Am rămas la secolul al XIX-lea, la clișee depășite, la... la...

— ...La Stanislavski. El cerea dramaturgilor să-i povestească piesa și socotea aceasta drept un examen foarte însemnat pentru rezistența lucrării respective.

Contraargumentul nu întîrzie. Pe socoteala marilor artiști se pun multe. Stanislavski e totuși acela care a valorificat magistral dramaturgia cehoviană. Or, ce poate fi mai antiacțiune decît Cehov ?

www.cimec.ro

— Tocmai aceasta este o prejudecată. Deşi de dată oarecum recentă, ea a dobîndit circulaţie, derutînd pe unii regizori, care încearcă să pună în scenă piesele lui Cehov, ca şi pe unii dramaturgi, care-l consideră, pe bună dreptate, un naş al dramei moderne, dar nu prea ştiu — cum se vede — ce anume să preia de la dînsul. E drept că Cehov a desfiinţat vechea acţiune zgomotoasă, a scris piese în care oamenii stau la masă, în jurul ceştilor de ceai, şi în vremea aceasta, pe nesimţite, soarta lor ia întorsături hotărîtoare. Se uită însă că acelaşi Cehov a spus că dacă o puşcă apare în actul I, ea trebuie neapărat să tragă în cel de-al III-lea. Reproducerea aparent nemijlocită a cotidianului în piesele lui Cehov ascunde o construcţie artistică solidă, la fel cum osatura barelor metalice este cuprinsă — invizibil — în corpul betonului armat. Spectaculosul exterior este înlocuit printr-o mişcare interioară, nu mai puţin dinamică. Iată, de pildă, *Unchiul Vania*. Oare în primele două acte, care se desfăşoară în grădina şi, respectiv, în sufrageria conacului, nu se întîmplă nimic, eroii stau doar în jurul samovarului şi discută ? Dimpotrivă, se petrec multe lucruri grăitoare din punct de vedere dramatic. Vedem cum sosirea Serebreakovilor a dat peste cap întreaga rînduială a casei şi a răvăşit existenţa lui Voiniţki, acesta din urmă e mereu în ceartă cu profesorul şi îşi mărturiseşte dragostea Elenei Andreevna ; chiar şi această femeie leneşă, care pare că vegetează tot timpul, ia parte activă la acţiune, respinge iubirea lui Voiniţki şi manifestă interes pentru doctorul Astrov, se împacă cu Sonia şi îşi asumă misiunea de a-i vorbi doctorului despre dragostea Soniei, apoi, emoţionate, încearcă amîndouă să obţină o clipă de frumuseţe, de muzică. Sonia aleargă la Serebreakov şi se întoarce cu răspunsul trist : „Nu-i voie". Tensiunea creşte continuu, cuprinzînd toate personajele dramei şi pregătind ciocnirea culminantă, împuşcătura din actul al III-lea. De altfel, în piesele lui Cehov vei întîlni multe evenimente spectaculoase — incendiu, decepţie sentimentală, adulter, duel, sinucidere etc. De ce? Din acelaşi motiv pentru care asemenea momente capitale sînt aproape nelipsite în tragedia antică ori la Shakespeare. Pentru că ceea ce numim, cu un termen cam rebarbativ, teatru „major" nu poate exista fără a pune în cauză probleme fundamentale ale oamenilor, probleme de viaţă şi moarte.

— Va să zică, nu pot să scriu o piesă bună dacă nu pun o femeie părăsită sau o sinucidere ?

— Dacă te rezumi la latura lor sentimental-lacrimogenă, iese cu siguranţă o melodramă de prost gust. Dacă însă analizezi cauzele unor asemenea întîmplări în contextul ciocnirilor sociale, ai şanse să scrii o piesă de idei. Sinuciderea lui Matei din *Citadela sfărîmată* are o semnificaţie ideologică. Nu mă interesează acţiunea pentru reacţiile fiziologice pe care le poate stîrni sau pentru a atîţa simpla curiozitate a spectatorului, ci pentru a surprinde personajele în momente hotărîtoare ale existenţei lor şi a lumina mobilurile care le determină faptele. Mă voi referi, spre exemplificare, la două piese ale lui Al. Voitin. In *Oameni care tac*, şapte persoane sînt închise într-un beci al Siguranţei, unele dintre ele sînt torturate, doi dintre arestaţi sînt puşi să-i spioneze pe ceilalţi, o femeie şi-a lăsat copilul bolnav acasă etc. Toate aceste întîmplări (fără ca autorul să insiste în mod naturalist asupra detaliilor fizice) însumează o experienţă de viaţă edificatoare, pe care eroii au prilejul s-o parcurgă. Ce se întîmplă însă în *Oamenii învinş* ? Nici Axinte, nici Maria, nici Banu, nici Ştefan nu sînt puşi în faţa unor încercări serioase, nu acţionează şi nu au, deci, ocazia să se frămînte, să lupte, să-şi afirme emoţionant, vizibil, superioritatea convingerilor şi frumuseţea sufletească. Unicul episod cu adevărat dramatic este acela în care Mihai se întoarce de pe front, îmbibat de concepţii fasciste, iar Rada, îndurerată, îl respinge. Eroii unei piese nu se pot defini artistic decît în acţiune. Dacă Dorel Dorian a reuşit, în *Secunda 58*, să zugrăvească figura interesantă a unui activist comunist, aceasta se datoreşte faptului că Lupu Aman este prins cu întreaga lui făptură în acţiune : se îndrăgosteşte de Domnica Rotaru, intervine direct în momentul încordat al actului huliganic pe care Ştefan e pe cale să-l săvîrşească ş.a.m.d. În schimb, Petre Teiu, în *De n-ar fi iubirile*, nu are nici o contingenţă personală cu acţiunea, rămîne în afara ei şi a dramei. Con-

www.cimec.ro

structia dramatică cere ca toate personajele să ia parte la *aceeași* acțiune. Este o lege formulată încă de Aristotel.

— Cum așa, vrei acum să scoți de la naftalină și legea celor trei unități ?

— Nu pe toate trei, ci numai unitatea de acțiune, care e esențială și își păstrează valabilitatea. Lessing avea dreptate cînd scria în „Dramaturgia hamburgheză" : „Unitatea de acțiune era prima lege dramatică a celor vechi ; unitatea de timp și unitatea de loc erau oarecum numai niște consecințe ale primei..." Și afirmînd că unitatea de timp și unitatea de loc erau impuse de prezența corului, continua : „găsind în această constrîngere prilej de a simplifica acțiunea însăși, ei o curățau cu atîta grijă de orice prisosuri, încît aceasta, redusă la elementele ei esențiale, devenea o acțiune ideală ce se modela în felul cel mai fericit după tiparul acelei tragedii care are cel mai puțin nevoie de adaosul unor împrejurări de timp și de loc"[1]. Clasicii francezi au adoptat cele trei unități, dar o respectau efectiv numai pe cea dintîi, trișînd în privința timpului și locului. Dramaturgii moderni și-au luat față o deplină libertate : încep cu sfîrșitul, sar peste ani și chiar peste generații; trec fără sfială peste distanțele geografice ; dar unitatea de acțiune n-au înlăturat-o. Ea a căpătat numai o altă formă. Dacă la clasicii francezi, principiul în jurul căruia se grupau etapele acțiunii era dezvăluirea unui caracter, a unei pasinui, a unui sentiment, în teatrul modern axul unitar este *ideea.* Multe din piesele lui Brecht sînt construite din episoade succesive răspunzînd unei idei comune, ca un șir de silogisme ce alcătuiesc o demonstrație. Literatura revoluționară a dat naștere pieseifrescă, de tipul *Uraganului* de Bill-Beloțerkovski sau al lui *Bălcescu* de Camil Petrescu. Reușita acestui gen de piese depinde tocmai de felul cum numeroasele părți componente se completează reciproc, în virtutea unei idei diriguitoare. Cînd intervin hiaturi, repetări, acțiuni divergente, personaje secundare, care apar și dispar cu conflictele lor marginale, adesea neduse pînă la capăt, lucrarea se prezintă descusută și devine stufoasă. Acesta e motivul pentru care a fost criticată, de pildă, piesa lui Dan Tărchilă, *Marele fluviu își adună apele.* Alcătuită din multe pîrîiașe, ea nu le adună însă în albia unei idei călăuzitoare, ci doar le integrează într-un context istoric foarte general. Lipsește, de aceea, încordarea dramatică, spectatorul nu are sentimentul că înaintează artistic de la anumite premise spre anumite concluzii necesare. Astfel, piesa e statică, deși cuprinde întîmplări cu duiumul. Bine construită din acest punct de vedere este piesa Luciei Demetrius, *Trei generații.* Unul și același act — al căsătoriei — este reluat în trei ipostaze istorice radical diferite, fiecare episod comunicîndu-ne datele emoționale necesare confruntării propuse. Această calitate lipsește lucrării recente a aceleiași autoare, *Intoarcerea din vis.* Metoda abordată e tot aceea a unor episoade disparate, care ar trebui, în intenție, să se sudeze conform unei logici implicite. Maria își reîntîlnește, la 40 de ani, iubitul din tinerețe, care o invită să-și părăsească familia și munca și să-l urmeze în peregrinările sale prin Occident. Agitată, eroina adoarme și visează cîteva întîmplări posibile prin care ar fi trecut însoțindu-l pe Laurențiu. Dar aceste întîmplări nu au o continuitate și nici nu alcătuiesc, în ansamblu, un tablou unitar, menit să împlinească argumentarea dorită. Caracterul lor întîmplător, arbitrar, scade mult eficiența piesei, îi micșorează puterea de convingere.

Problema unității de acțiune se pune cu atît mai acut cu cît cadrul social al dramaturgiei realist-socialiste s-a lărgit considerabil, piesele cuprind deseori medii și categorii diferite, un număr sporit de personaje. Interferența lor dă imaginea unei lumi, prilejuiește un conflict de idei. Dar realizarea acestei interferențe este extrem de dificilă, cere mult meșteșug, ca să se păstreze senzația de viață autentică, nefabricată în laboratorul dramaturgului, și în același timp să se evite tot ce e inutil, nesemnificativ, pe baza unei selecții riguroase. Să ne întoarcem puțin la Cehov. Cum începe piesa *Trei surori* ? Olga și Irina vorbesc despre viața lor, despre idealurile lor, iar pe un plan secund Cebutîkin discută fleacuri cu Solionîi, își notează din ziar o rețetă împotriva căderii părului etc. S-ar părea că cele două

---

1 „Opere" vol. 1, E.S.P.L.A., pp. 79—80

www.cimec.ro

planuri ale acțiunii n-au legătură între ele ; observăm însă curînd că această contrapunere este o pregătire subtilă a momentului în care, la exclamația lui Tuzenbach : „...peste douăzeci și cinci-treizeci de ani va munci fiecare om. Fiecare !", Cebutîkin intervine : „Eu n-am să muncesc". Dar asemenea legături — deși destul de vizibile la o analiză atentă — nu sînt totdeauna înțelese, și astfel se naște falsa legendă a unor personaje cehoviene pitorești și decorative, care trec prin scenă fără nici o treabă.

Ar fi, cred, util ca — pe lîngă problemele teoretice de orientare, și ele insuficient abordate — critica să se preocupe mai „la concret" de tehnica dramaturgiei, să cerceteze cum începe și cum se sfîrșește un act, cum intră și cum ies personajele din scenă ș.a.m.d.

O piesă ca *Îndrăzneala* de Gh. Vlad aduce un bagaj inedit în dramaturgia noastră, conturează figura lui Păun Ciocîlteu, țăran năpăstuit în trecut, care acum a prins parcă aripi și e gata să se ia de piept și cu dumnezeu pentru binele obștesc; cît despre Mitu și Nate, acești originali Păcală și Tîndală ai satului de azi, ei vor rămîne, după părerea mea, personaje de răsunet ale dramaturgiei noastre. Avînd asemenea calități, i-ar fi stricat oare autorului un mai bun meșteșug, mai multă concizie, știința de a grada acțiunea astfel încît, de pildă, în tabloul 1 după întîlnirea atît de densă dintre Lisandru și Ciocîlteu, să urmeze scene și mai încordate, iar nu niște lungite convorbiri de familie ? Fără îndoială, imperfecțiunile oricărui debut sînt inerente, scriitorul învață în primul rînd din propria sa experiență. Critica poate contribui însă la generalizarea acestei experiențe și, mai ales, poate și trebuie să stimuleze interesul sporit pentru desăvîrșirea formei.

— Văd că te referi la formă, la tehnică, oarecum independent de conținut.

— Forma nu poate fi despărțită de conținut — este un adevăr general și permanent. Dar ce înseamnă asta în mod practic ? Inseamnă, printre altele, că dacă te interesează conținutul, trebuie neapărat să acorzi o mare atenție și formei, fără de care acest conținut nu ajunge nicăieri. Iată de ce, în exemplele pe care le-am dat, m-am referit anume la piese cu un conținut important și actual.

În dezvoltarea dramaturgiei noastre realist-socialiste problemele construcției dramatice dobîndesc o însemnătate crescîndă. Realismul socialist a deschis — în teatru, ca și în celelalte ramuri ale artei — căile unor profunde inovații, aducînd un nou material de viață, o perspectivă istorică și filozofică corespunzătoare celor mai semnificative transformări ale epocii noastre. Pe această bază, au apărut formule dramatice inedite, procedee moderne, stiluri personale distincte. Ca orice lucru nou în artă, toate acestea presupun un proces de cristalizare și, în același timp, o acțiune de cultivare a gustului public. Marea luptă de idei care se desfășoară azi, la proporții mondiale, între teatrul realist-socialist și teatrul decadent burghez este, în același timp, o bătălie pentru cîștigarea publicului. In această bătălie, teatrul burghez recurge frecvent fie la puterea obișnuinței, la vechile rețete bulevardiere, fie la spectaculosul ieftin, șocant. Teatrul realist-socialist are de partea sa bogăția conținutului, iar acest conținut, pentru a se impune, trebuie să ajungă la spectatori în întruchipări atractive, pline de vigoare, de măiestrie.

Realismul socialist promovează un teatru viu, de acțiune, de mișcare, oglindind o epocă de vaste transformări sociale și zugrăvind eroi care luptă efectiv pentru schimbarea lumii, în vreme ce dramaturgia decadentă burgheză are tendința de a descompune și elimina acel important element al formei, care este acțiunea, înlocuind-o prin lîncezeală, printr-o plictiseală gustată de snobi. Intr-o notă recentă din „Secolul 20", Al. Mirodan polemizează cu un teoretician francez al „antiteatrului", care scrie : „Cel dintîi pilon de care dramaturgul... caută să scape este intriga, povestirea... Împingînd lucrurile la extrem, se poate spune că, pentru a fi modernă, o piesă nu trebuie nici să povestească ceva, nici să poată fi povestită." În replică, autorul *Ziariștilor* combate dizolvarea intrigii dramatice care „duce în chip inevitabil la secătuirea textului de bogăția concretă a faptelor", la „desființarea a ceea ce este viu în individ și poate acționa" — și trage concluzia : „Nisipul nu suportă nici castele, nici piese de teatru".

Dramaturgii noștri se simt în mod firesc atrași de faptul de viață, care îi fascinează ca pe sculptor blocul de piatră în care abia așteaptă să izbească cu dalta. Pentru noi, problema de stringentă actualitate nu este : cum să înlăturăm acțiunea din teatru, ci cum s-o desăvîrșim.

Andrei Băleanu

www.cimec.ro

Lirismul în teatru

O bună parte a producției noastre dramatice este alcătuită din comedii lirice, ceea ce nu trebuie să ne mire, pentru că, dintre toate formulele teatrale, puține se bucură de o ușurință atît de mare de a pătrunde în public și de a-i cîștiga o rapidă, tandră și amuzată complicitate ca aceea în care umorul reprezintă un lirism abia reprimat. Chiar și comediile satirice sînt aproape totdeauna străbătute de un filon de poezie, și faptul nu are de ce să ne surprindă, întrucît balansul între indignare și duioșie, ori mînie și exuberanță constituie un mijloc excelent de a capta interesul spectatorilor. Totuși, nu acestea sînt principalele motive care-i îndeamnă pe scriitorii noștri să alieze simțului comic pe cel liric. Dacă elanul, duioșia sau lumina însoțesc și transfigurează aproape de regulă comediile și satirele noastre este, în primul rînd, fiindcă umorul ori sarcasmul sînt chemate să pedepsească și să răzbune, dar în nici un caz să micșoreze încrederea în om. Întreaga noastră concepție despre lume se întemeiază pe convingerea că umanitatea dispune de toate resursele pentru a se rupe de un trecut și odios și rizibil și de a păși, purificată, spre o altfel de existență, și de aici vine aliajul dintre umor și emoție, dintre vehemență și entuziasm.

La acest factor hotărîtor, care explică prezența vădită a lirismului în comediile noi, se adaugă împrejurarea că cele mai bune comedii sau satire scrise în literatura dramatică dintre cele două războaie se apropie de punctul nostru de vedere, prin critica instituțiilor de viață burgheze și prin aspirația spre o lume clădită pe înalte virtuți umane. În adevăr, teatrul nostru dintre cele două războaie cunoaște prea puține comedii în care să triumfe, laolaltă cu sentimentul mizantropiei, dezgustul și decepția. Aspirația spre mai bine este mereu justificată și în ea este frecvent implicată nădejdea. Cine recitește astăzi piesa lui Tudor Mușatescu, *Titanic vals*, descoperă îndată, alături de elementele satirice, protestatare, o emoție neascunsă și o afecțiune fățișă față de ființele rizibile în societatea de ieri, pentru puritatea și generozitatea lor atît de ciudate în peisajul moral al vechii orînduiri. În *Omul cu mîrțoaga*, G. Ciprian exprimă nu numai o poziție de sfidare și de protest față de o lume al cărei impuls antiomenesc făcea imposibile demnitatea și fericirea, dar ne și propune un erou care nutrește credința aproape fanatică în victoria binelui și a frumosului. În comediile lirice ale lui Mihail Sebastian

www.cimec.ro

asistăm la o permanentă și melancolică confruntare între o societate rea, obtuză, ostilă oricărei valori morale și spirituale, și un univers vrăjit de un ideal etic superior, în care speranțele generoase se realizează, iar personalitățile se împlinesc. Evident că amintirea atîtor comedii sau satire evoluînd între comic și poezie, și care s-au bucurat și se bucură de un neîntrerupt succes, stăruie în memoria dramaturgilor noștri.

Trebuie să observăm însă că lirismul tuturor acestor autori (structural deosebiți) are totuși un punct comun și care este — am zice — *trăsătura* specifică a comediei care se scria acum treizeci de ani față de cea de astăzi. Eroii lui Tudor Mușatescu, ai lui G. Ciprian sau ai lui M. Sebastian fac parte din aceeași familie a inadaptabililor, iar poziția lor exactă trebuie căutată la încrucișarea dintre nostalgiile lor nobile (dar lipsite de concretețe istorică) și neputința de a le realiza (într-un larg cadru social și pe o întinsă durată). Ei trăiesc într-o zonă în care aspirația se îmbină cu resemnarea sau se mulțumește cu împliniri simbolice și parțiale. Fermitatea lui Spirache din *Titanic vals* constă în refuzul oricărei ascensiuni pe scara valorilor burgheze. Corina din *Jocul de-a vacanța* se definește prin credința că, oricît ar fi de frumoasă o evadare (fie și numai pentru o lună de zile) din atmosfera sufocantă a lumii în care trăiește, această evadare este iluzorie și vine totdeauna un moment cînd realitate și vis se află într-un război aprig și dureros. Chirică din *Omul cu mîrțoaga* își acceptă condiția sa umilă și ridicolă, convins că soarta îi va dărui într-o zi ceea ce-i datorează, angajînd un adevărat pariu cu destinul, care nedreptățește atîtea vieți în orînduirea capitalistă ; dacă el cîștigă la această loterie, e numai datorită hazardului. Așadar, lirismul acestor piese nu e niciodată cel al luptei deschise, duse pe pămîntul realității sociale și istorice, nici al bucuriilor culese dintr-o victorie repurtată direct asupra societății burgheze.

Or, ceea ce caracterizează comedia noastră nouă este că întîlnirea satirei cu lirismul, a umorului cu poezia se făptuiește în acțiunea revoluționară împotriva vechii orînduiri sau a mentalității pe care aceasta a cultivat-o în conștiința oamenilor. Farmecul pe care-l iradiază Cerchez din *Ziariștii* constituie expresia unui temperament combativ, decis să nu tolereze eroarea sau injustiția ; este poezia pe care o degajă un militant (de o spontaneitate cuceritoare) pentru o adîncă înnoire socială și morală. Spiridon Biserică din *Mielul turbat* îngăduie o vreme un șir întreg de umilințe și sfidări care-i sînt aduse, neclintit în credința că cei care-l jignesc și caută să-i frîneze elanul vor fi înlăturați, iar munca lui răsplătită de prețuirea tovarășilor săi. Omul acesta modest, care ne emoționează printr-o superioară îngăduință și printr-o răbdătoare tenacitate, va învinge în cele din urmă. Dar victoria sa nu e urmarea întîmplării, ci a luptei societății noastre împotriva ticăloșiei, împotriva servilismului și a inerției. Ceea ce te cucerește la cei doi adolescenți din *Prietena mea Pix* este convingerea lor că, oricît de mari ar fi greutățile care un timp împiedică un fapt de frumusețe sufletească să fie înțeles și apreciat, toată realitatea din jur va „conspira" și va lupta pentru recunoașterea și desăvîrșirea lui.

În această mutare a accentului de pe lirismul comunicat de ființe deosebite de societatea în care trăiesc (singure și izolate) pe lirismul comunicat de exponenții unui mod de gîndire și de viață care este al unei întregi orînduiri se poate descifra semnul unui amplu proces istoric. Amprenta acestui proces istoric se regăsește și în faptul că autorii comediilor noastre sînt interesați, deopotrivă, să numească idealul personajelor lor și să indice chipul în care el se realizează.

*

A sosit însă momentul să spunem că nu totdeauna, în comediile noastre, elementul liric este fericit realizat.

„Lirismul în teatru — scria Mihail Sebastian — este poate în mod fatal retoric, iar unde începe retoricul încetează simțul de măsură".

Notînd acest gînd al său, Sebastian avea fără îndoială în vedere că, în teatru, adică acolo unde conflictele se rezolvă tranșant, unde replicile se succed rapid și sînt întovărășite de gesturi elocvente, pe scenă, adică acolo unde nuanțele trebuie adeseori sacrificate, iar tranzițiile de la un sentiment la altul sînt îngroșate, dramaturgii sînt în primejdia de a rămîne la tiradă și la gest, deci în zona cea mai suspectă și cea mai susceptibilă de simulare a poeziei, iar lirismul riscă să devină ostentativ, declamator, fals.

www.cimec.ro

Am avut prilejul, vorbind într-un număr precedent al revistei despre piesele unor tineri scriitori, să arătăm că poezia nu reprezintă pe scenă o dispensă de profunzime și de gravitate și că metafora nu înlocuiește cunoașterea vieții, și nici nu poate constitui singura sursă de lirism a unei comedii. Nu are rost, desigur, să enumerăm izvoarele de poezie care pot fertiliza o operă dramatică, un lucru este însă cum nu se poate mai clar, și anume că nu este de presupus să găsim lirism acolo unde nu se afirmă o fecundă viață spirituală și sufletească. Mai cu seamă dacă piesele își propun să înfățișeze un proces etic. Momentul intrării în altă vîrstă morală devine totdeauna prilejul unor serioase interogații și răspunsuri, al unei dezbateri cu sine și cu ceilalți, și numai analiza acestui proces psihologic ne poate ajuta la înțelegerea schimbărilor intervenite în concepția unui personaj.

(De altfel, fără precizarea caracterului personajului care trăiește maturizarea morală, un fenomen care nu se repetă niciodată întocmai, un fenomen de fiecare dată unic, cum este acela al procesului moral parcurs de o conștiință umană, va deveni stereotip, își va pierde specificitatea individuală.) Mai totdeauna, corespondentul direct al acestui proces etic este un sentiment de echilibru, de împlinire, și o nouă erupție de vitalitate, de viață, deci de poezie. De aceea, credem că Andi Andrieș, Aurel Storin și, într-o măsură, Maria Földes greșesc adăugînd exterior lirism, în loc să-l extragă din situațiile create în piesele lor.

Este de făcut apoi o altă observație în legătură cu elementul liric în comediile noastre, și anume că autorii (și cîteodată chiar cei mai talentați) rezistă greu ispitei de a păși pe urmele lui Sebastian, spre același gen de comedie lirică al cărei erou este un om dotat cu frumoase însușiri etice, demonstrînd o gravă conștiință a ideilor, o delicatețe a simțirii și un suflet generos, evoluînd între timidități și aspirații pure. Or, adevărul este că apreciind în cel mai înalt grad poezia unui Andronic sau Miroiu, nu putem uita că, între ziua în care au fost scrise piesele lui Sebastian și cea de astăzi, s-au petrecut în viața intelectualului răsturnări fundamentale, că el a trăit în tensiunea unei mari lupte care l-a chemat să ia act de realitate și de aspectele ei dramatice. Psihologia acestui personaj s-a schimbat radical prin înfăptuirile clasei muncitoare, prin evenimentele istorice care au avut loc, și alte aspirații, alte perspective și alte mijloace de luptă călăuzesc astăzi chiar o ființă din familia de spirit a eroilor lui Mihail Sebastian. De-a lungul anilor, eroul a străbătut un itinerar în care simțul combativității a cîștigat hotărîtor asupra celui al pasivității și în care idealurile s-au precizat în acțiunea cotidiană.

*

O largă experiență socială ne-a dezvăluit existența unor infinite filoane de lirism în realitatea de fiecare zi. Dacă vom merge pe drumul faptelor de dăruire în muncă, sau pe acela al conștiințelor însuflețite de o constantă dorință de desăvîrșire morală, sau pe acela al atîtor destine care au suit, printr-o exemplară sîrguință, treptele culturii, vom găsi oricînd o lumină în stare să dea și celei din urmă întîmplări un sens poetic. E un întreg climat care adăpostește și regenerează lirismul în anii noștri, refuzîndu-l tiradelor și sentimentalismului; e un lirism care presupune o viață interioară activă și severă față de sine (fără ascunzișuri și refugii), animat de sentimentul responsabilității față de colectivitate. Teatrul nostru nu poate decît să cîștige în originalitate și profunzime urcînd la izvorul acestei poezii.

B. Elvin

www.cimec.ro

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra"

„PORTRETUL" de Al. Voitin
Regia: Vlad Mugur

De la stînga la dreapta:
Vlad Mugur — regizorul spectacolului — şi interpreţii: Ileana Predescu (Lucia), Octavian Cotescu (Grigore) şi Lazăr Vrabie (Pavel)

Teatrul de Stat din Sibiu

„TAINĂ" de Horia Stancu
Regia: Mihai Dimiu

Eugenia Papaiani (Ileana) şi Romeo Mogoş (Anton)

PREMIERE

www.cimec.ro

Petre Sturdza

(1869–1933)

În ultimele decenii ale veacului trecut, ibsenianismul a fost steagul de luptă ridicat mai ales de formațiile teatrale înaintate ale acelor vremi. Așa a fost în Anglia cu Green, în Germania cu Otto Brahm, în Franța cu Lugné Poë. La noi, Ibsen s-a încetățenit abia în a doua decadă a veacului acesta, găsind un meșter deosebit în Paul Gusti pentru a-l servi în desăvîrșite interpretări actoricești. Dar cel care a fost un entuziast permanent pentru marele norvegian, cel care l-a tradus, l-a interpretat — Constructorul Solness, John Gabriel Borkmann — a fost Petre Sturdza. Cînd, la noi, acum patruzeci de ani, o generație tînără de intelectuali se străduia să precizeze noutatea și mesajul lui Ibsen, actorul Petre Sturdza îi sta alături, cu prețioasa lui contribuție. Omul acesta masiv, lent, adînc, cu glas molcom, cu un ușor accent moldovenesc, de care niciodată nu s-a putut dezbăra, dădea eroilor ibsenieni toată greutatea și puterea lor, convingea un public încă insuficient inițiat în prețuirea acestei dramaturgii.

Ca și Leonescu, Sturdza întregea cu o deosebită valoare echipa Teatrului Național la începutul veacului nostru. Piesa istorică l-a folosit de nenumărate ori, și iarăși faimosul *Vlaicu Vodă* l-a avut, în 1902, în prima sa distribuție. Juca firește, potrivit accentului său, pe Groza Moldoveanu. Apoi, tot Gusti l-a distribuit în Luca din *Azilul de noapte* al lui Gorki, din care actorul a făcut o creație de neuitat. Intuiția lui justă descifrase încă de atunci adevăratul rol al acestui Luca, înșelător al ultimelor iluzii ale celor căzuți la fund, sub aparența domoală și mîngîietoare a unor prefăcătorii purtate cu mărunt interes.

Înalt și puternic, Petre Sturdza avea, sub o coamă încărunțită devreme, o figură liniștită, cu un nobil profil. Avea pasul larg și rar, gestul amplu, ceea ce dădea ritmului său interpretativ o liniște, o robustețe și o stăpînire în frămîntarea

www.cimec.ro

problematicii, iarăşi ibseniene, spre care actorul se întorcea cu o preferinţă marcată ceea ce nu-l împiedica să-şi compună rolul nu numai plastic, dar şi ca ţinută atunci cînd nevoia o cerea. Şi-l reamintesc iarăşi, sub raportul acesta, în Luca din *Azilul de noapte.* Se gîrbovise. Avea un pas alunecător şi nesigur, sprijinit pe un toiag, şi, pentru a inspira prin milă o anumită încredere, îşi denivelase umerii. frîngîndu-şi cu intenţie grumazul. O grimă completă în perucă şi barbă, sub care se ascundea minunat chipul său puternic dar regulat, îi dădea lui Petre Sturdza înfăţişarea rătăcitorului Luca, purtător de ispite materiale şi spirituale de tot felul pentru cei din *Azilul de noapte.* Intelectual de foarte subţire alcătuire, mare cititor, descendentul acesta îndrăzneţ al unei familii nobiliare într-o epocă de stupidă prejudecată împotriva actoriei avea demnitatea profesiunii sale, pentru care înţelegea să lupte. Astfel, în conflictul iscat la Teatrul Naţional între directorul Alexandru Davila şi Constantin Nottara, la a doua demisie a acestuia, Petre Sturdza se asociază cu Nottara şi, împreună cu el şi cu Liciu, pleacă în 1907 să joace la Teatrul Liric, într-o formaţie protestatară. Ceva mai tîrziu, noul director, Pompiliu Eliade, avea să liniştească elementele învrăjbite.

Pentru o intelectualitate care, după primul război mondial, căuta drumuri în desăvîrşirea unei culturi generale şi a unui larg orizont, animată de idei progresiste pentru acea vreme şi care nu uita că unul din aceste drumuri duce printr-un teatru cu o înaltă ţinută şi nobilă menire, Petre Sturdza a fost o călăuză preţioasă şi un prieten cald, contribuind cu pricepere şi prestigiu la un deosebit fapt de cultură.

Ion Marin Sadoveanu

www.cimec.ro

PRIN TEATRELE DIN R. P. POLONĂ

Călătorul care, între 16 și 24 iunie, intra în orășelul Torun, după ce trecea peste rîul Vistula și admira de departe profilurile roșcate ale clădirilor cu alură medievală, așezate în trepte ca pe niște practicabile de teatru, se afla deodată într-o atmosferă sărbătorească. Drapeie colorate, purtînd stemele regiunilor de nord ale Poloniei, fîlfîiau vesele deasupra străzilor înguste, ca niște mîini întinse de la casele de pe un trotuar spre ceie de peste drum. Vitrinele magazinelor, împodobite la rîndul lor cu drapele, ofereau privitorilor, alături de mărfurile de larg consum, imagini din spectacolele teatrelor. Dintr-o vitrină te privea chipul gînditor al lui Hamlet, înconjurat de personaje și scene din celebra tragedie, din alta îți surîdeau niște fete tinere din *Teatrul Clarei Gazul*, mai departe te întîmpinau nuntașii în costume populare, alături de cei în haine orășenești de seară din *Nunta* lui Wyspianski — și tot astfel, de-a lungul întregii străzi principale, ba și pe străzile laterale. În centrul orașului, clădirea teatrului era dominată de o emblemă uriașă în albastru și alb, care anunța „Al V-lea Festival al teatrelor din Polonia de nord", și de drapelele reprezentative ale regiunilor participante. Cele mai de seamă clădiri ale orașului purtau de asemenea podoabe cu însemnele festivalului.

Orașul lui Copernic — căci una din mîndriile torunezilor este de a găzdui locul de naștere al marelui om de știință — a trăit timp de nouă zile sub semnul festivalului. Timp de nouă zile, întreaga viață a orașului s-a concentrat în jurul acestui eveniment cultural, demonstrînd în mod evident imensa dragoste pentru teatru a polonezilor.

Pentru orașul Torun, acest festival nu era, de altfel, o noutate. Inaugurat în 1959, Festivalul teatrelor din Polonia de Nord are loc în fiecare an în orașul de pe Vistula, prilejuind un șir de zile festive torunezilor și un rodnic schimb de experiență între teatrele din orașele nordice. Cu puțină vreme înainte, avusese loc un alt festival teatral la Wroclaw, dedicat dramaturgiei poloneze contemporane, și altul la Kattowice, consacrat dramaturgiei ruse și sovietice. În Polonia populară s-a creat astfel o tradiție a festivalurilor teatrale regionale, care dau un impuls mereu proaspăt vieții artistice de pe tot întinsul țării, oferind și prilejul unor bilanțuri revelatoare la sfîrșitul unei stagiuni.

www.cimec.ro

Lucru destul de curios pentru un teatru care, în general, cultivă contemporaneitatea, în repertoriul festivalului de la Torun au predominat clasicii. Am aflat, de altfel, că în perioada de început a dramaturgiei poloneze contemporane, operele clasice naţionale şi universale au constituit baza repertoriului teatrului polonez, servind la dezvoltarea măiestriei scenice a interpreţilor. Tinerele teatre din regiunile nordice au căutat şi ele să-şi demonstreze, pe baza textelor clasice, nivelul măiestriei, dar şi capacitatea de a interpreta într-un mod nou, contemporan, opere intrate de mult în tradiţie.

Am văzut în cadrul festivalului o seamă de piese clasice poloneze cu caracter istorico-romantic, al căror conţinut patriotic le menţine în actualitate, ca o mărturie a tradiţiilor de luptă ale poporului polonez. De pildă, *Noapte de noiembrie* de Stanislaw Wyspianski a dobîndit în spectacolul Teatrului „Wilam Horzyczy" din Torun un caracter monumental, eroic, care justifica în mod artistic amestecul de adevăr istoric şi mitologic din textul dramatic, valorificînd poezia acestuia. În decorul solemn, în linii largi şi culori sobre, apariţia zeiţei Palas Atena şi a muzelor de la Termopile, Salamina, Maraton sau Troia, alături de luptătorii polonezi pentru libertate, nu avea nimic insolit, iar versul dobîndea grandoare şi vibraţie eroică. Piesa *Nunta,* de acelaşi autor, s-a bucurat de interpretarea plină de temperament a artiştilor Teatrului Dramatic din Szczecin. Ca şi alte lucrări ale acestui dramaturg polonez clasic, *Nunta* este o împletire de fapte reale cu elemente de vis şi mituri populare, care au fost inteligent valorificate în spectacol prin mijloacele unei tehnici de scenă avansate. Îmi stăruie în minte cîteva scene de o remarcabilă expresivitate, între care un vîrtej de dans popular din prima parte a spectacolului, un şir de viziuni realizate cu ajutorul proiecţiilor şi al jocului de umbre şi, cea mai puternică dintre ele, scena finală în care personajele execută un dans lent, într-o lumină roşiatică-violetă, ca într-o halucinaţie, exprimînd marasmul intelectualităţii poloneze de la începutul secolului, dar în acelaşi timp un fel de presimţire tulbure a revoluţiei care avea să vină. În schimb, piesa *Kordian* a altui mare dramaturg polonez clasic, Juliusz Slowacki, prezentată de Teatrul din Koszalin-Slupsk, a fost supusă de către regizor unei operaţii de întinerire, prin intervertirea tablourilor şi folosirea unei simbolistici complicate, care nu totdeauna îşi dezvăluia semnificaţiile cu suficientă claritate. De unde se vede că raportul între tradiţie şi inovaţie îşi are legile sale, pe care nu le poate călca nimeni fără a suporta consecinţele.

Shakespeare a fost prezent în cadrul festivalului cu *Coriolan* şi *Hamlet,* aceasta din urmă fiind interpretată ca o piesă de acţiune, cu un ritm alert, la care a contribuit din plin interpretarea dată eroului tragediei shakespeareene de către un actor tînăr, nu lipsit de calităţi (Wlodzimierz Bednarski), dar prea sportiv şi agitat pentru un personaj înclinat spre gîndire profundă şi meditaţie filozofică. Din repertoriul bogat al festivalului, amintesc încă, pentru completarea peisajului, *Tristan şi Isolda,* prelucrare scenică după Joseph Bédier, în regia lui Aleksander Gassowski, *Teatrul Clarei Gazul* de Prosper Mérimée — spectacol spiritual, în care ironia şi umorul serveau la ridiculizarea sentimentalismului şi a melodramei. Dramaturgia contemporană a avut drept emisari pe Fr. Dürrenmatt cu *Fizicienii,* pe B. Brecht cu *Cercul de cretă caucazian,* pe Jerzy Szaniawski cu *Fierarul, Banii şi stelele,* pe Hemingway cu *Coloana a cincea,* pe Evgheni Şvarţ cu *Regele gol.* Acest spectacol merită o menţiune separată. Pus în scenă de o tînără regizoare, Jowita Pienkiewicz la Teatrul „Stefan Jaracz" din Olsztyn-Elblag, spectacolul s-a bucurat de o bună interpretare actoricească, în frunte cu interpretul regelui, Henryk Abbe. Cu umor sec, fără pic de şarjă, actorul a exprimat cu limpezime contrastul comic între aparatura complicată şi pompoasă a organizării ceremonialului de stat şi esenţa lipsită de orice valoare umană a persoanei monarhului. Prin satirizarea ipocriziei, a conformismului, a formelor lipsite de conţinut, spectacolul pleda implicit pentru adevăr, pentru cinste şi demnitate umană. Nu întîmplător, publicul a primit spectacolul cu mult entuziasm, răsplătind cu aplauze repetate munca interpreţilor.

De altfel, în general, publicul a participat cu mult interes şi căldură la acest festival, trimiţîndu-şi omagiul către artişti, concretizat în numeroase coşuri şi buchete de flori şi substanţiale daruri, care umpleau scena la sfîrşitul fiecărui spectacol, mărturie a legăturilor strînse între teatru şi oamenii muncii din R. P. Polonă.

Această legătură am întîlnit-o şi în teatrele din Varşovia, unde există o activitate artistică vie şi variată. Şi aici dragostea pentru tradiţia clasică naţională se manifestă prin reprezentarea frecventă a operelor lui Slowacki, Wyspianski, Fredro

www.cimec.ro

Scenă din „La putta onorata" de Goldoni — Teatrul Nowy, Lodz

și ale altor dramaturgi polonezi clasici, alături, bineînțeles, de piesele clasice universale și de cele contemporane. Repertoriul teatrelor din Varșovia este foarte bogat, răspunzînd preocupărilor diverse ale oamenilor de teatru polonezi. Se caută deopotrivă valorificarea unor opere foarte vechi, ca și popularizarea unor piese de ultimă oră ale dramaturgiei universale (n-aș putea spune că alese totdeauna cu cel mai limpede discernămînt). De pildă, am văzut la Teatrul Național din Varșovia *Istoria glorioasei învieri a Domnului nostru*, un mister medieval în stil popular, cules în secolul XVII de Mikolaj de Wilkowiecko, pus în scenă de Kazimierz Dejmek. Păstrînd caracterul popular al redactării, regizorul a realizat spectacolul cu multă simplitate și finețe artistică, adăugînd la textul rostit de personaje și indicațiile de regie cuprinse în paranteze și scrise, de către autorul medieval, în limba latină. În felul acesta, personajul întrerupîndu-și din cînd în cînd tirada în versuri pentru a spune pe un ton neutru, în latinește, cîteva cuvinte, ca de pildă, „cu altă voce", sau „către Maria", sau „cu mînie" etc., totul căpăta un caracter convențional, care împiedica crearea unei atmosfere pioase. Cristos era înfățișat cu cununa de spini, în costumul și sub aspectul întîlnit adesea în troițele de pe marginea drumurilor, iar lupta sa cu diavolii, după coborîrea în infern, era de un comic care anula orice urmă de religiozitate. La aceasta se adăugau intermedile cu caracter laic, de o mare savoare populară, care prezentau scene comice din viața populației sătești.

La același Teatru Național am văzut un spectacol alcătuit din trei piese grecești antice, *Agamemnon* de Eschyl, *Electra* de Euripide și *Broaștele* de Aristofan, dovedind, prin compoziție și prin interpretare, inteligență și rafinament cultural. După cum se știe, în *Broaștele*, Aristofan a prezentat o paralelă interesantă și plină de ironie între Eschyl și Euripide. Spectacolul exprima prin prima piesă stilul solemn, monumental al celui dintîi mare dramaturg al lumii, cobora apoi la dimensiunile umane în interpretarea Electrei lui Euripide, pentru a da apoi caracterizarea comică a amîndurora, cu preferință, bineînțeles, pentru Eschyl și, după cît mi-am dat seama, cu unele aluzii directe la actualitate, îndeosebi în corul broaștelor.

www.cimec.ro

Rena Mirecka (Mefisto) din „Viața tragică a doctorului „Faust" de Chr. Marlowe — „Teatrul-laborator 13 rînduri" din Opole

Actualitatea e prezentă pe scenele Varșoviei, atît prin piesele noi ale unor dramaturgi polonezi — din care, din păcate, n-am văzut nici una — cît și, mai ales, prin dramaturgia universală. *Fizicienii* de Dürrenmatt a găsit la Teatrul „Dramatyczny" o interpretare subtilă, de rafinament psihologic, care însă, firește, n-a izbutit să anuleze caracterul pesimist al piesei, care încearcă să demonstreze consecințele nefaste ale gîndirii umane și ale științei duse pînă la ultimele sale limite.

Îmi stăruie în amintire scena prînzului, în care cei trei fizicieni, nebuni simulanți, își dau jos masca. Este o scenă de mare intensitate dramatică, în care tot ce a fost pînă acolo farsă și grotesc dispare, pentru a face loc unei triste lucidități. Figura actorului Szwiderski părea anume indicată pentru rolul lui Moebius, savantul care trăiește drama de a purta pe umeri singur — după cum își închipuie — responsabilitatea pentru destinul tragic al omenirii amenințate de distrugere.

Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită de B. Brecht este o realizare artistică remarcabilă, atît prin concepția regizorală sobră, lipsită de artificii, cît și, mai ales, prin interpretarea rolului principal de către Tadeusz Lomnicki, un actor tînăr foarte înzestrat. Amintesc din spectacol un procedeu care mi s-a părut interesant : în clipa în care un personaj era hărăzit morții, el apărea (printr-un truc ingenios realizat de interpret cu o mișcare rapidă) cu fața albă ca o mască mortuară. Hindenburg, din clipa cînd a acceptat pactul cu bandiții, a apărut cu masca albă, prezența sa în scenă echivalînd cu aceea a unui mort viu — o, și cît de grăitor vorbeau tăcerile sale, datorită expresivității actorului ! Cît despre Arturo Ui, puterea de transfigurare a actorului, dublată de o știință a compoziției,

www.cimec.ro

care începe cu compoziția lăuntrică, psihică, a personajului și continuă cu o tehnică a vorbirii și a mișcării fizice, a avut drept rezultat realizarea evoluției personajului, a gangsterului mînat de beția de putere pînă la dictatorul criminal, cu porniri demențiale, setos de dominația lumii. Actorul și-a compus personajul pînă în cele mai mici amănunte, studiind documente și imagini ale modelului viu, împrumutîndu-i vorbirea — precipitată, sacadată, tranșantă ca lama unei ghilotine —, mișcările, mersul repezit, privirea sfredelitoare, dar fără a face o imitație neartistică. Scena lecției cu actorul, în care Ui învață cum să se poarte în lume și, în care, semispontan, semiconștient, ia naștere salutul hitlerist, a fost magistrală. Evoluția personajului exprimată de actor poate fi rezumată prin „Așa se naște un dictator". Ultima parte a spectacolului, lipsită de un crescendo dramatic, aducea oarecare monotonie și oboseală. Dar cred că aici avea și textul partea sa de vină.

O trăsătură caracteristică a teatrului polonez — ca de altfel în general a teatrului contemporan — este căutarea unor căi noi de apropiere de spectator, de comunicare între scenă și sală. Pe această linie se înscrie activitatea unuia din teatrele tinere, cu caracter experimental, ale Poloniei de azi, și pe care l-am văzut în orașul Lodz, unde se afla în turneu. Este vorba de „Teatr-Laboratorium 13 rzedow" (Teatrul-laborator 13 rînduri) din Opole. Trupa tînără a teatrului, condusă de un regizor foarte tînăr, Jerzy Grotowski, a pornit la descoperirea unor căi noi ale expresivității scenice, desființînd distanța dintre scenă și sală, amestecînd actorii cu spectatorii, implicîndu-i pe aceștia din urmă direct în procesul de desfășurare a spectacolului, luptînd pentru desăvîrșirea tehnicii actoricești. Incontestabil, încercările lor sînt demne de interes. Munca asiduă de antrenament zilnic a avut drept rezultat o bună stăpînire a mijloacelor vocale și fizice de către actori, care execută adevărate mișcări de virtuozitate, folosind vocea și trupul ca pe niște instrumente docile. Merită interes, de asemenea, încercarea de a da fiecărui spectacol un cadru scenic adecvat. De pildă, spectacolul văzut de mine după „Viața tragică a doctorului Faust" de Christopher Marlowe se desfășura pe un șir de mese puse pe două rînduri, pe laturile carora se aflau spectatorii, așezați pe niște bănci, amestecați cu cîțiva interpreți. Am avut însă impresia că, în momentul de față, căutările acestor tineri n-au un țel prea limpede, că se rătăcesc puțin pe direcții formale, tehnica devenind un scop în sine, că însuși repertoriul ales de ei pentru aceste exerciții nu este dintre cele mai potrivite. În spectacolul văzut, emoția era înlocuită printr-o reprezentare lucidă a unor reacții fizice și fiziologice, iar efectul asupra publicului era de uimire și uneori de spaimă. Sper că, prin maturizare și o îndrumare atentă, tinerii aceștia înzestrați, despre ale căror experimente reușite din anii trecuți presa poloneză și cea străină au scris articole încurajatoare, își vor limpezi drumul spre inima și mintea spectatorilor.

Scurta întîlnire cu teatrul polonez nu mi-a dat posibilitatea unei cunoașteri mai profunde a fenomenelor și tendințelor sale actuale caracteristice. E limpede însă că e un teatru interesant, bazat pe tradiții culturale temeinice, angajat în mișcarea vie, înnoitoare, a teatrului contemporan universal, pe un evident făgaș realist. Și aceasta ni-l apropie.

Margareta Bărbuță

www.cimec.ro

SERI DE TEATRU LA PARIS

Sălile teatrelor „Sarah Bernhardt" și „Récamier" — în care se desfășoară, de la începutul primăverii pînă în vară, stagiunea Teatrului Națiunilor — au devenit un fel de stadion olimpic al jocurilor dramatice. Aici se întrunesc, în riguroasă competiție artistică, trupe din lumea întreagă. Întîlnirea „pe scenă" a unor oameni de teatru din țări diferite prilejuiește un fructuos schimb de experiență : inovațiile valoroase sînt preluate și transformate în mijloace curente, tradițiile unor popoare mai puțin cunoscute inoculează de multe ori și împrospătează arta amenințată de decadență a altor popoare.

Anul acesta au fost prezente la Teatrul Națiunilor un mare număr de țări : Elveția, Tunis, Irlanda, Statele Unite, Mexic, Marea Britanie, Belgia, Uruguay, Norvegia, Olanda, Uniunea Sovietică.

Am văzut multe din aceste spectacole. Majoritatea au fost unanim considerate excelente. Dar, ca la orice competiție, au existat și campioni care s-au distins.

E de neuitat grandiosul *Rege Lear*, în interpretarea trupei Teatrului Royal Shakespeare Company, pus în scenă de Peter Brook și cu Paul Scofield în rolul principal. A fost unul din acele spectacole, la care, după ultima cădere de cortină, publicul rămîne tăcut și nemișcat, avînd nevoie de un răgaz de reculegere înainte de a aplauda. Regizorul a adîncit înțelesul tragediei shakespeareene și i-a dat un sens insolit și deosebit de contemporan. Pentru el, drama lui Lear este drama claselor sociale în descompunere, din evul mediu și pînă azi. Valori ce par imuabile se răstoarnă, uriașul își leapădă veșmintele regale și toată forța lui devine neputință ; cazna lui de a înțelege se transformă în nebunie. Nebunia bătrînului este, de fapt, deruta unei lumi întregi, care a trăit către sfîrșitul feudalismului, spaima în fața vidului ideologic de după Renaștere și pe care Brook o compară cu „angoasa" burgheziei din zilele noastre. Din mozaicul de tablouri care alcătuiește piesa, Peter Brook a subliniat trei momente care marchează evoluția tragediei lui Lear : după ce și-a împărțit regatul, dar și-a păstrat coroana, Lear descoperă că a rămas fără putere ; întors de la vînătoare cu cei o sută de cavaleri ai săi, fiica cea mare îi spune, cu autoritate de monarh, să-și înjumătățească suita. Revolta și mînia sălbatică a bătrînului nu cunosc margini. Cu o mînă răstoarnă masa imensă cu tăblie de aramă, încărcată cu cupe, în jurul căreia stăteau cavalerii. E clipa cînd începe să-și dea seama că măreția lui se spulberă. Pornește spre cea de-a doua fiică a sa, unde îl așteaptă o umilire și mai mare. Se zbate, se zvîrcolește, pînă ce, în cele din urmă, se mărturisește copleșit, învins : iată-l apărînd pe scena pustie, mărginită de cei trei pereți îmbrăcați în pînză de culoarea cerului înnourat, pe care atîrnă trei gigantice tăblii dreptunghiulare de aramă, înroșite amenințător

www.cimec.ro

de lumina reflectoarelor, și care, printr-o ușoară mișcare, sugerează întreaga natură dezlănțuită. Pînă la această scenă, între Lear și nebun se închegase o unitate, se stabilise o legătură aproape fizică : nebunul era tot timpul lîngă rege, care de multe ori se agăța de el. Ceea ce rațiunea încă întreagă a unuia nu reușea să cuprindă explica nebunia celuilalt. Dar a sosit clipa cînd Lear n-a mai avut nevoie de nebun. A devenit la rîndu-i nebun. Și nu numai el, ci și Gloucester și Edgar (a cărui nebunie e prefăcută). Spectacolul culminează cu scena în care se întîlnesc cele trei larve umane, decrepite și neputincioase. Pentru Brook, această întîlnire are o semnificație foarte importantă : rătăcirile celor trei i se par avînd aceeași rezonanță ca rătăcirile scriitorilor burghezi contemporani.

În funcție de aceste trei momente mari, și în jurul lor, se cristalizează spectacolul. Conținutul de idei reiese limpede și clar. La acest lucru contribuie și simplitatea decorului și a costumelor. Scena e aproape mereu goală, doar cu anumite elemente de decor, atunci cînd e absolut necesar ; iar pe pereți, tăbliile de aramă alternează cu uriașe trunchiuri de lemn (care amintesc gardul unui țarc în care sînt închise vitele), spre a marca schimbarea locului acțiunii. Costumele sînt neutre, din piele ruginie — chiar femeile poartă rochii lungi de piele —, în perfectă armonie cromatică cu restul decorului. Jocul actorilor e unitar și impresionant. Paul Scofield avea un fel deosebit de a rosti replicile, lungind cuvintele, dîndu-le sonoritate de cor antic.

În zilele următoare premierei au apărut cronici entuziaste : „Peter Brook redescoperă Regele Lear", „Regele Lear în interpretarea Teatrului Royal Shakespeare Company : admirabil, prodigios, de neuitat". Dar acest succes a făcut ca exigența juriului — a publicului și oamenilor de teatru parizieni — să crească. Ceea ce nu l-a împiedicat să primească cu multă căldură Teatrul Workshop, care prezenta, în regia doamnei Joan Littlewood, *Oh ! What a lovely war ! (Vai ! Ce război drăgălaș !)*

Teatrul Workshop este un teatru modest dintr-un cartier periferic al Londrei. Aici s-au jucat însă majoritatea pieselor „tinerilor furioși", care au împrospătat dramaturgia engleză, aducînd pe scenă o problematică contemporană și omul simplu al zilelor noastre. În ultimii ani, sub conducerea pricepută a regizoarei Joan Littlewood, Teatrul Workshop a devenit unul din teatrele cele mai cunoscute și progresiste din Anglia. După unii, *Oh ! What a lovely war !* este una din cele mai importante realizări ale trupei, deși în program este anunțată ca un simplu „divertisment muzical". Tema sa e însă o temă majoră : războiul.

Piesa nu-i o poveste. Sînt înfățișate, amuzant și ironic, momente din timpul primului război mondial. Stîrnesc rîsul. Dar un rîs dureros, căci subtextul tragic e mereu prezent : cruzimea războiului, inutilitatea lui, morții, afacerile ce se făceau cu armele și carnea de tun. Cînd dansurile și cîntecele devin prea vesele, pe ecranul din fundul scenei apar proiectate fotografii din timpul măcelului ; iar un șir de becuri, sprijinit pe o schelă de fier, anunță în succesiune luminoasă cînd se petrece scena respectivă : anul, luna, ziua, locul unde soldații luptau, rezultatul luptei (o sută de metri, sau doi, sau nici unul, de pămînt cîștigat, și sute sau mii de morți).

Charles Chilton — autorul — povestește cum a început să scrie piesa : prin 1958 s-a dus, la rugămintea bunicii lui, să fotografieze mormîntul tatălui său, ucis în 1918 lîngă Arras. Acolo găsi un zid pe care, printre numele celor „35.942 ofițeri și soldați ai Forțelor Imperiului Britanic căzuți în lupta de la Arras", era gravat și numele tatălui său. S-a întors acasă cu dorința de a face ceva pentru ca niciodată un asemenea epitaf să nu mai existe pe vreun mormînt. Așa s-a născut această piesă.

www.cimec.ro

Actorii — unsprezece bărbați și patru femei — poartă costume de Pierrot și Colombine (întocmai ca „i zanni" commediei dell'arte și actorii care cutreieră părțile de sud ale Angliei și dau spectacole pe plajă), schimbînd doar cîte un element — bocanci, chipiu, pușcă — caracteristic personajului pe care-l interpretează la un moment dat. Spectacolul pare un joc, o comedie muzicală delicată. De fapt, este un rechizitoriu sever al războiului. Spiritul care străbate piesa nu atenuează cu nimic ferocitatea satirei. Instructajul recruților, pe care un sergent mărginit îi învață cum să mînuiască baioneta, discuția dintre generalul francez și comandanții englezi sînt de un comic irezistibil. Dar ironia cu care sînt schițate portretele căpeteniilor de armate e la fel de acidă ca și cea cu care sînt făcute portretele cotropitorilor fasciști din *Șvejk în al doilea război mondial* a lui Brecht. La un moment dat, e înfățișat un serviciu religios pe front: un soldat enumeră, pe voce de țîrcovnic, beneficiile războiului — nu prea sînt alimente, dar în schimb soldații au căpătat dezlegare de la Papa să mănînce vinerea, în tranșee, carne etc. — și-și încheie partitura într-o notă gravă: vreau să scap odată de acest război blestemat. Îmi amintesc de un alt fragment plin de un umanism profund: noaptea de Crăciun, în tabăra engleză. De-aproape se aude un cîntec nemțesc. Cei cinci-șase soldați englezi răspund cu un alt cîntec. Apoi primesc — aruncată de nemți — o cizmă de care se apropie suspicioși. Înăuntru găsesc daruri: un pachet de șocolată, un pachet de țigări. Fac și ei rost de cîteva nimicuri și aruncă înapoi cizma încărcată, în tabăra dușmană. Nemții vin să le mulțumească și să bea împreună o sticlă de schnaps. Oamenii săraci își împart de bună voie puținul pe care-l au, lor dușmănia le este străină, nu fac decît să se supună ordinelor celor ce au averi de împărțit. În ultima scenă, un gradat francez comandă elegant: „Pour la glorie de la patrie, en avant!" Nu mișcă nici un soldat. Gradatul îi amenință, apoi repetă comanda. Soldații înaintează ca oile, făcînd: mee! Sînt împușcați. Rămîn în picioare, doar cu capetele și pușile plecate. Apoi se îndreaptă și cîntă, în franțuzește: „Am sfîrșit cu viața, nu mai trăim, nu mai iubim, nu ne mai bucurăm. Dar noi nu vrem să murim!" Toată trupa vine la rampă și reia, în cor numeros, cîntecul — de data asta în englezește.

Comentariile sînt inutile. Dacă relatarea a fost cît de cît evocatoare, calitățile spectacolului reies singure: mesajul profund progresist, efectul mobilizator și înaltul nivel artistic.

O seară încîntătoare a oferit compania lui Peppino De Filippo, care a interpretat „a l'improviso", „scrittura" lui De Filippo *Metamorfozele unui muzicant ambulant*, o reeditare a metamorfozelor lui Pulcinella. Verva, naivitatea, umorul sănătos, popular ale commediei dell'arte au cucerit spectatorii. Jocul actorilor — deși, în parte, improvizație — era caracterizat printr-o mare precizie. Iar inventivitatea de regizor și talentul de clovn al lui Peppino De Filippo mi s-au părut unice.

De mai puțin succes de presă s-a bucurat spectacolul Teatrului Popular Italian, condus de Vittorio Gassman. Poate tocmai din cauza caracterului său vădit popular. În fața unui public de intelectuali, Vittorio Gassman a folosit același limbaj scenic ca în fața muncitorilor, în parte analfabeți, din cel mai înapoiat sat al Calabriei: a prezentat o antologie, o lecție de istorie a teatrului, în care intenția pedagogică nu numai că nu era ascunsă, ci de la bun început anunțată.

Jocul eroilor este o înlănțuire de fragmente din marile piese clasice, de la Eschyl și Plaut la Pirandello și Brecht, legate între ele de explicațiile modeste, dar competente și pline de umor, ale unui comentator. „Publicului nou, care n-are încă răbdare să urmărească în întregime piesele clasice sau cele de idei, e bine să-i înfățișăm fragmente însoțite de explicații", mi-a spus Gassman, în cursul unei discuții.

www.cimec.ro

La ridicarea cortinei, pe un ecran încadrat în perdele negre, sînt proiectate diafilme care întovărăşesc spusele comentatorului şi introduc spectatorii în epoca fragmentului respectiv. Actorii — şase la număr, îmbrăcaţi în salopete bleumarin, avînd ca singură podoabă insigna T.P.I. pe buzunarul de la piept — împart în sală caiete-program. La un semn al lui Vittorio Gassman, se urcă pe scenă, îşi schimbă — în culise — costumul şi începe spectacolul propriu-zis. Ecranul dispare, cîteva elemente simple şi sumare sugerează locul acţiunii. În prima parte sînt prezentate fragmente din *Perşii* lui Eschyl, *Thyeste* de Seneca, *Soldatul fanfaron* de Plaut, o scenă dintr-un mister medieval şi una pe o canava a commediei dell'arte. Actorii joacă cu multă seriozitate, respectînd stilul fiecărei epoci ; nu se simte nici o dorinţă de inovare, de înnoire : ţelul este de a prezenta teatrul aşa cum a fost în diversele momente ale evoluţiei sale — sumbru şi grav pe vremea anticilor greci, guignolesc pe vremea lui Plaut (prezentatorul comentează : azi, teatrul concurează cu televiziunea, cinematograful, strip-tease-ul ; pe timpul lui Plaut îşi disputa spectatorii cu circul, care le oferea emoţii puternice : creştini sfîşiaţi de lei, lupte care se sfîrşeau cu moarte ; de aceea, teatrul trebuia, la rîndu-i, să impresioneze puternic), mistic şi popular în evul mediu. După pauză, urmează fragmente din *Oreste* de Alfieri, *Kean* de Al. Dumas-tatăl, *Astă-seară se improvizează* de Pirandello ; o actriţă din trupă cîntă apoi, cu mult dramatism, „Ce primi o nevastă de oştean" din *Şvejk în al doilea război mondial* de Brecht (comentatorul explică : ani de război şi violenţă. Istoria se repetă : de la Xerxes la Hitler, oamenii nu contenesc să lupte. Să plîngem acest pămînt care are nevoie de eroi, cum spune Brecht). În încheiere, Vittorio Gassman, înconjurat de întreaga trupă, recită testamentul poetului grec al rezistenţei, Kriton Athanasulis — în care acesta spune fiului său : „Pacea lumii fie hrana sufletului tău... Ca moştenire, îţi las lupta mea neterminată, amintirea lagărelor de la Auschwitz şi certitudinea că totul trebuie să se schimbe".

Recitind programul acasă, mi-am dat seama că spectacolul fusese un one-man-show. Dar cu cîtă discreţie se estompează Gassman ! E un actor desăvîrşit, cu o gamă uluitoare, ireproşabil în toate rolurile : elegant în Alfieri, măreţ în clasici, ordinar chiar, în commedia dell'arte, extraordinar în *Kean*, irezistibil în comedie. Şi totuşi, în spectacol, nu-l simţi nici o clipă vedetă. Cuviincios în faţa artei, evită să epateze sau să strălucească. Are o singură năzuinţă : aceea de a educa spectatorul.

Am părăsit capitala Franţei în ajunul sosirii trupei Teatrului de Satiră din Moscova. Apropierea datei de 19 iulie — cînd se împlineau 70 de ani de la naşterea marelui poet al revoluţiei socialiste, Vladimir Maiakovski — făcea ca spectacolele *Baia* şi *Ploşniţa* să fie aşteptate cu un interes sporit. Parizienii, credincioşi prieteni ai lui Maiakovski, organizaseră seri în care actorii sovietici să declame din operele sale. N-am fost de faţă în seara premierei, dar atmosfera de febrilă nerăbdare din ajun, cît şi nivelul înalt al trupei din Moscova anunţau un triumf.

Dana Crivăţ

www.cimec.ro

Teatrul sovietic și problemele lui contemporane

Îndrumările Plenarei C.C. al P.C.U.S. din iunie și sarcinile actuale ale teatrului sovietic — iată tema celei de-a patra plenare a V.T.O. (Asociația oamenilor de teatru din U.R.S.S.), care a avut loc recent la Moscova. Plenara a fost deschisă de M. Țariov, artist al poporului al U.R.S.S., directorul Teatrului Mic. Referatul a fost ținut de I. Zubkov, redactor-șef al revistei „Teatralnaia Jizn". Referatul a atras atenția asupra faptului că noile condiții de construire a comunismului generează o nouă etapă în munca ideologică a P.C.U.S. Una din principalele direcții ale acestei activități este educarea poporului în spiritul patriotismului sovietic și al internaționalismului proletar. În acest domeniu, teatrul poate aduce o contribuție însemnată.

În referat au fost menționate spectacolele ale căror premiere au avut loc în ultimii doi ani și care au intrat în fondul de aur al repertoriului sovietic. Vorbitorul a criticat piesele care abordează teme minore și care, prin tematica lor neesențială, împiedică teatrele să-și îndeplinească menirea.

În referat și în discuții s-a acordat o atenție deosebită problemei repertoriului pentru copii și tineret, subliniindu-se importanța exemplului pozitiv, care trebuie să stea la baza pieselor adresate tinerilor.

Trebuie să învățăm de la K. Stanislavski arta de a fi exigenți — a spus I. Zubkov. Oamenii de teatru sovietici — a accentuat vorbitorul — trebuie să ocupe un loc în primele rînduri ale frontului ideologic.

Numeroși vorbitori au insistat asupra importanței teatrului în educația comunistă a spectatorilor. Printre luările de cuvînt sînt de remarcat cea a dramaturgului A. Sofronov, cele ale actorilor M. Kedrov, B. Smirnov, M. Jarov și alții.

O mare atenție s-a acordat, și în referat și în discuții, criticii teatrale și funcției ei stimulatoare.

La concluzii a luat cuvîntul A. Popov, ministrul Culturii al R.S.F.S.R. El a vorbit despre răspunderea artistică și partinică a oamenilor de teatru și despre obiectivele pe care ei trebuie să le atingă în lupta pentru un repertoriu de un înalt nivel artistic, pentru realism și măiestrie în arta spectacolului.

Plenara a adoptat un apel către toți oamenii de teatru, ca aceștia să aplice în munca lor de zi cu zi hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.U.S. și să răspundă cu cinste marilor sarcini ale construirii comunismului.

Prin teatrele norvegiene

Teatrul Norvegian ocupă un loc de frunte în viața culturală norvegiană, lăsînd în urmă prima scenă a țării — Teatrul Național, un teatru de un stil greoi, academic.

www.cimec.ro

Teatrul Norvegian prezintă spectacole în limba vorbită în satele norvegiene. (În Norvegia există două limbi literare oficiale — una bazată pe graiul orășenesc, alta pe cel vorbit la sate.) Dar cu toate „drepturile egale", fixate pe hîrtie, condițiile de dezvoltare a limbii săteşti au fost mult mai puțin prielnice. Teatrul Norvegian a fost creat acum cinci decenii, tocmai pentru a pune în scenă piese în limba populară. De la bun început, el a activat în opoziție față de arta oficială. In prezent, teatrul este condus de dramaturgul progresist T. Skagestad.

Stagiunea care s-a încheiat a fost rodnică. La Teatrul Norvegian a fost pus în scenă primul spectacol Brecht jucat în această țară. Este vorba de *Cercul de cretă caucazian*. Contactul cu ideile şi metoda lui Brecht a constituit o adevărată revelație şi pentru creatori. Acest spectacol nu a fost doar un eveniment artistic, ci şi un eveniment politic în viața țării. Influența lui Brecht se resimte şi în spectacolul *Peer Gynt*, montat de T. Skagestad pe aceeaşi scenă. De mare succes se bucură o nouă comedie de Axel Helland, autorul piesei *El a spus : Nu !*, cunoscută în toată Norvegia. Noua lui lucrare se numeşte *Înălțimea sa, soția mea*. Căsătoria unei prințese engleze cu un fotograf i-a oferit pretextul pentru o satiră ascuțită la adresa moravurilor aristocrației engleze.

Altă premieră interesantă a fost aceea cu piesa lui T. Skagestad — *Orașul de pe țărm*, în care se dezbat probleme legate de mişcarea împotriva înarmării atomice din Norvegia. Forma piesei este puțin obişnuită. Acțiunea este întreruptă de digresiuni lirice, un cor comentează acțiunea ş.a.m.d. Acest spectacol a trezit o adevărată furtună. Unele cercuri politice au pornit o violentă campanie împotriva spectacolului, dar publicul larg continuă să-l susțină.

În repertoriul teatrului mai figurează *Medeea*, în care rolul principal este interpretat de T. Mawrstad, una din cele mai bune actrițe norvegiene. Foarte interesantă este noua montare a piesei lui A. Strindberg — *Domnișoara Iulia*. De asemenea, spectatorii norvegieni au putut vedea un balet după un poem al lui Arne Görborg — *Vrăjitoarele*, precum şi o dramatizare după romanul *Fratele* de Ulav Dühn.

Cîteva cuvinte despre alte teatre din capitala norvegiană. De mare succes se bucură două din spectacolele Teatrului Național : *Duminica neagră* de dramaturgul american Reginald Rowse, care tratează problema rasială din statele sudice, şi *Fizicienii* de Fr. Dürrenmatt. Se pare că Teatrul Național, în năzuința sa de a deveni mai actual, începe să se ia la întrecere cu Teatrul Norvegian.

Teatrul Nou şi-a încheiat stagiunea cu premiera *Sechestrații din Altona* de J. P. Sartre ; aceasta a suscitat interesante discuții în rîndurile intelectualității norvegiene.

Unele spectacole remarcabile a realizat tînărul Teatru Televizat, condus de A. Brückmann ; aici s-au evidențiat spectacolele *Puştile Terezei Carrar* de Brecht şi *Strigoii* de Ibsen.

Experiența Teatrului Norvegian demonstrează încă o dată că numai acele spectacole care atacă problemele majore ale contemporaneității trezesc interesul marelui public.

„Libertatea creației" în Japonia

Recent, în Japonia s-a petrecut un eveniment puțin obişnuit. Un spectacol a cărui premieră nu a avut loc a primit premiul întîi al Asociației corespondenților de radio şi televiziune din Japonia. Este vorba de spectacolul pentru televiziune *Fiul unic* (scenariul de Nobuiosy Terada, regia de Miyodzy Eky).

Colectivul studioului de televiziune a muncit cu mult entuziasm pentru realizarea acestui spectacol. Dar, în ajunul premierei, comanditarul spectacolului a renunțat să-l mai finanțeze şi transmisia a fost anulată.

Refuzul comanditarului de a mai sprijini acest spectacol se datorește — după cum s-a aflat ulterior — presiunii exercitate de partidul liberal-democrat şi de alte organizații de dreapta.

Prin ce nu a plăcut spectacolul ? Sau, mai bine zis, de ce i-a speriat *Fiul unic* ?

Probabil că „de vină" e subiectul piesei. O mamă care şi-a pierdut fiul mai mare şi soțul în războiul trecut sfătuieşte pe cel de-al doilea fiu — acum unicul — care a trecut cu succes examenul de admitere la Institutul Militar, să renunțe la cariera armelor. Sub influența mamei, a fetei iubite, a rudelor şi cunoştințelor, tînărul renunță.

Evident că această idee — acest protest împotriva militarismului, demascarea celor care educă tineretul în spiritul unui patriotism războinic şi revan-

www.cimec.ro

şard — a trezit nemulţumirea grupurilor care împing din nou Japonia pe un drum periculos.

Faptul că premiera piesei nu a avut loc a trezit indignarea şi protestele forţelor progresiste ale ţării. Regizorul şi-a dat demisia, în mod demonstrativ, de la Televiziune. „A ceda presiunilor — a declarat el în presă — înseamnă a capitula în faţa reacţiunii. Sînt indignat de cele întîmplate şi voi lupta ca spectacolul *Fiul unic* să fie totuşi prezentat telespectatorilor japonezi".

Erwin Piscator, credincios sie-însuşi

E. Piscator, regizor cu talent cert dar contradictoriu, a parcurs o cale artistică tot atît de contradictorie. Creator al „teatrului politic" în timpul republicii de la Weimar, antifascist convins şi demascator virulent al tiraniei hitleriste, Piscator a fost întotdeauna „de stînga", atît în politică cît şi în artă, dar, în diversele etape ale activităţii sale, această orientare a fost de multe ori anarhică.

Artist de reputaţie mondială, Piscator nu şi-a putut crea, de fapt, un teatru al său, ori o şcoală cu poziţii ideologico-artistice precise, pentru că nu are şi nu a avut niciodată un loc stabil de muncă. În urma unor peregrinări nesfîrşite, el a fost angajat, la începutul acestei stagiuni, la Volksbühne din Berlinul occidental, cunoscut şi sub numele de Teatrul de pe Kurfürstendamm, de unde, în 1927, a fost dat afară în urma unui uriaş scandal provocat de spectacolul *Furtună deasupra Gottlandului*. Acum, Piscator s-a întors la „locul crimei", cu aureola unui clasic, recunoscut şi stimat de toţi.

El a început munca creatoare în acest teatru punînd în scenă tetralogia lui G. Hauptmann — *Atrizii* —, spectacol pe care l-a realizat ca pe un act de demascare a hitlerismului. Însuşi subiectul piesei îi oferea suficient material. Hauptmann, care a scris piesa în timpul războiului, a utilizat mitul antic al crimelor sîngeroase ale Atrizilor ca o aluzie foarte transparentă la realitatea ce-l înconjura.

Şi iarăşi — pentru a nu se ştie cîta oară în decursul ultimelor decenii — a izbucnit o înflăcărată polemică în jurul realizării lui E. Piscator.

„Vechile greşeli ale lui Erwin Piscator" — iată ce se putea citi în toată presa vest-berlineză. Cuvîntul „vechi" se referă la acele vremuri cînd Piscator ocupa în mod consecvent poziţiile teatrului politic revoluţionar.

În articolul semnat de L. Lüft în ziarul hamburghez „Die Welt", acest lucru se spune pe faţă. „Piscator, bătrînul venerabil... vrea să facă veşnic din teatru o şcoală politică. În ultima sa punere în scenă, el repetă vechea greşeală a anilor 1920—1930, afirmînd: «Ceea ce se arată pe scenă trebuie să aibă o tendinţă determinantă, iar spectatorul trebuie să priceapă că piesa urmăreşte un ţel concret»".

În continuare, cronicarul cere ca Piscator să vorbească în spectacolul său *Atrizii* despre „răul universal", condamnîndu-l pentru faptul că se încăpăţînează să sugereze spectatorilor că acţiunea piesei lui Hauptmann se referă doar la soarta Germaniei. Iată în ce constă „vina" regizorului.

Dar Piscator nu şi-a recunoscut „greşeala". În scrisoarea deschisă, adresată revistei vest-germane „Das Theater heute", care de asemenea a publicat o cronică negativă despre spectacol, regizorul scrie, subliniind marele succes de public la spectacolul *Atrizii*: „Sînt convins că un asemenea interes al marelui public se explică prin faptul că am realizat această montare a piesei lui Hauptmann pe fundalul realităţii noastre, la care piesa se şi referă de fapt. În tetralogia sa *Atrizii*, Hauptmann condamnă barbaria nazistă. Şi numai o prudenţă elementară nu i-a permis să vorbească despre unele lucruri atît de deschis şi pe faţă cum putem şi trebuie s-o facem noi astăzi..."

Şi iată că — pentru a cîta oară? — ca o învăţătură pentru toţi amatorii de „artă pură", un spectacol teatral a devenit un prilej de luptă politică şi nu „pur estetică"! Iar viaţa a demonstrat că E. Piscator a rămas într-adevăr credincios sie-însuşi — credincios faţă de tot ce era mai bun în creaţia lui.

www.cimec.ro

Cartea de teatru

Revista noastră își propune să prezinte, în această rubrică de recenzii, cărțile apărute la noi și peste hotare, să informeze cititorii asupra dezbaterilor teoretice legate de arta spectacolului, să atragă atenția editurilor asupra unor volume care ar merita eventual să fie traduse și totodată să faciliteze îmbogățirea bibliotecilor documentare de pe lîngă secretariatele literare ale teatrelor.

Cehov și teatrul

Cartea „Cehov și teatrul", apărută la Moscova în editura „Iskusstvo", este interesantă și pentru cei care îl iubesc pe Cehov, și pentru cei care iubesc teatrul.

Cartea are drept subtitlu: „Scrisori, foiletoane, contemporanii despre Cehov". Evgheni Surkov, sub îngrijirea căruia a apărut această lucrare, a căutat să strîngă tot ceea ce putea constitui estetica teatrală originală a lui Cehov. Materialul adunat oferă o cuprinzătoare imagine despre Cehov scriitor de teatru.

Cartea cuprinde reflecții, idei, explicații, sfaturi, observații polemice, paradoxuri pe teme teatrale, extrase din însemnările prietenilor, din corespondența dramaturgului și din foiletoanele lui din tinerețe. Dar, în esență, conținutul cărții este mai amplu, el depășește sfera opiniilor expuse de Cehov asupra problemelor teatrale. Cehov apare în carte înconjurat de tovarăși de idei și de adversari, de oponenți și de comentatori, prezenți nu numai în scrisorile ce i-au fost adresate sau în amintirile despre el, dar și în comentariile lui E. Surkov. Autorul a încercat să prezinte un tablou cît mai complet al teatrului contemporan lui Cehov, obiect al discuțiilor scriitorului și arena lui de luptă; sînt expuse subiectele analizate de Cehov, părerile celor cu care purta el corespondență, atitudinile și opiniile caracteristice lor.

Toate acestea, după cum remarcă pe bună dreptate E. Surkov în studiul său introductiv, lărgesc mult obișnuita temă „Cehov și MHAT-ul"; în fața noastră apare un Cehov nu numai recunoscut și iubit, dar și un Cehov neînțeles, zdruncinat, înșelat în așteptările sale, prevăzînd eșecurile posibile, un Cehov iubitor al scenei, un Cehov dușman al scenei, un Cehov care încearcă să răstoarne tradițiile, obișnuințele teatrale, să aducă inovații în acea mă-

www.cimec.ro

iestrie teatrală despre care prietenii-dramaturgi și prietenii-actori caută să-l convingă că e obligatorie pentru a ajunge la unicul scop important pentru el — la adevăr.

Cartea constituie astfel un prețios îndreptar asupra unei epoci hotărîtoare în istoria artei scenice și o colecție importantă de documente asupra vieții și creației artistului.

Stanislavski îi ajută pe fiziologi

Un om de știință sovietic, fiziologul P. N. Simonov, a publicat o carte efectiv originală. Tema lucrării: ce poate și trebuie să ia psihologia și fiziologia contemporană de la marele reformator al scenei, Stanislavski.

Este greu, dacă nu imposibil, de analizat într-o scurtă prezentare această originală lucrare, rod al unei munci de mai bine de un deceniu. Concluzia ei esențială a fost concis expusă în cuvintele de încheiere: „Nu ne aflăm oare în pragul unei epoci cînd știința și arta își vor uni în mod intenționat eforturile în marea operă de cucerire a Naturii infinite?" Cartea lui P. N. Simonov este un răspuns, convingător și cu totul pozitiv, la această întrebare. Ea constituie o dovadă minunată că această alianță între artă și știință există de multă vreme.

În prefață, autorul subliniază că, atunci cînd a abordat învățătura lui Stanislavski despre creația scenică, a avut în vedere, în primul rînd, preocupările fiziologilor, interesîndu-l mai mult ceea ce fiziologia activității nervoase superioare a omului poate lua de la Stanislavski, decît năzuința de a da ajutor pedagogiei teatrale. Dar, cu toată această precizare a autorului, cartea îndeplinește și o misiune pedagogică, în ce privește teatrologia, deoarece în ea găsim o fundamentare științifică a sistemului lui K. S. Stanislavski, a artei trăirii, a metodei acțiunilor fizice.

P. N. Simonov a studiat, subtil și aprofundat, învățătura lui Stanislavski despre creația scenică. El subliniază că, pentru a atinge scopul acestui studiu, este necesar să se dezvăluie legile generale ale creației și sintezelor teoretice ale lui Stanislavski. Căci dacă fiecare rol nou jucat de el și fiecare spectacol nou montat de el au fost realizate în împrejurări deosebite, unice în felul lor, se pot releva totuși bazele lor estetice și psihologice comune, principiile comune care au prezidat la crearea lor.

Aceste baze sînt, după cum observă pe bună dreptate autorul, legile obiective ale creației scenice, descoperite de Stanislavski.

Ca un autentic om de știință, P. N. Simonov caută să argumenteze, cu cea mai mare precizie, această teză. El ajunge la concluzia că se poate vorbi despre caracterul universal al sistemului lui Stanislavski, și că acest caracter universal „se bazează pe un fapt indiscutabil, principiile formulate de Stanislavski fiind o reflectare a legilor obiective ale creației actoricești". Este o concluzie extrem de importantă. Învățătura lui Stanislavski despre creația scenică, sistemul lui, nu este rodul unor ipoteze intuitive ale unui mare talent, sau manifestul unui curent teatral care exprimă crezul său, ci o teorie științifică a creației.

Dezvoltarea acestei teze a lui P. N. Simonov oferă un material științific pentru rezolvarea problemelor legate de continuarea învățăturii lui Stanislavski despre creația scenică, probleme care sînt încă destul de complicate. Autorul dovedește sterilitatea acelor concepții care explică, în ansamblu, creația actorului prin intuiție, subconștient, supraconștient etc. Asemenea interpretări s-au aplicat și sistemului lui Stanislavski. Autorul cărții demonstrează însă convingător că sistemul lui Stanislavski lărgește sfera conștiinței, rolul elementului ideologic în creația scenică și „nu-l lasă pe actor pradă intuiției oarbe".

P. N. Simonov este convins, și reușește să convingă și pe cititori, că studierea sistemului lui Stanislavski a ajutat la clarificarea unor complicate fenomene ale activității nervoase superioare a omului, în special în sfera emoțiilor.

Cartea este, fără îndoială, interesantă, nu numai pentru fiziologi, dar și pentru oamenii de teatru. Credem că și pentru cei din țara noastră.

Ira Vrabie

Arta „spectacolelor invizibile"

Editura „Henschel" din Berlinul democrat a avut lăudabila inițiativă de a edita, cu începere din 1960, un anuar dedicat popularizării celor mai bune scenarii radiofonice și discutării problemelor

www.cimec.ro

specifice acestei ramuri a dramaturgiei.

Primul din aceste anuare, intitulat modest „Mică antologie de scenarii radiofonice", a fost alcătuit de dramaturgul G. Rentzsch, cuprinzînd studiul introductiv „Cu privire la o specie a artei" și trei scenarii din cele mai reprezentative, difuzate în anul 1960.

Cel de-al doilea anuar — din 1961 — este o publicație a Comitetului de radiodifuziune al R.D.G și cuprinde o scurtă introducere de G. Rentzsch, un studiu al lui Peter Gugisch despre scenariile din anul 1961, patru scenarii (fiecare însoțit de observații asupra autorului respectiv și asupra modalităților lui de creație) și, în încheiere, o listă a pieselor emise în anul respectiv, creații originale, lucrări preluate de la radioteleviziunile altor țări, adaptări ale unor romane sau povestiri, versiuni speciale ale unor piese de teatru, precum și o notă bibliografică asupra scenariilor publicate integral sau parțial în diferite ziare, reviste etc.

Anuarul pe 1962 are, în genere, structura celor precedente, fiind însă îmbogățit cu ilustrații asupra muncii din studio; numărul scenariilor reproduse și comentate în anuar a crescut la cinci.

G. Rentzsch expune din nou o serie de considerații teoretice de interes general asupra particularităților scenariului radiofonic. Asupra acestor idei merită să ne oprim puțin.

Rentzch arată că scenariul radiofonic nu trebuie să fie un fel de „teatru pentru orbi", adică o piesă oarecare, la care comentariul, zgomotele sau explicațiile prezentatorului să suplinească lipsa imaginii. Din păcate, recunoaște autorul, mai există numeroase scenarii care nu țin seama de specificul spectacolului radiodifuzat. G. Rentzsch diferențiază trei aspecte caracteristice teatrului la microfon.

Întîi, lipsa acelui farmec al pregătirii psihologice, realizat înainte de spectacol prin efortul de a cumpăra un bilet, a intra în sală, a aștepta în fața unei cortine.

În al doilea rînd, și ca o consecință a primei constatări, faptul că tensiunea dramatică trebuie să fie în măsură să capteze interesul ascultătorului de la primele replici, pentru a-l obliga la atenție.

În al treilea rînd, reducerea mijloacelor artistice la unul singur — cel auditiv —, imposibilitatea deci de a folosi toate auxiliarele pe care le posedă spectacolul obișnuit (costume, mișcare scenică etc.), obligă scenariul radiofonic să apeleze mai mult decît oricare altă specie dramatică la imaginația creatoare a publicului. Autorul atrage însă atenția asupra pericolului pe care îl prezintă abuzul de artificii sonore și de muzică.

Scenariul poate folosi, cu mai multă naturalețe decît teatrul și cu un succes relativ mai mare decît cinematograful, monologul interior, jocul retrospectivelor, întrepătrunderea prezentului cu viitorul și trecutul.

G. Rentzsch jalonează și o „istorie" a scenariului radiofonic, menționînd o perioadă inițială, numită de el „teatrul pentru orbi", o a doua în care apar primele scenarii propriu-zise, începînd cu „A Comedy of Danger" al englezului Richard Hughes, în 1924, apoi a treia perioadă, caracterizată prin abuzul de virtuozități tehnice asemănătoare începuturilor cinematografiei sonore, și, în sfîrșit o perioadă de maturitate, cea actuală. Ca exemple de scenarii izbutite autorul citează „Raportul nr. 1" de Günther Rücker, reprodus integral în „Mica antologie de scenarii radiofonice", și „Uși închise" de Wolfgang Borchert.

Încercarea lui G. Rentzsch de a defini specificul scenariului radiofonic este meritorie, ținînd mai ales seama de împrejurarea că pretutindeni se manifestă tendința nejustificată de a estompa deosebirile dintre acesta și celelalte specii ale literaturii dramatice.

H. Stănescu

ERATĂ

La pagina 2, primul nume din lista personajelor se va citi: *Păun Ciocîlteu*, în loc de *Cocîrțău*.

(greșeală din vina redacției)

www.cimec.ro

TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE"

prezintă:

ÎN SALA COMEDIA

O scrisoare pierdută
de I. L. Caragiale
Regia: Sică Alexandrescu

Febre de Horia Lovinescu
Regia: Miron Niculescu

Apus de soare
de Barbu Delavrancea
Regia: Mihai Zirra

Nevestele vesele din Windsor
de W. Shakespeare
Regia: Lucian Giurchescu

Vizita bătrînei doamne
de Friedrich Dürrenmatt
Regia: Moni Ghelerter

Cidul de Corneille
Regia: Mihai Berechet

Orfeu în infern
de Tennessee Williams
Regia: Moni Ghelerter

Macbeth de W. Shakespeare
Regia: Mihai Berechet

Cercul de cretă caucazian
de Bertolt Brecht
Regia: Lucian Giurchescu

ÎN SALA STUDIO

Adam și Eva de Aurel Baranga
Regia: Sică Alexandrescu

Ancheta de Alexandru Voitin
Regia: Miron Niculescu

Fiicele de Sidonia Drăgușanu
Regia: Alexandru Finți

Nora de H. Ibsen
Regia: Ion Cojar

Mașina de scris de Jean Cocteau
Regia: Alexandru Finți

Vicleniile lui Scapin de Molière
Regia: Marcel Anghelescu

Viitoarele premiere:

Eminescu de Mircea Ștefănescu
Ultima oră de Mihail Sebastian
Citadela sfărîmată de Horia Lovinescu
Avarul de Molière
Maria Stuart de Fr. Schiller
Fedra de Racine

I. P. I. c 3683

44.200

www.cimec.ro

Lei 5

www.cimec.ro